

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden kokemuksia moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä ja näkökulmia kehittämiseen

Kallionpää Jere & Vehmas Mirella

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden
kokemuksia moniammatillisesta
verkostoyhteistyöstä ja näkökulmia
kehittämiseen**

Kallionpää Jere
Vehmas Mirella
Kallionpää Jere &
Vehmas Mirella
Rikosseuraamusala
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2018

Kallionpää Jere & Vehmas Mirella

Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden kokemuksia moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä ja näkökulmia kehittämiseen Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden

Vuosi 20182018

Sivumäärä 81

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden kokemuksia ja kehittämisajatuksia moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä. Opinnäytetyön tilaaja on Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen Nuorten projekti. Nuorten rikosseuraamusasiakkaiden elämäntilanteet ovat haastavia, ja ongelmat entistä moninaisempia. Moniammatillinen verkostotyö on yleistynyt sosiaali- ja terveysalalla etenkin vastaamaan asiakkaiden moninaistuneisiin ongelmiin ja tarpeisiin, jolloin yhden työntekijän asiantuntijuus ei välttämättä riitä ongelmien ratkaisemiseen. Huoli nuorten rikosseuraamusasiakkaiden tilanteesta vaikutti Nuorten projektin käynnistämiseen nuorten rikosseuraamusasiakkaiden rikoksista irtaantumisen tukemiseksi. Opinnäytetyön tarkoituksena on ollut kartoittaa Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden näkemyksiä hankkeen aikaisesta moniammatillisesta verkostotyöstä ja sen kehittamisestä, ja tuottaa arviointia sekä kehittämistä tukevaa tietoa Nuorten projektille sekä yhteistyökumppaneille.

Opinnäytetyö toteutettiin kyselytutkimuksena, joka lähetettiin Nuorten projektin yhteistyökumppaneille sähköpostitse. Kyselytutkimuksella keräämämme aineisto analysoitiin sekä tilastollisin menetelmin että laadullisin menetelmin. Aineiston tuloksista voidaan todeta, että suurin osa Nuorten projektin yhteistyökumppaneista ovat olleet tyytyväisiä hankkeen aikaiseen yhteistyöhön. Jatkoa ajatellen toivottiin tehdyn yhteistyön ja toimintamallien jatkumisen lisäksi myös sitä, että toimintaa kehitettäisiin tarpeen mukaan. Kehittämisehdotuksena moniammatilliselle yhteistyölle on arvioida yhteistyötä säännöllisesti, tukea kehitystä työntekijöiden koulutuksella sekä levittää hyväksi todettuja käytänteitä ja menetelmiä muihin rikosseuraamusalueisiin.

Asiasanat: moniammatillisuus, moniammatillinen yhteistyö, asiantuntijuus, verkostotyö

Kallionpää Jere & Vehmas Mirella

Experiences of the Youth project's partners on multi-professional network co-operation and perspectives for development

Year 20182018

Pages

81

The aim of this thesis was to research multi-professional networking and perspectives for development within the Youth project. The commissioner was the Youth project of Criminal Sanctions Region of Southern Finland. The life situations of young offenders are challenging and the problems are becoming increasingly complex. Multi-professional networking has become more common in the social and health care sector, especially in the face of the vast range of problems and needs of clients, to which a single employee's expertise may not be extensive enough to respond. Concerns about the situation of young offenders influenced the launching of the Youth project to support the prevention of recidivism. The purpose of this thesis was to survey the views of the partners of the Youth project on multi-professional networking and its development during the project and to provide assessment and development support for the Youth project and its partners.

The thesis was conducted as a survey sent to the partners of the Youth project by e-mail. The data collected by the questionnaire was analyzed using both quantitative methods and qualitative methods. The results indicated that most of the youth project's partners have been satisfied with the cooperation during the project. A common wish was that the co-operation and the operating models would continue, however, in addition, the activities would be developed when needed. The development proposal for multi-professional co-operation was to evaluate co-operation on a regular basis, support the development by training employees and disseminate proven practices and methods to other Criminal Sanctions regions.

Keywords: multi-professionality, multi-professional collaboration, expertise, networking

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Opinnäytetyön toimintaympäristö.....	8
2.1	Nuorten projekti	8
2.2	Nuorten projektin yhteistyökumppanit	10
3	Näkökulmia rikosseuraamusalan moniammatilliseen verkostotyöhön.....	12
4	Teoreettinen viitekehys	17
4.1	Moniammatillinen yhteistyö.....	18
4.2	Verkostotyö	18
4.3	Verkostojen ja moniammatillisen yhteistyön muodostuminen.....	23
4.4	Moniammatillisen verkostotyöhön vaikuttavia tekijöitä	25
4.5	Moniammatillisen verkostoyhteistyö ja sen toimivuuteen vaikuttaminen verkostojohdamisella.....	28
4.6	Asiantuntijuus	29
5	Tutkimusasetelma	30
5.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset	31
5.2	Opinnäytetyön toteutus.....	32
5.3	Tutkimusmenetelmä.....	33
5.4	Aineiston analyysi	36
5.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	39
6	Opinnäytetyön tulokset	43
6.1	Vastausten jakaantuminen vastaajaryhmittäin	44
6.2	Monivalintakysymysten tulokset.....	45
6.3	Monivalintakysymysten tulosten yhteenveto.....	50
6.4	Avointen kysymysten tulokset	51
7	Johtopäätökset	53
7.1	Arviointi ja palautteen antaminen.....	54
7.2	Moniammatillisen verkostoyhteistyön toiminta ja tavoitteet.....	56
7.3	Henkilöstön vaihtuvuuden vaikutukset	58
7.4	Tiedonkulku ja tiedottaminen	59
7.5	Moniammatillisen verkostoyhteistyön hyödyt ja tarpeellisuus.....	60
8	Pohdinta.....	62
8.1	Pohdinta opinnäytetyöprosessista sekä oman ammatillisuuden reflektointi	62
8.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	63
8.3	Tutkimuksen hyödyllisyys ja kehittämisehdotukset.....	65
	Lähteet	71
	Kuviot	75

Taulukot	76
Liitteet.....	77

1 Johdanto

Moniammatillinen verkostoyhteistyö on yleistynyt sosiaali- ja terveysalalla, vastaamaan etenkin asiakkaiden moninaistuneisiin ongelmiin ja tarpeisiin, jolloin yhden työntekijän asiantuntemus ei välttämättä riitä ongelmien ratkaisemiseen. Vakaviin rikoksiin syyllistyneillä, sekä syvenevässä rikoskierteessä olevilla nuorilla on usein moninaisia ongelmia ja elämäntilanteet ovat haastavia (Joukamaa 2010, 3-4; Nuorten Projekti 2016). Huoli nuorista rikosseuraamusasiakkaista ja heidän tilanteestaan nousi esiin Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen, yksiköiden työntekijöiden sekä Helsingin kaupungin työntekijöiden keskusteluissa, mikä vaikutti Nuorten projektin (NuPro) käynnistämiseen elokuussa 2016. Nuorten projektin tavoitteena on vakaviin rikoksiin syyllistyneiden ja/tai syvenevässä rikoskierteessä olevien nuorten rikosseuraamusasiakkaiden rikoksista irtaantumisen tukeminen, jonka lisäksi Nuorten projektin tavoitteet kytkeytyvät myös Rikosseuraamuslaitoksen strategiaan ja Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen tulostavoitteisiin.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Nuorten projektin keskeisimpien yhteistyökumppaneiden näkemyksiä hankkeen aikaisesta moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä, sekä tuottaa opinnäytetyön avulla tietoa moniammatilliseen verkostoyhteistyön kehittämiseen liittyvistä alueista yhteistyökumppanien esiintuomien näkökulmien kautta. Opinnäytetyön tilaaja on Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskus, ja tutkimuksen kohteena ovat Nuorten projektin keskeisimmät yhteistyökumppanit, joiden kanssa on hankkeen aikana tehty moniammatillista verkostoyhteistyötä. Keskeisimpiin yhteistyökumppaneihin kuuluu esimerkiksi kolmannen sektorin järjestöjä, pääkaupunkiseudun kuntien eri sosiaalialan toimijoita, vankiterveydenhoito sekä poliisi.

Kartoitimme yhteistyökumppaneiden näkemyksiä moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä kyselytutkimuksella, jonka toteutimme sähköisesti verkossa. Yhteistyökumppaneiden kuuleminen heidän näkemyksistään yhteistyön laadusta sekä kehittämisestä on tärkeää, sillä Nuorten projektin tavoitteisiin sisältyy myös Rikosseuraamusalueen strategiaan kuuluva sidosryhmä -ja verkostoyhteistyö sekä niihin liittyvät kumppanuudet. (Nuorten projekti 2016). Yhteistyökumppaneiden näkemyksistä kerättyä tietoa voidaan hyödyntää Nuorten projektin loppuarvioinnissa, sekä verkostotyön kehittämisessä tulevaisuudessa. Opinnäytetyön teoriaosuudessa keskitymme moniammatillisen verkostoyhteistyön teorioihin, ja avaamme aiheeseen liittyviä keskeisiä käsitteitä sekä moniammatillisen verkostoyhteistyön laatuun vaikuttavia ulottuvuuksia.

Valitsimme opinnäytetyöaiheen, sillä tavoitteenamme oli saada työelämälähtöinen aihe, jonka tuloksia voitaisiin hyödyntää työelämässä toiminnan kehittämiseen. Koimme että ammatillisesta näkökulmasta Nuorten projektiin kytkeytyvä moniammatillisuuteen ja verkostotyöhön syventyminen tukee ammatillista osaamistamme tulevaisuudessa.

2 Opinnäytetyön toimintaympäristö

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyön toimintaympäristöt, jotka ovat Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen Nuorten projekti sekä Rikosseuraamuslaitoksen ulkopuoliset yhteistyökumppanit, joiden kanssa Nuorten projekti on tehnyt yhteistyötä hankkeen aikana. Nuorten projekti on jaettu neljään eri osa-alueeseen, joilla on omat osatavoitteet. Moniammatillinen verkostoyhteistyö liittyy osa-alueiden osatavoitteisiin, sekä hankkeen aikana luotuihin yhteistyöverkostoihin ja hankkeen aikana kehitettyihin käytänteisiin. Osa yhteistyökumppaneista on kuitenkin tehnyt aiemmin yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa.

2.1 Nuorten projekti

Nuorten projektin taustalla on vaikuttanut Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen sekä yksiköiden työntekijöiden ja Helsingin kaupungin työntekijöiden keskusteluissa herännyt huoli nuorista rikosseuraamusasiakkaista. Nuorten Projektin suunnittelussa on huomioitu eri yksiköiden tarpeet, sekä kuultu lisäksi Helsingin kaupungin näkemyksiä. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yksiköistä mukana Nuorten projektissa ovat olleet Helsingin vankila, Vantaan vankila, Keravan vankila, Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimisto, Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimisto ja Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen Arvioitikeskus sekä Aluekeskus. Rahoituksen projektille Etelä-Suomen rikosseuraamusalue sai Rikosseuraamuslaitoksen strategia- ja tuottavuusmäärärahoista. (Nuorten projekti 2016.)

Nuorten projektin kohderyhmänä ovat vakaviin rikoksiin syyllistyneet, sekä syvenevässä rikoskierteessä olevat nuoret, ja projektin tavoitteena on vakaviin rikoksiin syyllistyneiden ja/tai syvenevässä rikoskierteessä olevien nuorten rikosseuraamusasiakkaiden rikoksista irrottautumisen tukeminen. Projektin välillisenä kohderyhmänä ovat projektissa mukana olevat Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yksiköiden kehittämiseen osallistuvat työntekijät ja verkostotahot. Opinnäytetyömme kohderyhmänä ovat Nuorten projektin verkoston yhteistyökumppanit. Suuri osa Nuorten projektin tavoitteista sisältää moniammatillista verkostoyhteistyötä, jonka vuoksi on tärkeää kuulla myös yhteistyökumppaneiden näkökulmia hankkeen aikaisesta työskentelystä ja kehittämisestä. Nuorten projektin tavoitteet kytkeytyvät myös Rikosseuraamuslaitoksen strategiaan ja Etelä-Suomen Rikosseuraamusalueen tulostavoitteisiin. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on varmistaa palvelujatkumoa vapautumisen jälkeen lisäämällä yhteiskunnan normaalipalveluiden käyttöä jo rangaistusajana, jonka toteutumista moniammatillisen verkostoyhteistyön kartoittamisella sekä kehittämisellä voidaan tukea. Nuoria rikosseuraamusasiakkaita tukevilla yhteistyötahoilla ja palvelujatkumoilla sekä kehittämällä yh-

teistyötä päihdekuntoutuspalveluiden kanssa voitaisiin myös edesauttaa yhdyskuntaseuramusten käytön lisäämistä nuorille rikosseuraamusasiakkaille, mikä on ollut Etelä-Suomen Rikosseuraamusalueen tulostavoitteena. Sidosryhmä- ja verkostoyhteistyö sekä kumppanuudet ovat olleet myös kehittämisaikoina Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa vuosille 2017-2020. (Nuorten projekti 2016.)

Nuorten projektissa on neljä osa-aluetta, joilla on omat osatavoitteet.

1. Nuorten seuraamusselvitysvaiheessa tehtävän BAROfi -menetelmän kehittäminen (Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimisto, Helsingin kaupunki)

2. Tutkintavankilassa olevien nuorten arvioinnin parantaminen ja tutkintavankilasta suoraan vapautuvien nuorten verkostotyön kehittäminen (Vantaan vankila, Helsingin kaupunki)

3. Vankilasta vapautuvien nuorten palveluohjauksen ja valvonnan tehostaminen (Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimisto, Keravan vankila, Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimisto)

4. Nuorten osaston kehittäminen (osastojärjestelyt, nuorten toimintakokonaisuuden suunnittelu) (Helsingin vankila)

Kuvio 1: Nuorten projektin osa-alueiden osatavoitteet (Nuorten projekti 2016.)

Yksi osatavoitteista on nuorten seuraamusselvitysvaiheessa tehtävä BAROfi -menetelmän kehittäminen. Osion tavoitteena on BAROfi -menetelmän koulutuksen ja käyttöönoton lisäksi esimerkiksi vahvistaa moniammatillista verkosto- ja perhetyötä Helsingin sosiaalitoimen kanssa, sekä parantaa viranomaisten keskinäistä tiedonkulkua. BAROfi-arviointimenetelmää käytetään nuorten alle 25-vuotiaiden rikoksenteekijöiden alkuarvioinnissa. Menetelmä on alun perin kehitetty Hollannissa, ja sen käyttöönoton tavoitteena on arvioida ja kartoittaa nuoren elämäntilanne ja yhdenmukaistaa arviointityön käytäntöjä, sekä menetelmän avulla kehittää samalla verkostotyötä ja palveluohjausta nuorta tukeviin palveluihin. Nuorten rikosseuraamusasiakkaiden kohdalla haasteena on usein taustalla oleva moniongelmaisuus, ja BAROfi -menetelmän käyttöönotolla pyritäänkin tunnistamaan yhä paremmin nuorten moninaiset tarpeet. Haastattelija voi konsultoida moniammatillista tiimiä, jossa on mukana psykiatrian, sosiaalityön, päihdetyön, perheterapian sekä kulttuurin asiantuntijoita.

Nuorten projektin toisessa osiossa tavoitteena on Vantaan vankilassa tutkintavankeina olevien nuorten arvioinnin parantaminen, sekä tutkintavankilan ja kuntien välisen verkostotyön kehittäminen tutkintavankilasta vapautuvien nuorten kohdalla. Arviointityön kehittämisen välineenä käytetään myös BAROfi- arviointimenetelmää helsinkiläisten nuorten vankien kanssa, sekä tavoitteena on kehittää verkostotyötä Helsingin kaupungin kanssa suoraan tutkintavankilasta vapautuville alle 21-vuotiaille vangeille. Kolmannen osion tavoitteena on tehostaa vankilasta vapautuvien nuorten palveluohjausta sekä ehdonalaista valvontaa. Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistossa tavoitteena on kehittää ehdonalaista valvontaan vapautuvien nuorten vankien valvonnan sisältöjä vastaamaan nuorten erityistarpeita, ja kohdentaa valvonnan intensiivisyyttä tuen tarpeen mukaan. Lisäksi tavoitteena on lisätä ja mallintaa verkostojen kanssa tehtävää yhteistyötä, sekä parantaa nuorten palveluita ja kiinnittymistä toimintaan joka tukee rikollisuudesta irtaantumista. Neljännen osion tavoitteena on kehittää Helsingin vankilaan osasto nuorille vangeille sekä suunnitella toimintakokonaisuus joka huomioi nuorten vankien erityistarpeet. (Nuorten projekti 2016.)

2.2 Nuorten projektin yhteistyökumppanit

Olimme yhteydessä Nuorten projektin projektityöntekijöihin, joilta saimme tietoomme yhteistyökumppanien yhteystiedot, sekä vastauksia esittämiimme avoimiin kysymyksiin, joilla saimme lisätietoa yhteistyökumppaneiden edustamista organisaatioista sekä rooleista verkostoyhteistyössä. Kysymykset käsittelivät osin samoja teemoja kuin yhteistyökumppaneille lähettämämme kyselytutkimuksen kysymykset. Verkostoja sekä moniammatillista yhteistyötä määriteltäessä, ja näiden määritelmien soveltamisessa Nuorten projektin kanssa tehtyyn yhteistyöhön, tarkkaa määrittelemistä hankaloittaa osin se, että Nuorten projekti koostuu eri osioista, joissa ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävä yhteistyö on myös ollut kuhunkin projektin osioon liittyen sovellettua. Osa yhteistyökumppaneista on ollut säännöllisesti työryhmissä, osan kanssa on puolestaan tavattu harvemmin. Joidenkin yhteistyökumppaneiden kanssa aloitettu yhteistyö ei ole vakiintunut pysyväksi. Niin ikään, moniammatillisen verkostoyhteistyön muodot ja käytänteet ovat olleet moninaiset, ja osa yhteistyökumppaneista on tehnyt yhteistyötä rikosseuraamuslaitoksen kanssa jo aiemmin. Lisäksi jotkin yhteistyötahot ovat tehneet yhteistyötä myös useampien Nuorten projektin eri osioiden kanssa, jonka otimme huomioon yhteystietoja kysyessämme ja kyselytutkimusta lähettäessämme, ettei sama taho vastaanottaisi kyselytutkimusta useampaan kertaan. Seuraavaksi kerromme eri osa-alueiden osalta yhteistyökumppaneista, joiden kanssa moniammatillista verkostoyhteistyötä on suunniteltu ja toteutettu.

BAROfi-menetelmään kuuluvat keskeisenä osana moniammatillisuus sekä palveluohjaus. Aiemmassa luvussa kerroimme moniammatillisesta tiimistä, jota BAROfi-haastattelijat ovat voineet

tarpeen mukaan konsultoida. Tähän arviointitiimiin on pilotoinnin aikana kuulunut vakituisina jäseninä rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden lisäksi päihdepsykiatrian, oikeuspsykiatrian, kaupungin sosiaalityön, sekä päihdetyön edustajia eri organisaatioista. Lisäksi kyseiseen tiimiin on tarpeen mukaan kutsuttu mukaan spesifimpien alojen asiantuntijoita. Yhteistyössä on oltu myös muiden organisaatioiden kanssa siten, että heitä on joko informoitu BAROfi-menetelmästä ja Nuorten projektista, sekä lisäksi on tarpeen mukaan sovittu näiden organisaatioiden osallistumisesta BAROfi-palauttekeskusteluihin tai verkostokokoukseen, mahdollisia palvelujatkumoa varten. (K. Perjus, sähköpostiviesti 31.10.2017.)

Helsingin vankilan Nuorten osaston kohdalla verkostotyö korostuu, kun nuorelle vangille luodaan tukitoimia vapautumisen yhteyteen, sekä kaupungin palvelujen, että kolmannen sektorin toimijoiden palvelujen järjestämänä. Lähtökohta tehtävään yhteistyöhön ja nuorelle luotavaan palvelutukiverkostoon muodostuu rangaistusajan suunnitelman sekä nuoren omien tarpeiden pohjalta. Käytännössä osallistuvia tahoja, sekä näin ollen kyselytutkimukseen mahdollisesti vastanneita, kyseisestä vastaajaryhmästä ovat kuntien sosiaalipuolen työntekijöiden lisäksi vankien terveydenhuoltoon liittyvät työntekijät, psykiatrinen vankisairaala, ja oikeuspsykiatri. Lisäksi mukana on ollut eri kolmannen sektorin toimijoita omilta erikoistumisalueiltaan, kuten esimerkiksi nuorisotyö, romanityö, väkivaltatyö sekä hyvinvointia tukeva työ. Käytännössä tehtävänä on ollut joko suora asiakastyö, eli järjestää nuorten osaston vangeille ryhmätoimintaa, tai vaihtoehtoisesti yksilötapaamisia omaan asiantuntijuuteensa, tai erikoistumisalueeseensa liittyen. Vaihtoehtoisesti tehtävänä on ollut olla mukana verkostoyhteistyössä, jossa järjestetään vapautuvan nuoren ympärille sopivia palveluja siviiliin.

Nuorten rikosseuraamusasiakkaiden ryhmävalvonnoissa yhteistyökumppanit ovat päässeet tuomaan toimintaansa tutuksi nuorille järjestettävien ryhmävalvontojen aikana. Käytännössä painopisteenä on ollut kuntien sosiaalityö, ohjaamotyö, tai tiettyyn spesifimpään asiantuntijuu-teen erikoistuneet kolmannen sektorin organisaatiot. Tavoitteena on ollut saada nuoria osallistumaan ja saamaan tietoja ympärillä olevista palveluista verkostotyön avulla. (H. Malmström, sähköpostiviesti 10.11.2017.) Seuraavassa kuviossa 2 tuomme vielä esiin Nuorten projektin yksittäiset yhteistyökumppanit toimialoittain.

Kunnalliset toimijat	Järjestöt & muut	Valtakunnalliset toimijat	Terveystenhoito
<ul style="list-style-type: none"> •Espoon kaupunki •Helsingin kaupunki •Lohjan kaupunki •Vantaan kaupunki •Ohjaamot 	<ul style="list-style-type: none"> •Aseman Lapset ry •Helsingin Diakonissalaitos - Vamos •Helsinki Missio •Keskuspuiston ammattiopisto •Kriminaalihuollon tukisäätiö •Martat ry •Miessakit ry •Monik ry •MPMTO ry •Snellu 	<ul style="list-style-type: none"> •Monialainen yhteispalvelu TYP •Oikeusministeriö •Poliisi 	<ul style="list-style-type: none"> •Päihdepsykiatria •Oikeuspsykiatria •Vankiterveydenhuolto

Kuvio 2: Nuorten projektin yhteistyökumppanit toimialoittain (K. Ketonen, sähköpostiviesti 17.11.2017; H. Malmström, sähköpostiviesti 31.10.2017; K. Perjus, sähköpostiviesti 31.10.2017).

3 Näkökulmia rikosseuraamusalan moniammatilliseen verkostotyöhön

Tässä kappaleessa keskitymme kuvaamaan opinnäytetyön aiheen kannalta keskeisiä Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa (2011) asetettuja tavoitteita, ajankohtaisia verkostotyöhön liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia rikosseuraamusalla, sekä moniammatillista verkostoyhteistyötä lainsäädännön näkökulmasta. Tuomme myös esille asiakastyön näkökulmasta nuorten rikosseuraamusasiakkaiden erityispiirteitä, ja niiden vaikutuksia työskentelylle etenkin moniammatillisessa verkostoyhteistyössä.

Verkostoyhteistyön kehittäminen on ollut Rikosseuraamuslaitoksen keskeinen tavoite jo usean vuoden ajan (Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2017 2018, 11). Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa vuodelta 2017 (2018, 4), todetaan ajankohtaisesti Rikosseuraamuslaitoksen toimintaympäristöön ja verkostoyhteistyöhön vaikuttavan rakenteelliset muutokset jotka ovat käynnissä useilla eri hallinnonaloilla samanaikaisesti. Esimerkiksi sosiaalialalla palveluiden organisointiin ja saatavuuteen vaikuttavat työvoimapaalveluiden sekä sosiaali- ja terveystyöpalveluiden lainsäädäntö- ja rakenneuudistukset (Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2017 2018, 4). Lisäksi yleisen julkisen talouden tilanteen sekä Sote-uudistuksen vaikutukset verkostoyhteistyölle on huomioitu etenkin rangaistuksen suorittamisen jälkeisten jatkumoiden integroimisen osalta julkisten palveluiden piiriin (Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2017 2018, 56). Rikosseuraamuslaitoksen kehitysjohtaja uskoo yhteiskunnan palvelujärjestelmien leikkausten henkilöstöstä ja määrärahoista vaikuttavan etenkin rikoksista tuo-

mittuihin, joiden asema palvelujärjestelmissä on muutenkin heikompi. Samalla hän uskoo kuitenkin näiden palvelujärjestelmien muutosten saavan eri toimijoita ymmärtämään yhteistyön merkityksen, ja laajentamaan näkemystä sen hyödyistä asiakkaan lisäksi myös organisaatioille itselleen. (Kostiainen 2017a.)

Rikosseuraamuslaitoksen strategia vuosille 2011-2020 sisältää kuvauksen Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävästä, arvoista, visiosta sekä keskeisistä tavoitteista. Keskeisissä tavoitteissa mainitaan polun rakentaminen rikoksettomaan elämään hyödyntämällä aktiivista verkostoyhteistyötä, jonka avulla voidaan pyrkiä lisäämään tuomitun valmiuksia yhteiskuntaan kiinnittymiseen. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020 2011, 2.) Strategiassa mainitaan kumppanuuksien hyödyntämisen, kehittämisen sekä verkostoitumisen kuntien sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa korostuvan tulevaisuudessa yhä enemmän. Tämä edellyttää, että esimerkiksi rikosseuraamusalan toimintaan heijastuvista kunta- ja valtiosektorilla tapahtuvista muutoksista sekä uudistuksista on tarvittavasti tietoa, että niiden vaikutukset voidaan ottaa huomioon Rikosseuraamusalan toiminnassa. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020 2011, 7.) Strategian tavoitteena on lisätä valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan ja edistää yhteiskuntaan sijoittumista. Yhtenä keinona on turvata toimintojen ja hoidon jatkuminen rangaistuksen jälkeen siviilissä, kuten yhteydenpidon kehittäminen yhteiskunnan palveluverkostoihin, sekä sosiaaliseen lähiverkostoon. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020 2011, 10.) Euroopan neuvoston vankilasääntöjen peruseriaatteissa rohkaistaan myös vankeusaikana tapahtuvaan siviilipuolen sosiaalipalvelujen kanssa tehtävään yhteistyöhön (Council of Europe 2006, 7). Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on lisäksi kehittää omaa ydinosaamistaan lisäämällä verkostoitumista keskeisten valtion, kuntien, kolmannen sektorin sekä yksityisten toimijoiden kanssa (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020 2011, 11). Verkostotyöhön on kiinnitetty vuoden 2017 Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen mukaan erityistä huomiota myös lyhytaikaisvangeille tehtävissä rangaistusajansuunnitelmissa vapauttamisvaiheen suunnittelussa, sekä viranomaisten välistä ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä on lisätty myös radikalisoitumisen ennaltaehkäisemiseksi. (Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2017 2018, 10-11).

Rikosseuraamuslaitoksen kehitysjohtaja nostaa myös esiin vuoden 2017 Haaste-lehden artikkelissa seuraamusjärjestelmän kehittämässä tärkeäksi osaksi vaikuttavuuden parantamisen, yhteiskunnan normaalipalvelujen tehostamisen sekä yhteistyöverkostojen rakentamisen. Nieminen korostaa artikkelissa kumppanuuksien tärkeyttä etenkin uusintarikollisuutta ehkäisevän työn kannalta. Artikkelissa hän kuitenkin arvioi, ettei Rikosseuraamuslaitoksen tekemää sidosryhmäyhteistyötä ole hyödynnetty niin tehokkaasti kuin olisi voitu, esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa, sekä koulutuksen osalta. Kumppanuuksien ja verkostojen rakentamiseksi on kuitenkin pohdittu Rikosseuraamuslaitoksen keskushallinnon, rikosseuraamusaluei-

den sekä eri yksiköiden mahdollisia toimia kumppanuuksien rakentamiseksi. Eri hallinnonalojen saatattamiseksi yhteistyöhön vaikuttaa myös ministeriöissä tehtävä työ. (Kostiainen 2017a.)

Rantanen mainitsee julkaisussa ”Kuntoutus, vaikuttavuus ja kehittäminen - Näkökulmia rikosseuraamusalan työn kehittämiseen” viimeaikaisia haasteita työn kehittämiseksi asiakasnäkökulmasta olleen rikosseuraamusalalla rikollisuuden moninaistuminen, sekä rikosseuraamusasiakkaiden monikulttuurisuus sekä päihde-, mielenterveysongelmat sekä sosiaaliset ongelmat. Näiden haasteiden lisäksi tilanteeseen vaikuttavat yleisesti myös vankimäärä sekä voimistuneet taloudellisuus- sekä tuloksellisuusvaatimukset. Rantanen kuvaa keskeisenä tavoitteena rikosseuraamustyön kehittämisessä olleen vaikuttavuuden, joka käytännössä heijastuu siihen, että rangaistusten täytäntöönpanon lisäksi on olennaista pyrkiä vaikuttamaan uusintarikollisuuteen. Työskentely uusintarikollisuuden vähentämiseksi tulee olla suunnitelmallista, ja se edellyttää moniammatillista yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen sekä hyvinvointipalveluiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken. (Rantanen 2009a, 7.) Rikosseuraamusasiakkaiden rikoksista irtaantumista ja niitä tukevien palveluiden rakentamista suunnitelmallisesti ohjaavat etenkin vankeusaikana rangaistusajan suunnittelu sekä kuntoutusketjut vankeudesta vapauteen (Rantanen 2009b, 108).

Myös valtionalouden tarkastusvirasto kiinnitti huomiota vuonna 2016 uusintarikollisuuden vähentämistä koskeneessa tarkastuskertomuksessa verkostotyön lisäämiseen Rikosseuraamuslaitoksen sekä kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (Kostiainen 2017a). Tarkastuksessa selvitettiin esimerkiksi millaisia verkostoja ja yhteistyötä hyödynnetään vapautuvien vankien kuntoutuksen, tuen ja palvelujen järjestämisessä rangaistuksen jälkeen (Kostiainen 2017b). Tarkastuskertomuksessa todettiin monipuolista yhteistyötä tarvittavan valtion, kuntien sekä kolmannen sektorin kanssa rikoksista tuomittujen uusintariskin vähentämiseen liittyvissä toimissa, sekä yhteistyöllä voitavan varmistaa toimien näiden jatkuvuus. Valtionalouden tarkastusvirasto nosti esiin tarkastuskertomuksessa haasteena kuitenkin käytännön verkostoitumiseen vaillinaisen määritelmän tahosta, jonka vastuulle Rikosseuraamuslaitoksen toimijoiden, kuntien ja muiden sidosryhmien koolle kutsuminen kuuluu. Määritelmän puuttuminen vaikuttaa siihen, että palvelujatkumoiden muodostaminen tapahtuu alueellisesti eri yksiköissä eri tavoin. Valtionalouden tarkastusvirasto on vuonna 2016 tarkastuskertomuksessaan suositellut että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö sekä aluekeskukset kiinnittävät huomiota verkostoyhteistyön kehittämisessä työnjakoon sekä verkostotyön käytänteiden kuvaamiseen niin että eri toimijoiden vastuut olisivat selkeytettyinä. (Kostiainen 2017b.)

Verkostojen kanssa tehtävä yhteistyö ja sen kehittäminen on huomioitu rikosseuraamusalalla myös useissa viimeaikaisissa hankkeissa. Verkostoyhteistyön kehittäminen on ollut keskeisessä roolissa monessa Nuorten projektin eri osa-alueessa, jonka lisäksi verkostotyön kehittäminen on huomioitu rikosseuraamusalalla esimerkiksi Vankeusaika mahdollisuutena - hankkeessa,

jonka tavoitteena on parantaa rikostaustaisten yhteiskuntaan integroitumista ja rikollisuudesta irtaantumista esimerkiksi verkostoyhteistyön avulla, sekä Pitkääikäisasunnottomuuden vähentämishjelmassa (Aune), jossa on myös kehitetty eri toimijoiden ja hallinnonalojen välistä yhteistyötä, koordinoitua sekä palvelujatkumia. Vankeusaika mahdollisuutena -hankkeessa sekä Pitkääikäisasunnottomuuden vähentämishjelmassa on tavoitteena edistää tiedonkulkua eri toimijoiden välillä palveluiden ja tuen järjestämiseksi. (Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2017 2018, 1-2.) Aikaisemmin moniammatillista verkostotyötä on kehitetty rikosseuraamusalalla myös esimerkiksi Yhteistyössä rikoksettomaan elämään (YRE) - hankkeessa, jonka tavoitteena on pyrkiä mallintamaan toimintatapoja rikosseuraamusjärjestelmän sekä rikosseuraamusasiakkaita tukevien palvelujen osalta sujuvammaksi ja yhteensopivammaksi sekä selvittää tarvetta uusille työskentely- ja tukimuodoille (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. Väliraportti 2004, 2).

Rikosseuraamusasiakkaiden valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan ja yhteiskuntaan sijoittumista tukevat palvelut jakaantuvat moneen eri organisaatioon erikoistuneiksi palveluiksi, joiden hajanaisuus on kuitenkin usein haaste yhdensuuntaiselle toiminnalle, sillä tuloksellisuus kuntoutuksessa rikoksettoman elämän saavuttamiseksi edellyttää verkostotyötä. Suomessa rikosseuraamusasiakkaat ovatkin epätasa-arvoisessa asemassa palvelujen saatavuuden suhteen, ja esimerkiksi Pohjois-Suomessa kuntien ja järjestöjen tukipalveluja on saatavilla huomattavasti vähemmän kuin kasvukeskuksissa. Rikosseuraamuslaitoksen kehitysjohtajan mukaan riittävä yhdenmukaisuus eri alueilla tulisi taata, mutta samalla on hyväksyttävä myös palvelujen tarjonnan maantieteelliset erot (Kostiainen 2017a). Palveluiden hajanaisuus vaikuttaa lisäksi myös siihen, että eri palveluiden osalta rikostaustaisten asiakkaiden määrää, palveluiden käyttöä sekä kustannuksia on vaikea kartoittaa. (Heine 2004, 14.)

Moniammatillisella verkostotyöllä nuorten rikosseuraamusasiakkaiden kanssa voidaan kuitenkin tukea nuorten rikoksista irtaantumista, ennaltaehkäistä syrjäytymistä sekä vastata moninaisiin tarpeisiin hyvinvoinnin ja toimintakyvyn kohentamiseksi. Monilla nuorilla tai nuorilla aikuisilla rikosseuraamusasiakkailla päihderiippuvuus, mielenterveyshäiriöt tai puutteet tavanomaisissa psykososiaalisissa valmiuksissa, vaikuttavat suoraan nuoren yhteisöllisiin valmiuksiin, työ- ja toimintakykyyn ja lisäksi käsitykseen omasta asemastaan ja roolistaan yhteiskunnassa. Tällöin nuorten tarpeet ovat varsin moninaiset, mikä edellyttää alueellisesti palvelusektoreiden yhdistelyä moniammatilliseen verkostoon hyvin laajasti vastaamaan näihin tarpeisiin. (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. Väliraportti 2004, 12.) Useiden projektien, hankkeiden ja tutkimusten havaintojen perusteella on todettu rikostaustaisten asiakkaiden syrjäytymisen ehkäisemiseksi tarvittavan tukea esimerkiksi portaittaisessa etenemisessä itsenäiseen asumiseen, tukea toimeentulon suunnittelussa sekä velkajärjestelyissä, psykososiaalista kuntoutusta, työtä tai muuta mielekästä päivätoimintaa, päihde- ja mielenterveyskuntoutusta sekä muita terveystalvueluita (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. Väliraportti 2004, 9).

Myös Euroopan neuvosto suosittelee, että nuorten rikollisuuteen vaikuttamista tulisi suunnitella, koordinoita ja toteuttaa paikallisen yhteistyön avulla. Tässä suositusten mukaan tulisi olla mukana ammattilaisia monialaisesti, kuten nuorisotyöhön, sosiaalityön, työllisyyteen, terveydenhuoltoon, asumiseen, sekä koulutukseen erikoistuneita työntekijöitä sekä myös poliisi. Lisäksi mukaan olisi saatava yksityinen sektori, ja vapaaehtoisorganisaatiot, eli käytännössä järjestöjä kolmannelta sektorilta. (Council of Europe 2003, 4) Järjestötoimijoiden rooli on tärkeä rikostaustaisten asiakkaiden moniammatillisessa verkostoyhteistyössä, sillä ne tarjoavat monilla alueilla hyvinkin tarkasti rajattuja palveluita vastaamaan nuorten rikosseuraamusasiakkaiden moninaisia tarpeita. Monissa järjestöissä lisäksi palvelut kohdistuvat julkisen sektorin palveluita laajemmin ulottumaan myös virka-ajan ulkopuolelle. Järjestöt tarjoavat erityisesti myös tärkeää tukea vertaistoiminnan avulla. (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. VäliRaportti 2004, 24.)

Moniammatillisen verkostoyhteistyön merkitys korostuu rikosseuraamusasiakkaiden kanssa myös sen vuoksi, että palveluohjausta sisältävä työote tukee asiakkaan ohjaamista hänen tarvitsemiensa palveluiden pariin. Tuki ja ohjaus ovat asiakkaalle tärkeitä, sillä aktiivisuus palveluihin hakeutumiselle voi olla heikko, siitäkin syystä, että rikosseuraamusasiakkaiden luottamus yhteisön ja yhteiskunnan palveluiden tukeen on esimerkiksi aikaisempien kokemusten vuoksi heikentynyt. (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. VäliRaportti 2004, 5.) Kynnystä palveluihin hakeutumiseen ja niiden käyttöön siviilissä voi madaltaa mahdollisuudella tutustua toimijoihin ja työntekijöihin jo vankeusaikana. Tällöin työntekijöiden tapaamisella luotu mielikuva voi lisäksi auttaa asiakasta sitoutumaan paremmin työskentelyyn ja edesauttaa asiakassuhteiden joustavuutta. (Antikainen 2008, 10.) Nuorten projektissa erityisesti Nuorten osaston kehittämisessä ja toiminnassa vapautumisen yhteyteen on jo vankeusaikana tehty yhteistyötä nuorta tukevien palveluiden kanssa palvelutukiverkoston luomiseksi, ja nuoret ovat päässeet tapaamaan toimijoita ja tutustumaan palveluihin jo vankeusaikana. Lähtökohdana eri palveluiden kanssa tehtävään yhteistyöhön ovat olleet rangaistusajan suunnitelma sekä nuoren omat tarpeet. (H. Malmström, sähköpostiviesti 10.11.2017.)

Nuorten projektissa moniammatillista verkostoyhteistyötä on tehty laajasti erilaisten palveluiden kanssa, joista osa, kuten esimerkiksi Kriminaalihuollon tukisäätiö (KRITS), on erikoistunut työskentelemään rikostaustaisten asiakkaiden kanssa, kun taas mukana on samaan aikaan tahoja joiden palvelut eivät ole pääasiassa kohdennettu vain rikostaustaisille asiakkaille. Tämmänkin vuoksi moniammatillisessa verkostossa voi esiintyä työntekijäkohtaisesti eroja siinä, miten asiakkaaseen suhtaudutaan hänen rikostaustansa vuoksi, tai myös rikoksen laatu saattaa vaikuttaa suhtautumiseen. Erot saattavat olla sidoksissa esimerkiksi työntekijöiden tietoon, asenteisiin ja toimintakulttuuriin. (Heine 2004, 55-56.)

Rikosseuraamusalalla sekä sosiaali- ja terveystieteiden palveluissa on erilaiset lähtökohdat ja käytännöt myös tiedonkulkuun ja tiedon jakamiseen liittyen, jotka saattavat olla eri osapuolille

vieraita (Rantanen, Lindqvist, Lindström, Vuorinen & Weckroth 2016, 68). Eri toimijoita velvoittavat erilaiset lait salassapidosta ja asiakastiedon jakamisesta voivat ajoittain tuoda haasteita ja rajoitteita moniammatilliseen verkostoyhteistyöhön (Heine 2004, 16). Sosiaalialalla tiedonkulkuun ja tiedottamiseen vaikuttaa laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, jossa määritellään sosiaalihuollon asiakkaan tietojen salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä tietojen luovuttamisesta. Laissa säädetään, esimerkiksi asiakastietojen luovuttamisesta vastoin asiakkaan suostumusta. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 16§-17§.)

Moniammatillisen verkostoyhteistyön dokumentointia sekä tietojen jakamista edesauttaa vuonna 2015 voimaan astunut laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista, jonka 2 luvun 8§:ssä säädetään asiakastietojen kirjaamisesta organisaatioiden välisessä monialaisessa yhteistyössä. Moniammatillista verkostoyhteistyötä tekevät tahot voivat salassapitosäännösten estämättä dokumentoida omiin järjestelmiinsä sekä asiakirjoihin työryhmissä saamiaan sosiaalihuollon asiakastietoja, yhteisen asiakassuunnitelman, muistion tai muita vastaavia asiakirjoja, jotka ovat tarpeellisia yhteisen asiakkaan asioiden hoitamisen kannalta. (Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015 8§)

Sosiaalihuollon piirissä monialaisesta yhteistyöstä säädetään lisäksi sosiaalihuoltolain 4 luvun 41§:ssä. Lain mukaan sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava palvelutarpeen arvioimiseksi, päätöksen tekemiseksi sekä sosiaalihuollon toteuttamiseksi siitä, että käytettävissä on riittävästi asiantuntemusta ja osaamista vastaamaan asiakkaan tarpeisiin. Työntekijän on tällöin tarpeen mukaan oltava yhteydessä tällaisiin asiakkaan edun mukaisiin yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin tai asiakkaan läheisiin. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 41§.)

4 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys muodostui aiheeseemme liittyvän teoriatiedon ja niissä esiintyvien keskeisten käsitteiden ympärille. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat moniammatillisuus, moniammatillinen yhteistyö, asiantuntijuus sekä verkostotyö, joista kerromme lisää tässä luvussa. Käsitteet ovat toisistaan erillisiä, mutta liittyvät etenkin opinnäytetyömme kontekstissa toisiinsa tiiviisti. Verkostotyöhön liittyy usein moniammatillisuus, joka näyttäytyy eri organisaatioiden tai asiantuntijoiden välisenä yhteistyönä osana verkostoa. Niin ikään moniammatillisessa yhteistyössä tärkeässä roolissa ovat usein omien alojensa, tai erityisosaamisalojensa asiantuntijat. Tuomme teorian kautta myös esiin myös verkostojen ja moniammatillisen yhteistyön muodostumisprosessia. Esittelemme myös teorian kautta moniammatillisen yhteistyön sekä verkostotyön laatuun ja onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä, jotka korostuvat myös opinnäytetyömme tavoitteissa. Empiirinen osuus opinnäytetyössä toteutettiin kyselytutkimuksena, jonka kysymykset laadimme pohjautuen teoriatietoon.

4.1 Moniammatillinen yhteistyö

Eri alojen osaamisen ja tiedon kehittyessä on kehittynyt myös tarve tuoda eri alojen toimijoita työskentelemään yhdessä, kun työn kohteena olevat ilmiöt ovat monimutkaistuneet. Moniammatillisella yhteistyöllä ja sen kehittämällä voidaan pyrkiä vastaamaan työssä kohdatuihin ongelmiin, yhteisiin tehtäviin ja päätösten tekoon, jossa monien eri alojen erityisosaamista ja tietoa voidaan yhdistää saaden työskentelyn tuloksista yhä laadukkaampia, kokonaisvaltaisempia ja asiakaslähtöisempiä. (Leander 2016, 17; Isoherranen 2005, 31-32.)

Verkostotyöstä, tai asiantuntijayhteistyöstä sosiaali- ja terveysalalla voidaan käyttää montaa nimitystä, mutta yksi useimmin käytetyistä termeistä on ”moniammatillinen yhteistyö”, joka kuvaa nimenomaan kattavasti eri ammattikuntien välistä yhteistyötä. (Nietola 2011, 21). Toisaalta, Isoherranen (2012, 19) toteaa, että tämän kaltainen moninaisen asian määrittely yhden termin alle voi aiheuttaa myös sen, että alkuperäinen termi saa myös merkityksiä jotka eivät siihen kuulu. Ylipäätään voi todeta, että moniammatillisuus-käsitettä käytetään laajasti, eikä sillä ole yhtä ainoaa kapeaa määritelmää. Isoherranen määritelmän mukaan moniammatillisuus on asiakaslähtöinen työskentelytapa, jossa eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot on kerätty yhteen, ja tavoitteena on luoda yhtenäinen käsitys ja tavoite asiakkaan tilanteeseen liittyen (Isoherranen 2012, 22). Kuitenkin ajatus siitä, että eri ammattiryhmien asiantuntijat tekevät yhteistyötä, joko organisaation sisällä, tai eri organisaatioiden välillä sisältää kenties yksinkertaisimman määritelmän moniammatillisuudesta (Romppainen, 2007 26-27). Vaikka moniammatillisen yhteistyön ja moniammatillisuuden määritelmiä on monia, voidaan yhtenä pääajatuksena kiteyttää, että moniammatillisen työn keskeinen tavoite on pyrkiä saavuttamaan jotakin johon yksittäinen työntekijä ei välttämättä yksin kykene (Leander 2016, 18).

Parhaassa tapauksessa moniammatillinen kokonaisuus muodostuu organisaatioista ja järjestelmistä, joissa ammattilaisilla on tieto tahoista joihin ottaa yhteyttä, kun asiakastyössä ilmenee tarve tietynlaiselle asiantuntijuudelle. Tällöin on tärkeää tunnistaa työryhmissä mukana olevien erikoisosaamisalueet. (Leander 2016, 24)

4.2 Verkostotyö

Keskeisin jako verkostoissa voidaan tehdä sosiaalisten- ja organisaatioiden välisten verkostojen yhteistyöverkostojen välille. Tässäkin täytyy muistaa kuitenkin, että organisaatiot muodostuvat ihmisistä, ja ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta; erona kuitenkin se, että organisaatioiden välinen yhteistyö ei välttämättä ole riippuvaista yksittäisistä toimijoista. (Järvenivu, Nykänen & Rajala 2010, 11-12.)

	Tietoisesti rakennettu verkosto, selkeät verkostorajat	Orgaanisesti kehittyvä verkosto, ei selkeitä verkostorajoja
Ihmisten välinen (sosiaalinen) verkosto	Esimerkiksi asiakkaan ympärille rakennettu ammatillinen hoitotiimi	Esimerkiksi ystävien, sukulaisten ja perheen muodostama tukiverkosto asiakkaan ympärillä
Organisaatioiden välinen verkosto	Esimerkiksi kaupunkien sopimuspalvelukumppanien verkosto	Esimerkiksi ympäristön esteettömyyteen vaikuttavien toimijoiden verkosto: rakennuttajat, taloyhtiöt, liikennepalvelut, kaupungin yksiköt, kauppapalvelut, tutkimuslaitokset jne.

Taulukko 1: Ihmisten ja organisaatioiden väliset, tietoisesti ja orgaanisesti kehittyneet verkostot (Järvensivu ym. 2010, 11.)

Verkostot voidaan jaotella myöskin verkoston muodostumistavan perusteella. Tietoisesti muodostetut verkostot sekä niiden rajat ovat usein helpommin hahmotettavissa. Vapaasti kehittyneet verkostot ovat muodostuneet tai ovat olemassa ilman erillistä rakentamista. (Järvensivu ym. 2010, 11.)

Edellä mainitun lisäksi, verkostoja voi määritellä eri tavoin verkoston suhteiden, tavoitteiden tai toimintatasojen avulla (Järvensivu ym. 2010, 11-12). Verkostosuhteet saattavat olla joko vahvoja tai heikkoja. Vahvojen suhteiden avulla on mahdollisuus tehdä rutinoituneempaa ja syvällisempää yhteistyötä. Toisaalta, myös heikommista suhteista on hyötyä, sillä niiden avulla on helpompi päästä käsiksi suurempiin tietomääriin jotka auttavat esimerkiksi innovaatioissa. Verkosto rakentuu sekä heikoista, että vahvoista suhteista, ja yhdellä toimijalla on loppujen lopuksi mahdollisuus luoda vain rajallinen määrä vahvoja ja aktiivisia suhteita. Jos suhde on heikompi, on helpommin mahdollista pitää suurempi joukko eri kontakteja. (Järvensivu ym. 2010, 12.) Kuitenkin on muistettava, että jako vahvoihin ja heikkoihin suhteisiin ei ole täysin mustavalkoinen, sillä yksittäisten työntekijöiden sosiaaliset verkostot on hyvä myös huomioida. Organisaation rakenteet ja toimintatavat määrittävät sen, miten yksittäinen työntekijä kykenee hyödyntämään näitä suhteitaan. (Järvensivu ym. 2010, 12.)

Yksi verkostojen määritelmätapa on verkoston tavoite. Tämä jako voidaan Järvensivun ym. (2010,12) mukaan tehdä tuotantoverkostojen ja kehittämisverkostojen välille. Tuotantoverkostot pyrkivät tehokkuuteen, sekä pysyvien jokapäiväisten rutiinien ja palveluiden tuottamiseen. Sosiaali- ja terveysalan moniammatilliset verkostot ovat usein juurikin tuotantoverkostoja. Kehittämisverkostot pyrkivät puolestaan kehittämään olemassa olevia, tai uusia palveluita. Kehittämisverkostoissa tulisi olla mukana sekä päivittäiseen asiakastyöhön osallistuvia toimijoita, kuin myös toimijoita jotka eivät ole osallisia palveluiden tuottamisessa, kuten esimerkiksi konsultit, teknologiayritykset, tai tutkijat. Muutenkin mukana tulisi olla toimijoita jotka eivät päivittäisessä työssä kohtaa, mutta joiden yhteisen osaamisen avulla on mahdollista luoda uusia ratkaisuja. Jos kehittämiskohteena ovat asiakaspalvelut, mukana tulisi olla myös asiakkaita. (Järvensivu ym. 2010, 12.)

Verkostojen toimintatasot ovat myös yksi keino määritellä verkostoja. Tässä selkein tapa määritellä toimintatasoja ovat paikallinen, kunnallinen, kuntien välinen ja valtakunnallinen toimintataso. Mitä paikallisempi toimintataso, sen helpompi niitä on konkreettisesti hahmottaa, ja sitä pienempi määrä toimijoita niissä on. Suuremmissa toimintatasoissa on luonnollistikin suurempi määrä toimijoita. Verkoston laajuudella on myös suora yhteys niiden hallittavuuteen; tiiviimmissä verkostoissa kaikki yhteistyökumppanit voivat tavata ja keskustella kasvotusten asioista. Laajemmissa verkostoissa edellytys on, että eri paikalliset toimijat määrittävät suurempiin verkostoihin osallistuvan edustajan. Tämä luonnollisesti hankaloittaa yksittäisten äänen kuulumista suuremmissa verkostoissa. Toisaalta laajempien verkostojen ei ole mahdollista tavata yhtä usein, ja näin ollen ne vaativat vähemmän resursseja, ja mahdollistavat sen, että edustajat käyvät omista organisaatioissaan verkoston toimintaa harvempien tapaamisten välissä. (Järvensivu ym. 2010, 12.)

Verkostotyön johtamisen oppaassa hyvin toimivan verkoston toimijoiden välisten suhteiden kerrotaan perustuvan sitoutumiseen ja luotettavuuteen. Työntekijöiden väliset suhteet ovat keskeisessä asemassa moniammatillisessa työskentelyssä, ja tarkkojen roolien rajaamisen puute on usein suuri haaste. Lisäksi olennaista on yhteisymmärrys, ja yhteinen kunnioitus osallistuvien toimijoiden välillä. (Atkinson, Jones & Lamont 2007, 57.) Avoimessa ja luottamusta nauttivassa verkostossa verkoston jäsenten on helpompi tuoda esiin omia ajatuksiaan ja antaa palautetta. Organisaatioissa luottamus kehittyy tyypillisesti, kun se perustuu riittävään tietoon, joka syntyy, kun toimijat tuntevat toisiaan ja voivat jollain tasolla arvioida ja ennakoita muiden toimintaa. Luottamus syvenee, kun tuntemus muiden verkoston toimijoiden sekä heidän edustamiensa yksiköiden ja organisaatioiden yhteisistä tavoitteista, kiinnostuksen kohteista ja arvoista syvenevät, jolloin luottamus perustuu samaistumiseen. Eri tavoitteet ja arvot verkostossa voivat näin horjuttaa myös luottamusta verkoston sisällä. (Järvensivu ym. 2010 13-15.) Khatonin ja Brunsonin (2001), mukaan verkoston yksi piirre on oman edun tavoit-

telu, joka ilmenee esimerkiksi tilanteissa, joissa jokainen verkoston toimija tavoittelee toiminnalla omaa etuaan, ja verkostoyhteistyöstä tavoiteltava hyöty on tällöin houkutin liittymään verkostoon (Romppainen 2010, 20).

Samaistumiseen perustuvan luottamuksen rakentumista heikentää myös tiheä verkoston jäsenten vaihtuvuus. Luottamuksen rakentumisessa on tärkeää huomioida, että kehitys vie aikaa ja tietoista panosta kaikilta verkoston jäseniltä. (Isoherranen 2012, 55.) Lisäksi moniammatillisessa verkostotyössä luottamus ja sitoutuneisuus ovat dynaamisia, ja niiden taso vaihtelee tyypillisesti ajoittain (Järvensivu ym. 2010, 19). Verkostoissa joissa vaihtuvuus on runsasta tai luottamus ei ole syvällisellä tasolla, ensimmäisenä asiaan voidaan vaikuttaa selventävillä ohjeilla verkoston toiminnasta ja normeista (Isoherranen 2012, 56). Luottamus ja sitoutuneisuus organisaatioiden ja yksiköiden välillä voivat rakentua esimerkiksi toimijoiden yhdessä sopimien käytäntöjen ja työtapojen sekä sääntöjen ympärille. Tässäkin tapauksessa luottamusta ja sitoutuneisuutta ylläpitävät näitä tahoja edustavat yksilöt, jotka toiminnallaan vaikuttavat joko edistävästi tai heikentävästi siihen, miten he noudattavat näitä yhdessä laadittuja käytänteitä ja normeja. (Järvensivu ym. 2010, 15.)

Isoherrasen tutkimuksen mukaan luottamuksen ja sitoutumisen lisäksi, yhteisen tiedon sekä tavoitteiden luominen moniammatillisessa verkostoyhteistyössä on vahvasti riippuvainen toimivasta kommunikoinnista verkoston jäsenten välillä (Isoherranen 2012, 128). Vapaan keskusteluilmapiirin puute voi johtaa vaikenemiseen, niin että asiantuntijoiden tiedot ja taidot eivät tule esille ja verkoston yhteiseen käyttöön ja tiedonmuodostukseen. Kun verkostossa jäsenet eivät uskalla tai koe soveliaaksi tai sallituksi omien tai eriävien mielipiteiden esiin tuomiseen, vaikuttaa se huomattavasti verkoston toiminnan laatuun. (Isoherranen 2012, 52.)

Fletcher ja Käufer (2003) tuovat esiin teorian verkoston vuorovaikutuksen kehittymisestä, jossa vuorovaikutusta kuvataan ryhmätasoisena kehitysprosessina. He kuvaavat eri vuorovaikutuksen tasoja, jotka ilmenevät tiimin kehityksen vaiheissa. (Isoherranen 2012, 52.) Verkostot voivat teorian kautta peilata omaa vuorovaikutustaan sekä sen kehitystä teorioiden kautta, ja havaita myös sen avulla mahdollisia kehitysalueita joihin keskittyä oman verkostonsa työskentelyssä. Ensimmäistä vuorovaikutuksen tasoa kuvataan kohteliaana ja tällöin verkoston jäsenet kiinnittävät erityistä huomiota antamaansa vaikutelmaan, paljastamatta todellisia tunteitaan tai ajatuksiaan. Seuraavassa tasossa vuorovaikutuksessa nousevat esiin todelliset ajatukset, kuitenkin kiistellen ja puolustautuen vastustuksen ilmetessä. Kahdessa ensimmäisessä vaiheessa vuorovaikutus ei ole laadukasta verkostoyhteistyölle, ja kuunteleminen on tyypillisesti huonoa. Vuorovaikutuksen kehittyessä päästään reflektiivisen dialogin tasolle, jossa verkoston toimijat omaksuvat etäisyyttä omaan perspektiiviin, ja pyrkivät ymmärtävään toisten näkökulmia esittäen kysymyksiä ja kuuntelemalla muita aidosti. Luottamus ja

avoimuus ovat tällöin läsnä verkostossa, ja seuraavalla tasolla yksilöllisestä ajattelusta luovutaan ja työskentely keskittyy yhteisen tavoitteen ja kokonaisuuden rakentamisen ympärille. Vuorovaikutuksen ja kommunikaation laatuun tulee kiinnittää huomiota myös tapaamistilanteiden lisäksi sähköisessä viestinnässä. Laadun lisäksi kokemukseen vaikuttaa usein myös toimijoiden tavoitettavuus ja kommunikaation tiheys. Teoriatietoon pohjautuvat jäsentelyt ja mallit hyödyttävät verkostoja arvioimaan ja kehittämään omaa vuorovaikutustaan, mikä on tärkeää etenkin tiedonkeruu- ja päätöksentekotilanteissa. (Isoherranen 2012, 52.)

Moniammatilliselle verkostoyhteistyölle on tyypillistä, että jokainen toimija on samalla itsenäinen toiminnassaan ja päätöksenteossaan, ja yhteistyön jatkuvuutta ei välttämättä määritellä vain tietylle ajalle, vaan keskinäistä suhdetta kehitetään ja päivitetään. Lisäksi verkostoissa on usein yksi, muita toimijoita keskeisempi toimija, joka tietyllä tapaa on suuremmassa vastuussa verkostosta kuin muut tahot, ja samalla myös koordinoi verkostoa (Romppainen 2010, 20). Tämä ajatus kuvaa myös Nuorten projektia suhteessa muihin toimijoihin, parhaiten juurikin Nuorten osaston kehittämisen kohdalla. Verkostolle ominaiseen tapaan yhteistyö perustuu myös yhteisiin tavoitteisiin, kuten kohderyhmällämme nuorten rikosseuraamusasiakkaiden kanssa toimimiseen ja heidän tilanteensa parantamiseen. Myös verkostojen joustavuus, jota tarvitaan nopeasti muuttuvissa tilanteissa tai kun selkeitä ratkaisuja ei ole saatavilla kuvaa melko hyvin ajatuksena nuorten rikosseuraamusasiakkaiden tilannetta; ongelmat ovat monitahoisia, ja tilanteet voivat vaihtua nopeasti. (Järvensivu ym. 2010, 6.)

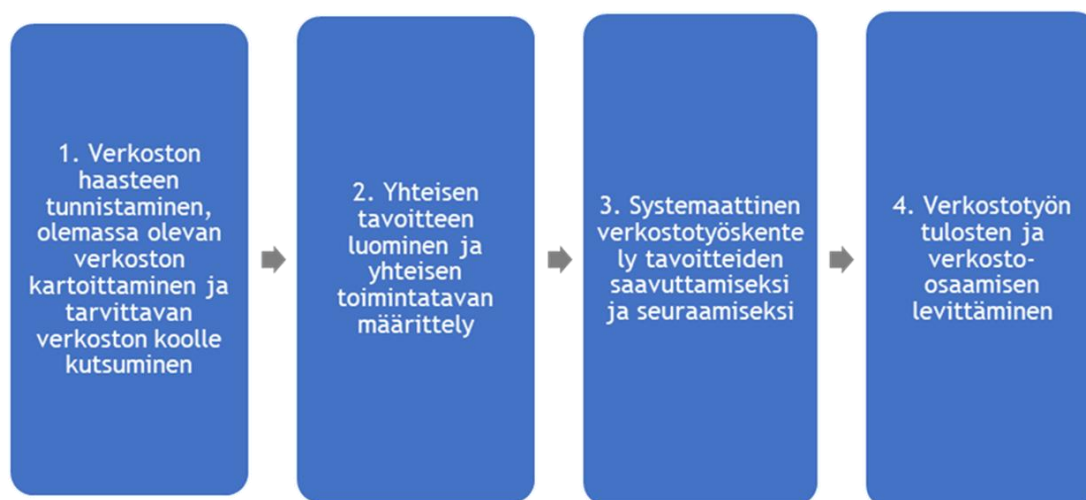
Arnkil ja Seikkula (2009, 11-12) toteavat julkaisussaan Dialoginen Verkostotyö, että Suomessa on melko mahdotonta työskennellä tekemättä jonkinlaista verkostoihin liittyvää työtä. Kahdenkeskeisessä asiakastyössäkin mukana on usein asiakkaan oma läheisverkosto. Lisäksi aiemmat ammattilaisverkostot voivat vaikuttaa yksilön toimintaan tai ajatteluun senhetkisessä kohtaamisessa ammattilaisen kanssa, vaikka asiakastyöhön ei juuri sillä hetkellä liity aktiivista verkostotyötä. Tätä kautta myös työntekijä on välillisesti kautta yhteydessä muihin ammattilaisiin.

Arnkil ja Seikkula (2009, 12) tuovat esiin myös ajatuksen verkostotyöstä, jonka voi katsoa pohjimmiltaan kuvaavan myös hyvin Nuorten projektiin liittyviä piirteitä. Ammatilliset toimenpiteet liittyvät usein toisten asiakkaan verkostossa toimivien työntekijöiden toimenpiteisiin - tämä ajatus sisältyy myös esimerkiksi yksittäisen vangin vankeusaikaan, ja samalla vapautumisen valmisteluun sekä jatkumoihin siviilin puolella. Lisäksi, suurella osalla vankipopulaatiota on useita eri ongelmia, kuten mielenterveyshäiriöitä tai päihdeongelma (Joukamaa 2010, 3). Kun tähän lisää muut, esimerkiksi vapautumisen yhteyteen liittyvät ongelmat, kokonaisongelma yksilöllä ei ole yksittäinen ja helposti ratkaistava. Asiakkaan eri tarpeet ja ongelmat aiheuttavat tarpeen myös monipuoliselle ammatti-osaamiselle, ja verkostotyössä moniongelmaisuus tuo näin ollen myös useampia toimijoita yhteen. Arnkilin ja Seikkulan mukaan ver-

kostoissa työskentely on jatkunut niin pitkään, kun olemassa on ollut moniammatillinen järjestelmä. Kuitenkin esiin tuodaan, että moniammatilliseen työskentelyyn suhtaudutaan joskus osin itsestäänselvyyttenä joka tuottaa aina tuloksia, vaikka kaikki kokemukset eivät aina ole näin. (Arnkil & Seikkula 2009, 12.) Osin samaa ajatusta toi esiin myös Isoherranen, joka toteaa myös, että ylipäättään ymmärryksen lisääminen ja oikeiden termien käyttäminen oikeista asioista helpottavat työskentelyn toteuttamista (Isoherranen 2012, 19-20).

4.3 Verkostojen ja moniammatillisen yhteistyön muodostuminen

Järvensivu ym. (2010, 18-20) tuovat esille verkostojen muodostumisprosessia ja jakavat sen neljään eri toisiaan vahvistavaan vaiheeseen. Siirtyminen seuraavaan vaiheeseen ja siinä onnistumiseen mahdollistuu, kun edellisessä vaiheessa on onnistuttu. Ideaalitalanne olisi se, että verkostoituminen alkaa ensimmäisestä vaiheesta, ja siirtyminen seuraavaan vaiheeseen tapahtuu edellisen onnistuttua. Verkostotyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että verkosto löytää yhteiset päämäärät sekä keinot päästä näihin päämääriin. Tämä vaatii verkoston jäseniltä mahdollistamista keskinäiseen luottamukseen sekä sitoutumiseen (Järvensivu ym. 2010, 17). Seuraavaksi esittelemme eri vaiheita ja mitä muita piirteitä verkostoitumiseen liittyy.

Kuvio 3: Verkostoitumisen vaiheet prosessina (Järvensivu ym. 2010, 18)

Ensimmäinen vaihe lähtee liikkeelle siitä, että organisaatiossa tunnistetaan jokin ongelma, jonka ratkaisemista kohti lähdetään työskentelemään. Ongelma tai haaste on tällöin piirteiltään sellainen, jota ei pystytä yksin ratkaisemaan tai johon ei yksin pystytä vaikuttamaan. Tähän vaiheeseen liittyy myös tältä pohjalta jo olemassa olevan verkoston kartoittaminen ja mahdollinen koolle kutsuminen. Seuraavaan vaiheeseen siirtyminen on mahdollista, kun ongelman parissa toimimaan tuleva verkosto on tunnistettu ja motivoitu. (Järvensivu ym. 2010, 19).

Toiseen vaiheeseen liittyy yhteisten tavoitteiden sekä toimintatapojen sopiminen ja löytäminen. Tarpeen mukaan toisessa vaiheessa myös päivitetään verkoston jäsenistöä sekä toimintatapoja verkostolle sopiviksi. Seuraavaan vaiheeseen siirtyminen on mahdollista, kun verkoston jäsenistö on riittävän vakiintunut, ja jäsenet ovat tutustuneet toisiinsa sekä odotuksiin sekä osaamiseen. Niin ikään tässä kohtaa verkoston jäsenillä tulisi olla riittävä osaaminen arvioida toimintaa ja toimia verkostossa tavoitteiden saavuttamiseksi. (Järvensivu ym. 2010, 41.)

Kolmas vaihe on niin sanottu toimintavaihe, jossa pyritään pitkäjänteiseen työskentelyyn määriteltyjä yhteisiä tavoitteita kohti yhteisesti sovituin menetelmin ja toimintatavoin. (Järvensivu ym. 2010, 19) Kolmannesta vaiheesta voidaan siirtyä eteenpäin, kun verkosto tuottaa ratkaisuja verkostolle asetettuihin tavoitteisiin tai uudistaa tavoitteensa vastaamaan verkoston mahdollisiin tapahtuneisiin muutoksiin. Niin ikään verkoston rakenne ja jäsenistö tukevat verkoston kehittymistä mutta säilyttää aiemmin muodostuneen luottamuksen, sitoutumisen ja keskinäisen tuntemuksen. (Järvensivu ym. 2010, 55.)

Viimeisessä, eli neljännessä vaiheessa on pyrkimys työn tulosten sekä verkosto-osaamisen levittämistä laajemmalle (Järvensivu ym. 2010, 19). Tällöin ajatuksena on siis saada toimintaa leviämään ja juurtumaan muihin toimipaikkoihin, organisaatioihin tai alueille, kuitenkin pakottamatta sitä sellaisenaan, vaan luoda uudelleen yhtenäinen luottamus ja sitoumus, ja tavoitteet joihin myös uudet mukaan tulevat verkostot sitoutuvat. Tämä voi tarkoittaa uusissa ympäristöissä myös tavoitteiden ja toimintatapojen uudelleen määrittelyä. Näin ollen levittämisestä tulee uusi haaste verkostolle. (Järvensivu ym. 2010, 55-56.)

Neljään vaiheeseen jakamisesta huolimatta, verkoston muodostuminen ei toteudu käytännössä kuitenkaan yhtä selkeästi vaiheiden kautta verkostotyöskentelylle luonteenomaisen jatkuvan tilanteiden muuttumisen vuoksi. Neljävaiheinen malli tuo esiin perushaasteita sekä tarvittavia toimenpiteitä verkoston muodostumiseen, ja se toimii parhaiten, kun luodaan uutta verkostoa jonkin ongelman ratkaisemiseksi (Järvensivu ym. 2010, 19). Niin ikään esiin tuodaan se, että verkoston muodostuminen ei välttämättä ole yhtä suoraviivaista kuin neljän vaiheen mallissa tuodaan esiin, vaan verkoston jäsenistöön voi kohdistua muutoksia koko työskentelyvaiheen ajan. (Järvensivu ym. 2010, 20)

Percy-Smithin (2005) ”kumppanuuden tikapuut”, määrittelevät monialaisen yhteistyön eri tasoja ja etenemistä pysyvämpää työskentelymallia kohti. (Atkinson ym. (2007, 16.) Siinä missä Järvensivu ym. tuovat teoksessaan esiin verkoston muodostumista juurikin verkoston näkökulmasta, ”kumppanuuden tikapuut” keskittyvät moniammatillisen yhteistyön muodostumisprosessiin. Yhtäläisyyksiä näiden kahden muodostumisprosessin välillä on, mutta tarkastelunäkökulma on hieman erilainen.

Ensimmäisessä vaiheessa Percy-Smithin (2005) ”kumppanuuden tikapuita” vaihdetaan tietoa esimerkiksi siihen liittyen, mitä muut yhteistyökumppanit tekevät ja mitä heillä on mahdollista tehdä (Atkinson ym. 2007, 16). Toisessa vaiheessa tapahtuu toiminnan suunnittelu siltä pohjalta minkälaisia tarpeita tai ongelmia paikallisella tasolla on noussut (Atkinson ym. 2007, 16). Tähän vaiheeseen liittyy myös toimijoiden välisistä työskentelyprosesseista sopiminen ja esimerkiksi suunnittelu työnjaosta ja rooleista. Tämän pohjalta on mahdollista lisäksi tarkastella mahdollisten uusien yhteistyökumppanien tarvetta. (Atkinson ym. 2007, 16). Sama uusien yhteistyökumppanien lisääminen on tuotu esiin myös Järvensivun ym. (2010, 41) verkoston muodostumisprosessissa toisessa vaiheessa. Kolmannessa vaiheessa lähdetään työskentelemään joko yhteisesti, tai omien organisaatioiden sisällä mahdollisten projektien ja palveluiden toteuttamiseksi yhteisen suunnitelman mukaan. Tähän vaiheeseen liittyy myös sen määrittely millä tavoin toimintaa valvotaan ja kuinka annetaan yhteisesti palautetta mahdollisista onnistumisista tai epäonnistumisista. (Atkinson ym. 2007, 16.)

Neljännessä vaiheessa toteutetaan yhteistyötä ja yhteistoimintaa käytännössä. Tähän liittyy yhteistoiminnan aikana tapahtuva aktiivinen koordinointi, jolla mahdollistetaan yhteistyön ja kehittämistyön onnistumista, kuin myös mahdollinen uusien yhteistyökumppanien mukaan ottaminen ja tukeminen. (Atkinson ym. 2007, 16). Tämä vaihe vastaa sisällöltään eniten Järvensivu ym. (2010, 19) esittelemän verkoston muodostumisprosessin kolmatta vaihetta. Viimeinen vaihe moniammatillisen yhteistyön muodostumisessa on käytännössä pysyvän yhteistyön ja kumppanuuden vaihe, jolloin eri toimijoilla on selkeät ja määritellyt roolit, mutta yhteiset arvot ja tavoitteet. Niin ikään esitetään ajatus, että resurssit toimijoiden välillä ovat yhteiset ja toimintaa kehitetään tarpeiden mukaan. (Atkinson ym. 2007, 16)

4.4 Moniammatillisen verkostotyöhön vaikuttavia tekijöitä

Vaikka moniammatillista verkostotyötä on tehty eri viranomaisten sekä palveluiden välillä jo vuosien ajan, ei verkostoyhteistyö aina yllä saavuttamaan edellä mainittuja piirteitä (Leander 2016, 17). Jotta yhteistyöllä saavutettaisiin yhteiset tavoitteet, ja työskentely olisi mahdollisimman tehokasta sekä osapuolia kannattavaa, on huomiota kiinnitettävä erityisesti moniammatillisen työskentelyn sekä verkostotyön laatuun ja onnistumiseen vaikuttaviin ulottuvuuksiin. Moniammatillinen yhteistyö määritellään usein eri ammattikuntien edustajien näkökantojen, tiedon sekä kokemusten kokoamiseksi työssä kohdattujen ilmiöiden ja ongelmien ratkaisemiseksi, yhteisen tehtävän suorittamiseksi tai päätösten tekemiseksi (Leander 2016, 18).

Moniammatillisen verkostotyön lähtökohtana on yhteinen tavoite toiminnalle, jonka lisäksi on tärkeää, että moniammatillista yhteistyötä tekevät eri tahot tunnistavat ja tietävät omien erityisosaamisalueidensa sekä tavoitteidensa lisäksi muiden osallistuvien tahojen työn tavoitteet sekä merkityksen osana verkostoa (Leander 2016, 19; Isoherranen 2005, 131). Yhteisten

tavoitteiden selkeä määrittely tukee myös yhteisen käsityksen muodostumista verkoston jäsenille myös työskentelyn tarkoituksenmukaisuudesta (Atkinson ym. 2007, 57). Myös Euroopan neuvoston ministerikomitea tuo suosituksessaan esiin, että nuorten rikosentekijöiden parissa työskennellessä on tärkeää, että monialaisilla toimijoilla on yhteinen ja selkeästi määritelty tavoite. (Council of Europe 2003, 4) Koska yhteinen tavoite on tärkeä edellytys moniammatilliselle yhteistyölle, kysymme vastaajilta kyselylomakkeella heidän näkemyksiään siitä, onko yhteistyöhön yhdessä määritelty tavoite ollut selkeä, onko vastaaja saanut riittävästi tietoa Nuorten projektin toiminnasta sekä tavoitteista, onko yhteinen tavoite tukenut vastaajan edustaman organisaation tavoitteita, sekä onko yhteistyön avulla saavutettu yhdessä määritellyt tavoitteet.

Sen lisäksi että moniammatillisen verkoston toimijoilla on tietoa yhteisistä tavoitteista sekä osallistujien merkityksestä verkostossa, on työskentelyn toimivuuden kannalta tärkeää myös, että eri toimijoilla on selkeä käsitys yhteistyön vastuista ja että yksittäiset työryhmän jäsenet ovat sitoutuneita työskentelyyn (Leander 2016, 19-20; Isoherranen 2005, 131). Sousan ja Costan tutkimuksessa (2009) ammattilaisten näkemyksistä moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä, sosiaalityöntekijät pitivät vastavuoroisuutta sekä osallistujien sitoutumista yleisesti tärkeimpinä moniammatillisen yhteistyön onnistumiseen vaikuttavina tekijöinä (Leander 2016, 21). Atkinson ym. (2007, 57) korostavat myös työntekijöiden välisien suhteiden merkitystä moniammatillisessa työskentelyssä, ja nostavat esiin tärkeänä tekijänä onnistumiselle moniammatillisessa työskentelyssä hyvän ja onnistuneen kommunikaation. Lisäksi työntekijöiden välisissä suhteissa yhteisymmärrys, luottamus ja kunnioitus edesauttavat ja tukevat moniammatillisen verkoston toimintaa ja työskentelyä, kun taas tarkkojen roolien rajaamisen puute on usein verkostojen toimintaa heikentävä haaste (Atkinson ym. 2007, 57). Lomakkeella kysymme vastaajien näkemyksiä siitä, ovatko vastualueet ja työnjako selkeitä yhteistyökumppaneiden välillä. Yhteisten näkemyksien selkeyttämiseen ja esiintuomiseen sekä tiedon jakamiseen verkostossa on tärkeää lisäksi sujuva tiedonkulku, sekä vuorovaikutuksen laatu (Isoherranen 2005, 131). Kyselylomakkeella kysymme näkemyksiä siitä, onko yhteistyökumppaneiden välinen tiedonkulku ollut sujuvaa.

Sosiaali- ja terveysalalla moniammatillinen verkostoyhteistyö tuo eri alojen asiantuntijat yhteen asiakaslähtöisesti. Tällöin asiakkaan tarpeet määrittelevät pitkälti tarvittavat tiedot ja taidot joita asiantuntijoilta tarvitaan, ja tavoite työskentelystä laaditaan yhdessä asiakkaan tilanne huomioiden. (Isoherranen 2005, 14.) Atkinson ym. (2007, 37) mukaan, asiakas hyötyy moniammatillisesta työskentelystä saadessaan sen avulla palveluita tai toimintoja helpommin ja sujuvammin. Työskentely pyrkii asiakkaan tilanteen parantamiseen, ja kyselylomakkeella kysymme vastaajilta ovatko he kokeneet yhteistyöstä olleen hyötyä asiakkaalle, sekä ovatko he kokeneet yhteistyöstä olleen hyötyä asiakastyölle. Kysymme myös, onko vastaaja kokenut yhteistyössä toteutetut toimenpiteet sekä työskentelymallit toimiviksi.

Kyselylomakkeella kartoitamme myös Nuorten projektin parissa työskennelleiden yhteistyökumppaneiden näkemystä siitä, ovatko he yhteistyön aikana jakaneet tietoa omasta asiantuntijuudestaan sekä kokemuksestaan. Hyvin toimivassa moniammatillisessa verkostotyöryhmässä jäsenet rohkaisevat muita tuomaan esiin omia ajatuksiaan, kokemuksiaan sekä tietoa, ja osoittavat arvostusta muiden ryhmän jäsenten mielipiteille. Leander tuo esiin toisenlaisen mahdollisen näkökulman, joka esiintyy Sousan ja Costan (2009) tutkimuksessa, jossa he ovat kartoittaneet ammattilaisten näkemyksiä moniammatillisesta yhteistyöstä. Monet heidän haastattelemistaan ammattilaisista kokivat moniammatillisen yhteistyön esteenä olevan, että verkostoon kuuluvat jäsenet eivät omanneet tarvittavaa asiantuntijuutta tai kokemusta, jolloin he eivät sen puutteen vuoksi osallisuudellaan tuo verkostoon täydentävää asiantuntijuutta, vaikka edellytykset avoimelle tiedon ja kokemusten jakamiselle täyttyisivät muilta osin. (Leander 2016, 21.)

Päällekkäinen sekä ristiriitainen työskentely kuormittaa sekä asiakasta että järjestelmää, ja on usein muutenkin sekavaa. Päällekkäistä työtä voidaan vähentää ja työskentelyn suuntaa selkeyttää laadukkaalla moniammatillisella yhteistyöllä, kun yhteiset tavoitteet ovat selkeitä kaikille osapuolille, ja eri tahot tunnistavat oman merkityksensä ja vastuualueensa. Mikäli moniammatillinen verkostotyö ei kuitenkaan ole toimivaa ja laadukasta, siitä saattaa tulla päinvastoin kuormittavaa. (Isoherranen 2012, 30.) Myös Atkinson ym. (2007, 35) tuovat esiin sen, että mahdolliset kasvaneet vaatimukset tai yksittäisiin työntekijöihin kohdistuva paine saattavat olla moniammatillisen työskentelyn negatiivisia seurauksia. Kysymme vastaajilta kyselytutkimuksessa heidän näkemyksiään siitä, ovatko he kokeneet yhteistyön Nuorten projektin parissa enemmän kannattavaksi kuin kuormittavaksi, sekä ovatko he kokeneet päällekkäisen työn vähentyneen yhteistyön myötä. Kysymme myös, onko vastaaja kokenut oman osallisuutensa yhteistyössä tarpeelliseksi.

Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hankkeen tiimoilta toteutettiin vuonna 2004 kysely moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä. Kyselyllä selvitettiin, kenen kanssa yhteistyötä on tehty, minkä vuoksi, näkemystä yhteistyön sujuvuudesta sekä yhteistyötä edistäviä tai haittaavia tekijöitä. (Heine 2004, 29) Tällöin moniammatillista verkostotyötä edistäviksi tekijöiksi vastaajat nostivat esiin toimijoiden tuttuuden sekä henkilökohtaiset suhteet. (Heine 2004, 62) Kuten todettua, monilla Nuorten projektin yhteistyökumppaneilla oli aiempaa kokemusta yhteistyöstä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa, ja lisäksi koska monien yhteistyökumppanien toiminta sijoittuu pääkaupunkiseudulle, ja Uudellemaalle, monet yksittäiset työntekijät eri organisaatioissa ovat saattaneet tuntea entuudestaan jo ennen Nuorten projektin alkamista, joten tämä omalta osaltaan voi vaikuttaa moniammatilliseen verkostotyöhön positiivisesti. Toisaalta tällöin korostuu myös se, että mahdolliset työntekijävaihdokset voisivat heikentää työskentelyn laatua ja sujuvuutta huomattavasti ainakin hetkellisesti.

4.5 Moniammatillisen verkostoyhteistyö ja sen toimivuuteen vaikuttaminen verkostojohtamisella

Verkostojohtamisen oppaassa (Järvensivu ym. 2010, 13) verkoston toiminnan kehittämistä johtamisella kuvataan verkoston rakenteiden muutoksilla, sekä panostamalla jo olemassa oleviin rakenteisiin. Tarvittaessa johtamisella voidaan tällöin vaikuttaa muutoksilla verkoston normeihin, jäseniin sekä jäsenten välisiin suhteisiin, tai olemassa olevista rakenteista panostamalla toimijoiden keskeiseen luottamukseen ja sitoutuneisuuteen tai muuten sosiaalisten suhteiden toimivuuteen, kuten vuorovaikutuksen laatuun (Järvensivu ym. 2010, 13.) Verkoston johtamisella ei tarkoiteta yksittäisen henkilön toimimista johtajana, vaan verkostoa voivat yksilöiden lisäksi johtaa esimerkiksi siihen erikseen osoitetut ryhmät. Johtajan rooli voi lisäksi olla dynaaminen, jolloin johtajan rooli voi siirtyä tarvittaessa verkoston toimijalta toiselle. (Järvensivu ym. 2010, 15.) Moniammatillisen verkoston alkuvaiheessa verkoston johtajana toimii jossain muodossa taho, joka on havainnut haasteen ja sen tiimoilta aloittanut verkoston koonnin. Jäsenten valmiudet kantaa vastuu tällöin kokonaisuuden toteutumisesta heijastuvat myös valmiuksiin joustavuuteen rooleissa, sekä tarpeen mukaan valmiutta asettua myös johtajan asemaan. Roolien joustavuus korostuu asiakaslähtöisessä työskentelyssä, jossa joustavaan ja asiantuntijoiden osaamista hyödyttävään työskentelyyn päästään määrittelemällä roolit ja vastualueet tilannekohtaisesti. (Järvensivu ym. 2010, 39.)

Toimintaa voidaan kehittää johtamisella esimerkiksi luomalla tarpeen mukaan uusia sääntöjä ja toimintaohjeita moniammatilliselle verkostolle, mikäli sen hetkiset toimintamallit on todettu toimimattomiksi, tai niihin on syytä tehdä täydennyksiä. Lisäksi johtamisella voidaan vaikuttaa moniammatillisen verkoston osallistuviin tahoihin, mikäli esimerkiksi asiakaslähtöinen työskentely edellyttää uuden spesifin asiantuntijuuden mukanaoloa verkostossa, voidaan tehdä toimenpiteitä joilla verkostoitua ja ottaa mukaan tarvittavien palveluiden edustajia. (Järvensivu ym. 2010, 13-14.)

Jo olemassa olevien rakenteiden panostamiseen voidaan keskittyä etenkin moniammatillisen verkoston vuorovaikutukseen, luottamukseen ja sitoutumiseen. Moniammatillisessa verkostoyhteistyössä luottamus ja sitoutuminen muihin toimijoihin, ammattikuntiin ja organisaatioihin lisäävät tiedonkulkua ja avointa vuorovaikutusta, jotka ovat myös osaltaan edellytyksenä luottamuksen ja sitoutumisen kehittymiselle. Luottamusta toisiin toimijoihin, ammattikuntiin tai organisaatioihin tarvitaan verkostoyhteistyössä, sillä luottamus muihin toimijoihin myös lisää osallistujien motivaatiota tuoda omaa panostaan verkoston toimintaan, sekä sitoutumaan yhteistyöhön pitkällä aikavälillä. Lisäksi luottamus vähentää oman edun tavoittelua sekä lisää avoimuutta. Näin ollen luottamus, sitoutuminen ja tiedonkulku ovat riippuvaisia toisistaan. (Järvensivu ym. 2010, 13-14.)

4.6 Asiantuntijuus

Moniammatillisessa tiimissä työskentelevistä ammattilaisista käytetään usein termiä asiantuntija. Asiantuntijuuteen sisältyy kehittyvä kyky ymmärtää monimutkaisia toimintaympäristöjä. Käsitteeseen sisältyy kyky havaita toistuvasti uutta, analysoida sekä tarjota tuloksellisia toimintavaihtoehtoja alati muuttuvissa ympäristöissä. Niin ikään osaamiseen liittyy arvovalintoja, joka liittyy päätösten ja toiminnan eettisyyteen ja kestävyYTEEN. (Väisänen 2008, 15.)

Isoherranen tuo esiin, että perinteisen määritelmän mukaan asiantuntijana pidetään henkilöä, jolla työ- ja koulutustaustansa vuoksi ovat muita paremmat taidot ja tiedot oman alansa tehtävistä ja niiden hoitamisesta. Näin ollen, oman alansa erityiskysymyksissä, hän kykenee antamaan vastauksia, ratkomaan ongelmia, ja suorittamaan tehtäviä. Asiantuntijuus voidaan joissain tapauksissa ymmärtää myös sosiaalisena roolina yhteisössä. Tällöin ihminen kasvaa asiantuntijaksi, kun hän omaksuu roolin ja siihen liittyvät tehtävät. Isoherrasen mukaan tällöin asiantuntijuuden kehoitukseen vaikuttavat myös muiden odotukset tietyssä yhteisössä. Näin ollen myös kulttuuri joka kussakin yhteisössä on valloillaan vaikuttaa asiantuntijuuden toteutumiseen. (Isoherranen 2012, 60-61.)

Sosiaali- ja terveysalan ammatilliset yhteisöt ovat perinteisesti olleet asiantuntijaorganisaatioita. Kuitenkin ongelmat, joihin perinteiset ammattikunnat ovat vastanneet, ovat monimutkaistuneet, jolloin tarve erikoistumiselle ammatin sisällä on korostunut (Isoherranen 2012, 60-61).

Suuri osa sosiaali- ja terveysalan nykyajan haasteista vaativat moniammatillisia toimintatapoja, jotka ylittävät perinteiset hallintasektorit. Perinteisten hallintosektoreiden ylittäminen vaikeuttaa myös asiantuntijuuden määrittelyä. Ylipäättään ongelmat ylittävät yhä useammalle elämäntilanteelle yksittäisten asiakkaiden kohdalla. Lisäksi se, että asiakkaan kokonaistilanne huomioidaan, vaatii laajennettua ja yhteisöllisempää asiantuntijuutta. Vaikka Isoherrasen kuvaus asiantuntijuudesta sosiaali- ja terveysalalla painottuu terveydenhuollon puolelle, se silti kuvaa pätevästi myös rikosseuraamusasiakkaiden kanssa toimivien asiantuntijoiden tilannetta. (Isoherranen 2012, 66-67.) Isoherranen tuo myös esiin eroja vanhojen ja uusien asiantuntijuuksien välillä taulukolla, jossa on listattu juurikin aiempiin ammattikuntiin pohjautuneet käsitykset vastakkain nykyaikaisemman moniammatillisemmän työmaailman kanssa.

Vanha käsitys auttamistyön asiantuntijuudesta	Uusi käsitys auttamistyön asiantuntijuudesta
<ul style="list-style-type: none"> • Ammattikunta-kohtainen asiantuntijuus • Ammattikunnan yksinoikeus työtehtäviin ja tiettyjen ongelmien määrittelyyn • Asiantuntijuuksien kamppailu omasta tilasta • Asiantuntija "lainsäätäjänä" • Asiantuntijoiden hierarkkiset suhteet toinen toisiinsa ja ei-asiantuntijoihin • Professionaalisesti määriteltä, stabiili työn kohde • Kaavamaiset ongelmat ja valmiit ratkaisut • Asiakas asiantuntijan toiminnan "kohteena" 	<ul style="list-style-type: none"> • Ammattikuntien välisten rajat madaltuvat ja niitä ylitetään • Monet eri asiantuntijuudet ja monet eri ongelman määrittelyt samalle asialle • Asiantuntijuuksien yhteistyö ja verkottuminen • Asiantuntija "tulkitsejana" • Vertikaalinen neuvottelu asiantuntijoiden ja ei-asiantuntijoiden välillä • Tilannekohtaisesti neuvoteltava vuorovaikutuksellinen asiantuntijuus • Tilannekohtaisesti neuvoteltavat ongelmat ja ratkaisut • Asiakas subjektina

Taulukko 2: Asiantuntijuus auttamistyössä ennen ja nyt (Isoherranen 2012, 67.)

Myös Nietola (2011, 22) tuo esiin, että asiantuntijayhteistyön kehittäminen liittyy palvelujärjestelmän organisoinnin muutokseen, johon viittaa myös Isoherrasenkin esille tuoma työelämän vaatimusten muuttuminen. Juuri vanhentunut sektoroitunut palvelujärjestelmä ei ole kyennyt vastaamaan asiakkaiden moniongelmaisuuteen. Asiantuntijayhteistyön mukautumista käytännössä uuden käsityksen mukaiseksi edesauttavat moniammatillisen yhteistyön yleistyminen korkeakoulujen opetuksessa, sekä keskustelun yleistyminen muiden ammattikuntien osaamisen tuntemisen, sekä arvostuksen yhteydestä moniammatillisen yhteistyön laatuun ja sujuvuuteen. Esteenä kehitykselle ja muutosten omaksumiselle voivat kuitenkin aiheuttaa asiantuntijoiden välisen vuorovaikutuksen laatu, epä tietoisuus toisten asiantuntijoiden osaamisesta, tai vaikeudet ymmärtää eri ammattikuntien asiantuntijuutta eri koulutustaustojen vuoksi. Lisäksi vakiintuneet rutiinit, sekä yksilökeskeiseen suorittamiseen liittyvät perinteiset ajattelutavat voivat olla esteenä asiantuntijuuden sekä moniammatillisen verkostoyhteistyötoiminnan kehittämiseksi. (Isoherranen 2012, 68.)

5 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esittelemme tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset, sekä kerromme opinnäytetyön toteutuksesta, sekä opinnäytetyössä käytettävistä menetelmistä. Kyselytutkimus kohdennettiin Nuorten projektin keskeisimmille yhteistyökumppaneille, joiden kanssa Rikosseuraamuslaitos on tehnyt hankkeen aikana moniammatillista verkostoyhteistyötä. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää kyselyllä vastaajien näkemyksiä siitä, toteutuvatko moniammatillisen verkostotyön laatuun vaikuttavat tekijät yhteistyössä Nuorten projektin kanssa, ja

tätä kautta saada selville, onko yhteistyötä tarvetta kehittää. Kyselyn tuloksista voimme johtaa johtopäätöksiä, mitkä mahdolliset yhteistyön osat kaipaivat kehitystä, sekä esittää teorian kautta ratkaisuja kehittämisen keinoista. Kysyimme yhteistyökumppaneilta myös heidän näkemyksiään työskentelyn kehittämisestä tulevaisuudessa, jolloin tavoitteenamme oli saada laajemmin ja yksityiskohtaisemmin tietoja Nuorten projektin yhteistyön kehittämisen keinoista ja alueista.

5.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Nuorten projektissa jokaisella eri osa-alueella on kohderyhmät ja tavoitteet, joista monet liittyvät moniammatillisen verkostoyhteistyön hyödyntämiseen ja kehittämiseen. Yleisesti projektilla on Rikosseuraamuslaitoksen strategiaan ja alueen tulostavoitteisiin kytkeytyviä tavoitteita. Rikosseuraamuslaitoksen strategian verkostotyöhön liittyvät tavoitteet liittyvät toimiin joilla tähdätään normaalipalveluiden lisäämiseen täytäntöönpanon aikana, mikä on tärkeää palvelujatkumoiden varmistamiseksi myös vapautumisen jälkeen. Lisäksi alueen tulostavoitteena on lisätä nuorta tukeviin toimiin liittyviä yhteistyömalleja sekä palvelujatkumoa, ja Rikosseuraamuslaitoksen strategian vuosille 2017-2020 kehittämisalueena erityisryhmien huomioimiseksi on mainittu sidosryhmä- ja verkostoyhteistyö, sekä kumppanuudet. Nämä verkostotyön kehittämiseen liittyvät tavoitteet heijastuvat eri tavoin Nuorten projektin eri osa-alueissa. Osa-alueiden tavoitteet liittyvät laaja-alaisesti eri kohderyhmien tarpeiden mukaisten yhteistyömallien kehittämiseen ja mallintamiseen, sekä yhteistyön lisäämiseen. (Nuorten projekti 2016.) Verkostoyhteistyön luomisen ja kehittämisen kannalta moniammatillisen verkostoyhteistyön laadulla on suuri merkitys luotujen kumppanuuksien rakentumiseen ja toimintamallien onnistumiseen. Opinnäytetyömme tavoitteina on kartoittaa Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden näkemyksiä yhteistyön laadusta, sekä ehdotuksia yhteistyön kehittämisestä tulevaisuudessa.

Näiden tavoitteiden pohjalta tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

- 1. Millaisia näkemyksiä Nuorten projektin yhteistyökumppaneilla on hankkeen aikaisesta moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä?*
- 2. Millaisia näkemyksiä Nuorten projektin yhteistyökumppaneilla on moniammatillisen verkostoyhteistyön laatuun vaikuttavien ulottuvuuksien toteutumisesta yhteistyön aikana?*
- 3. Miten yhteistyökumppanit haluavat kehittää yhteistyötä tulevaisuudessa?*

5.2 Opinnäytetyön toteutus

Aloitimme opinnäytetyöprosessimme syksyllä 2017. Saimme aiheen opinnäytetyölle Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskukselta, ja tapasimme kehityspäällikön sekä Nuorten projektin työntekijöiden kanssa elokuussa 2017, jolloin suunnittelimme yhdessä aiheen rajausta ja menetelmää. Tapaamisen pohjalta laadimme ja palautimme aiheanalyysin, jossa suunnittelimme opinnäytetyölle lisäksi alustavaa aikataulua. Työelämän toiveiden, opinnäytetyöohjauksen ja menetelmäkirjallisuuden pohjalta päädyimme yhdessä toteuttamaan opinnäytetyön kyselytutkimuksena Nuorten projektin yhteistyökumppaneille. Lisäksi suunnitellessamme menetelmää aineiston keruuseen totesimme opinnäytetyöohjauksessa, että haastattelujen toteuttaminen kaikille Nuorten projektin keskeisimmille yhteistyökumppaneille olisi AMK-opinnäytetyön resurssien puitteissa liian kunnianhimoinen tavoite, jolloin haastattelemalla olisimme voineet kerätä tietoa ainoastaan pieneltä joukolta yhteistyökumppaneita. Teimme päätöksen toteuttaa aineistonkeruu koko perusjoukolle, jotta saisimme mahdollisimman paljon näkemyksiä yhteistyön laadusta sekä kehittämisestä eri Nuorten projektin osioiden kanssa työskennelleiltä eri ammattikuntien edustajilta.

Saimme elokuun tapaamisella yhteistyökumppaneilta lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen erikoistutkijan yhteystiedot, ja lähetimme hänelle sähköpostia tarvittavista tutkimusluvista opinnäytetyöllemme. Häneltä saimme tiedon, että henkilöstöä koskeviin kyselyihin ja haastatteluihin ei tarvita Rikosseuraamuslaitoksen tutkimuslupaa. Tapasimme työelämän edustajia uudelleen lokakuussa 2017, jolloin saimme heiltä opinnäytetyösuunnitelmaa varten tarvitsemiamme lisätietoja, sekä esittelimme heille kyselylomakkeen toteutuksessa käytettävän E-lomakkeen, sekä hioimme yhdessä kysymykset vastaamaan sekä moniammatillisen verkostoyhteistyön teoriaa, että työelämän näkemyksiä. Lisäksi työelämältä saimme toiveen, että taustakysymyksenä toimivat heidän laatimansa kolme eri ryhmää jonka kanssa vastaaja on tehnyt yhteistyötä. Totesimme yhdessä, että vastaajien määrä on niin pieni, että tarkempien taustatietojen kysyminen vastaajilta taustakysymyksenä voisi heikentää vastaajien anonymiteettiä. Tapaamisen tiimoilta eri Nuorten projektin osa-alueissa toimivat työntekijät keräsivät yhteystiedot heidän keskeisimmistä yhteistyökumppaneistaan, jotka vastaanotimme heiltä sähköpostitse marraskuun aikana.

Marraskuussa teimme opinnäytetyösuunnitelman, sekä osallistuimme opinnäytetyöprosessiin kuuluviin työpajoihin. Suoritimme myös molemmat tarvittavat opponoinnit, sekä osallistuimme tarvittaviin seminaareihin marras- ja joulukuun aikana. Esitimme opinnäytetyösuunnitelman seminaarissa 1.12.2017. Lähetimme viimeistellyn E-lomakekyselyn vastaajille joulukuussa, ja aloitimme aineiston analyysin heti tammikuussa 2018, kun kaikkia vastaajia oli kerätyksellään muistutettu, ja vastausaika oli sulkeutunut. Palautimme opinnäytetyön seminaariversion huhtikuun alussa. Esitimme opinnäytetyön arvioivassa seminaarissa 16.4.2018, ja palautimme lopullisen viimeistellyn työn 23.4.2018.

5.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössä keräsimme kyselytutkimuksella aineistoa siitä, miten Nuorten projektin yhteistyökumppanit ovat kokeneet yhteistyön, sekä millaisia näkemyksiä heillä on tulevaisuuden peilaten yhteistyön kehittämistä. Ajatuksia, tunteita, kokemuksia tai uskomuksia kartoitettaessa tutkimusmenetelmänä käytetään useimmiten haastatteluja, kyselylomakkeita tai asenneskaaloja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 185). Saimme yhteystiedot Nuorten projektin yhteistyökumppaneista suoraan Nuorten projektin työntekijöiltä. Lähetimme kyselylomakkeen kaikille näille yhteistyökumppaneille, jolloin kyseessä on kokonaistutkimus, jossa näkemyksiä kartoitetaan koko perusjoukolta (Vehkalahti 2008, 46). Kyselytutkimuksen hyötynä on, että voimme osoittaa kyselylomakkeen suuremmalle joukolle vastattavaksi sekä kysyä monia asioita, kun taas esimerkiksi haastattelemalla näkemyksiä olisi opinnäytetyön resurssien puitteissa mahdollista kerätä vain muutamilta valikoituilta yhteistyökumppaneilta. Käyttämällä kyselytutkimusta menetelmänä tavoitteenamme oli saada kattava kuva koko perusjoukon näkemyksistä yhteistyöstä ja sen kehittämistä. Kyselytutkimuksella kerätyn tiedon käsittelyyn on olemassa lisäksi tilastollisia analyysitapoja sekä raportointimuotoja, sekä käytävissä olevat valmiit ohjelmistot. (Hirsjärvi ym. 1997, 195.)

Kyselytutkimuksen toteutimme verkossa käyttämällä E-lomaketta. Lähetimme linkin lomakkeen täyttämiseen sähköpostitse yhteistyökumppaneille saatekirjeen kanssa. Käytimme E-lomaketta paperilomakkeiden sijasta, sillä Nuorten projektin yhteistyötahot on helppo tavoittaa sähköpostitse, sekä verkossa tehtävällä kyselyllä on myös helpompi muuntaa lomakkeiden tiedot aineistoksi, kun paperisten lomakkeiden tietojen tallentaminen on aikaa vievää, sekä altis virheiden tekemiselle (Vehkalahti 2008, 49). Sähköinen kyselylomake on lisäksi nopea tapa toteuttaa aineiston keruu, sillä se on sähköpostitse nopea toimittaa vastaajille, sekä myös vastaajien täyttää sekä lähettää vastaukset (Valli 2015, 47).

Kyselytutkimus on useimmiten määrällistä tutkimusta, jonka tekemisessä käytetään tilastollisia menetelmiä, sillä vaikka kyselytutkimuksen kysymykset ja vastaukset esitettäisiin sanallisesti, niiden vastaukset ilmenevät numeerisesti vastauksille annetun arvon mukaisesti (Vehkalahti 2008, 13). Määrällinen tutkimus edellyttää, että kyselytutkimuksella kerättyjä tietoja voidaan mitata erillisillä mittareilla, joihin toimivat kyselylomakkeella vastaajille esittämämme kysymykset ja väittämät (Vehkalahti 2008, 17). Kyselytutkimuksessa itse kyselylomake on tärkeässä roolissa, ja sen onnistumiseen vaikuttavat sisällöllisesti oikeiden kysymysten asettelu, sekä niiden mitattavuus tilastollisesta näkökulmasta. Näiden vaikuttajien huomiointi suunnittelu ja toteutusvaiheessa ovat tärkeitä tutkimuksen onnistumisen kannalta, myös siitä syystä, että kun kyselylomakkeet on lähetetty, ei siihen voi enää tehdä muutoksia. (Vehkalahti 2008, 20.)

Kyselylomakkeen kysymysten tarkoitus on vastata tutkimusongelmaan, sekä tutkimuksen tavoitteisiin (Valli 2010, 104). Aloitimme kyselylomakkeen suunnittelemisen aiheemme teoriasta, ja keskeisimpien käsitteiden löytämisestä. Pyrimme johtamaan kysymyksiä suoraan moniammatillisen verkostoyhteistyön laatuun ja onnistumiseen vaikuttavien ulottuvuuksien ja teoriassa määriteltyjen käsitteiden avulla. Aloitimme aiheen pohdiskelun siitä, mistä kaikesta laadukas moniammatillinen verkostoyhteistyö rakentuu, ja millaiset tekijät siihen vaikuttavat. Perehtyminen moniammatilliseen verkostoyhteistyöhön on tärkeää näin ollen sekä opinnäytetyön teoriaosuutta, mutta myös tutkimuksen toteuttamista varten. (Valli 2010, 104.) Tutkittaessa mielipiteitä ja kokemuksia yhteistyökumppaneilta meidän tuli kehittää konkreettisia kysymyksiä ja väittämiä, joita voimme mitata. Monet moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvät käsitteet ovat kuitenkin ensisilmäyksellä melko hankalasti mitattavia. Esimerkiksi kysymyksenä ”onko verkostotyö Nuorten projektin kanssa mielestäsi laadukasta”, on liian abstrakti, ja hankalasti mitattava. Saadaksemme kyselyllä selville tavoittelemamme tietoa, meidän oli operationalisoitava käsitteitä, eli työstettävä eritasoiset käsitteet ymmärrettävään ja mitattavaan muotoon. (Vehkalahti 2008, 18.)

Kyselylomakkeen alussa kysyimme vastaajilta taustakysymyksenä, minkä Nuorten projektin osa-alueen kanssa vastaaja on tehnyt yhteistyötä. Osa-alueet on lomakkeella jaettu kolmeen osaan, jotka ovat ”BAROfi-arviointimenetelmä tai sen yhteydessä työskennellyt moniammatillinen tiimi”, ”toiminnan järjestäminen nuorille rikosseuraamusasiakkaille vankilassa”, sekä ”verkostoyhteistyö vapautuvien nuorten vankien tai nuorten yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden parissa”. Toiveen osa-alueiden jaottamisesta näihin ryhmiin saimme työelämän yhteistyökumppaneilta tapaamisellamme lokakuussa. Lisäsimme kuitenkin myös vaihtoehdon, ”muu, mikä?” Taustakysymys toimii myös niin kutsuttuna selittävänä muuttujana, jolloin myöhemmin näkemyksiä yhteistyöstä ja kehittämisestä voidaan tarkastella niiden suhteen, kuten miten eri osien kanssa yhteistyötä tehneiden vastaajien kokemukset erosivat toisistaan. (Valli, 2010, 104; Valli 2015, 31.) Taustakysymysten jälkeen kyselylomakkeella seuraa useita suljettuina kysymyksiä toimivia väittämiä, joiden vastaukset voidaan ilmentää numeerisina arvoina, sekä kaksi avointa kysymystä, joiden vastausten esittäminen numeroin olisi epäkäytännöllistä. Suljettuihin kysymyksiin painottuminen ja valmiit vastausvaihtoehdot helpottavat ja selkeyttävät tietojen käsittelyä, analyysia sekä mittautusta, saadessamme vastaukset valmiiksi numeerisesti koodattuina. (Vehkalahti 2008, 25.) Suljettujen monivalintakysymysten hyödyntäminen mahdollistaa myös samojen kysymysten esittämisen kaikille vastaajille niin, että analyysivaiheessa tuloksia voidaan mielekkäästi vertailla (Hirsjärvi ym. 1997, 201).

Kysymyksiin yhteistyön kehittämisestä tulevaisuudessa sekä Nuorten projektin aikaisten käytänteiden jalkautumisesta organisaatioiden arkeen oli hankalaa asettaa suljettuna kysymyksenä vastausvaihtoehtoja, sillä niitä olisi ollut liikaa, sekä niiden rajaaminen olisi ollut hankalaa. Tämän vuoksi kysyimme vastaajien näkemyksiä näistä aiheista avoimilla kysymyksillä, vaikka avoimien kysymysten käsittely on työläämpää. Avoimilla kysymyksillä on mahdollista

saada lisäksi selkeyttä avoimissa monivalintakysymyksissä esiintyvien poikkeavien vastausten tulkintaan. Avoimet kysymykset tuovat esiin vastaajan keskeisimmät ja tärkeimmät ajatukset sekä voimakkaimmat aiheeseen liittyvät tunteet, ilman meidän tekemiämme ehdotuksia vastausvaihtoehdoista. (Hirsjärvi ym. 1997, 201.) Tutkimuksen tavoitteiden kannalta on lisäksi kiinnostavaa saada tietää vastaajilta heidän näkemyksiään esimerkiksi yhteistyön kehityksen painotuksista tai keinoista, jonka kaltaiset tiedot voisivat suljetuilla kysymyksillä jäädä havaitsematta (Vehkalahti 2008, 25).

Mitta-asteikko tarkoittaa tapaa jolla kysymme tai mittaamme tutkittavasta aiheesta vastaajilta. Mittausmenetelmän valinta vaikutti myöhemmin siihen, millaisia tilastollisia menetelmiä analyysissa tulimme käyttämään. (Valli 2015, 31.) Likertin asteikko on yksi useimmin käytetyistä ja sopivimmista mittareista mitattaessa asenteita tai mielipiteitä (Valli 2010, 118). Likertin asteikko on järjestys-asteikkoinen mittari (Valli 2015, 36). Hyödynsimme kyselytutkimuksen suljettujen kysymysten mittaustapana Likertin asteikon viisiportaista soveltamista, jonka vastausvaihtoehtojen ääripäät olivat ”täysin samaa mieltä” ja ”täysin eri mieltä”. Vaikka Likertin asteikko voitaisiin esittää kyselylomakkeella kuvaamalla sanallisesti vain nämä ääripäät, selkeyden ja luotettavuuden vuoksi kuvasimme sanallisesti myös väliin jäävät valinnat ”jokseenkin samaa mieltä” ja ”jokseenkin eri mieltä”, jotka havainnollistavat paremmin vastaajalle myös keskimmäisen vaihtoehdon tarkoitusta. (Vehkalahti 2008, 39.) Keskimmäisenä vaihtoehtona lomakkeella oli neutraali ”ei eri eikä samaa mieltä”. Neutraali vaihtoehto Likertin asteikkoa käytettäessä on tärkeää sisällyttää vastausvaihtoehtoihin. Mikäli keskimmäistä neutraalia vaihtoehtoa ei ole, voi vastaaja helposti ohittaa kysymyksen vastaamatta laisinkaan, mikäli hän ei koe olevansa samaa tai eri mieltä. Keskimmäisten valintojen tehty määrä vastauslomakkeissa voi kertoa myös siitä, että lomake on liian pitkä, jolloin vastaaja ei jaksane paneutua kysymykseen huolellisesti, tai että kysymykset ovat liian vaikeita tai epäselviä jotta vastaaja osaisi ilmaista mielipidettään. Neutraali vastaus on tällöin tärkeämpi kuin kokonaan puuttuva vastaus. (Vehkalahti 2008, 36.) Likertin asteikon yksi heikoista puolista on kuitenkin se, että keskimäinen neutraali vaihtoehto mahdollistaa sen, että kyselyyn voi vastata esittämättä juurikaan mielipidettään kysymykseen, valitsemalla usein keskimmäisen vaihtoehdon (Valli 2010, 119).

Viiden portaan lisäksi koimme tarkoituksenmukaiseksi lisätä kuitenkin myös kuudennen vastausvaihtoehdon asteikon ulkopuolelle, ”en osaa sanoa” niiden vastaajien valittaviksi, joilla ei ole mielipidettä aiheesta. Myös Vehkalahti (2008, 36) suosittaa ”en osaa sanoa” vastauksen sisällyttämistä omana erillisenä vaihtoehtonaan asteikon ulkopuolella, kun huolehditaan analyysivaiheessa vastausten erottamisesta varsinaisesta asteikosta. Nuorten projektissa on eri osa-alueita, ja ei ole taattua, että kaikki yhteistyökumppanit ovat esimerkiksi tehneet asiakastyötä tavalla johon moniammatillinen verkostotyö olisi vaikuttanut. Kysymällä kyselylomakkeessa tällöin moniammatillisen verkostoyhteistyön vaikutuksia asiakastyöhön ja asiakkaaseen, valinta ”en osaa sanoa” oli tärkeä, sillä keskimmäiseksi vaihtoehdoksi asettamamme

neutraali ”ei samaa eikä eri mieltä” vastaa kuitenkin mielipidettä kysytystä aiheesta. (Vehkalahti 2008, 35.) Neutraali ”ei samaa mieltä eikä eri mieltä” sekä ”en osaa sanoa” eroavatkin toisistaan huomattavasti ja niiden molempien sisällyttäminen kyselyyn on tärkeää. ”En osaa sanoa” toimii paremmin myös niissä tilanteissa joissa vastaaja ei halua ilmaista mielipidettään aiheeseen, vaikka onkin ymmärtänyt kysymyksen ja hänellä olisi mielipide. (Vehkalahti 2008, 36; Hirsjärvi ym. 1997, 203.)

Lähetimme perusjoukolle linkin kyselylomakkeeseen sähköpostiviestissä, johon sisällytimme myös saatekirjeen. Saatekirjeessä kerroimme vastaajille tekemästämme tutkimuksesta, sekä perustelimme sen tarpeen ja hyödyn. Kerroimme myös aineiston käsittelystä, anonymisoinnista, käyttäjistä, käyttöajasta sekä aineiston hävittämisestä. (Kuula 2011, 64.) Saatekirjeessä annoimme vastausohjeet, sekä mainitsimme myös ajankohdan, johon mennessä toivoimme, että vastaukset lähetetään meille.

5.4 Aineiston analyysi

Koko tutkimus tähtää kerätyn aineiston analyysiin, tulkintaan sekä johtopäätösten muodostamiseen (Hirsjärvi ym. 1997, 221). Huomioimme jatkuvasti työskentelyn aikana tekemiemme työvaiheiden dokumentoinnin, jotta myöhemmin olisi tarkasteltavissa myös mitä kaikkea olemme tehneet, mutta myös miten olemme työskennelleet, ja miten raportissa kuvaamiimme tuloksiin on päästy (Vehkalahti 2008, 67). Kerätessämme aineistoa strukturoidulla kyselylomakkeella, aineiston analyysiin ryhdyimme aineiston keräämisen päätyttyä, eli kun olimme saaneet vastaajilta täytetyt E-lomakkeet. Aineiston analyysin aloittaminen pikimmiten aineiston keräämisen päätyttyä, mahdollistaa sen, että aineistoa voidaan vielä täydentää ja selvittää tarvittaessa (Hirsjärvi ym. 1997, 223-224). Aineiston keräämisen jälkeen oli kuitenkin joitain työvaiheita, ennen kun varsinaiseen analyysiin siirtymistä. Aineiston esikäsittely on tärkeä vaihe, joka luo pohjan itse varsinaiselle analyysille. Kun olimme saaneet kerättyä verkossa E-lomakkeilla vastaukset kyselyyn, kävimme läpi aineiston silmäillen, että kaikki tulokset näyttivät päällisin puolin olevan kunnossa. Havainnoimalla voidaan saada selville esimerkiksi puuttuvia tietoja, epä johdonmukaisia arvoja, tai muita virheitä joihin on hyvä paneutua ennen, kun käsittelyssä jatkaa pidemmälle. (Vehkalahti 2008, 51.)

Tutkittavan aiheen selittämistä varten käytetään kyselytutkimuksissa usein tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa (Hirsjärvi ym. 1997, 224). Tilastollinen analyysi tarkoittaa käytännössä tutkimusaineiston käsittelyä numeraalisilla toimenpiteillä, hyödyntäen tilastolliseen tutkimukseen sovellettavia tietokoneohjelmia. Numeroilla ja lukusarjoilla tieto tutkimistamme yksittäistapauksista saadaan yhdistettyä yhteenvedoiksi, jotka tilastoissa esitetään esimerkiksi taulukoin ja kuvioin. Käyttäessämme analyysiin tietokoneohjelmaa joka tekee puolestamme laskutoimitukset ja antaa tulokset valmiina numeroina, on tärkeää tuntee menetelmä, jotta

tuloksia voidaan tulkita monipuolisesti ja oikein. (Valli 2015, 15.) Tärkeää analyysivaiheen yhteydessä oli, että perehdyimme SPSS for Windows ohjelman käyttöön. Hyödynsimme ohjelmiston käytössä ja siihen perehtymisessä teoriakirjallisuutta sekä Laurea ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja. Tämän lisäksi kysyimme lisäksi ohjausta ohjelman käytöstä sekä menetelmistä yksikkömme tietotekniikkaa, matematiikkaa ja tilastotiedettä opettavalta lehtorilta.

Kun olimme saaneet kyselyn vastaukset E-lomakkeen kautta, tallensimme datan tiedostona, joka oli yhteensopiva SPSS-ohjelman kanssa. Tämän pohjalta lähdimme analysoimaan tuloksia siten, että aluksi loimme frekvenssitaulukon jokaisen monivalintakysymyksen pohjalta, jotta näimme millä tavalla vastaukset jakautuivat kysymyskohtaisesti. Tässä vaiheessa emme mietineet vielä tarkkaan tulosten esittämistä, vaan hyödynsimme taulukoita omaan käyttöön havaintojen tekemiseksi.

Frekvenssitaulukot ilmaisevat jokaisen monivalintakysymys-osion väitteen kohdalta vastausten jakautumisen eri vaihtoehtojen mukaan. 1 tarkoitti ”Täysin samaa mieltä”, 2 ”Jokseenkin eri mieltä”, 3 ”Ei eri eikä samaa mieltä”, 4 ”Jokseenkin samaa mieltä” ja 5 ”Täysin samaa mieltä”. Lisäksi vaihtoehtona oli ”En osaa sanoa”, jonka arvo oli 0. Frekvenssit on esitetty myös prosentteina, jolla saadaan suhteelliset frekvenssit kokonaisfrekvenssistä, eli kokonaisvastaajamäärästä 18. Tässä yhteydessä on mainittava se, että koska vastaajamäärä on 18, ei prosenteilla asioiden ilmaisu ole välttämättä mielekäästä, sillä osaan vastausvaihtoehdoista on saatettu joidenkin väitteiden kohdalla valita vain kerran tai kaksi. Näin ollen tuloksia avatesamme, viittaamme ensisijaisesti vastaajien lukumäärään, ja vasta sen jälkeen prosenttiosuuteen.

Ristiintaulukoinnissa tarkastellaan samanaikaisesti kahta kysymystä ristiin (Kananen 2014, 210), tässä tapauksessa otimme vertailuun taustakysymyksemme ”Minkä Nuorten projektin osa-alueen kanssa olet työskennellyt?” erillään jokaisen esittämämme 13:sta väitteen kanssa ja näiden pohjalta loimme yhdistelmätaulukot kysymyksiin liittyen tarkempaa aineiston tarkastelua varten. Muuttujien, eli väitteiden ja kysymyksen taulukoinnin on tarkoitus kuvata muuttujien välistä riippuvuutta tai yleisesti jakaumaa (Holopainen & Pulkkinen 2008, 52). Riippuvuudella tarkoitetaan sitä, että jokin muuttuja, kuten esimerkiksi tässä kyselyssä vastaajaryhmä, vaikuttaa toiseen muuttujaan, eli siihen minkä vastausvaihtoehdon kustakin väitteestä vastaajaryhmä on valinnut (Vilka 2014, 129). Koska kokonaisvastaajamäärämme on 18, oli olennaisempaa keskittyä siihen, miten vastaajien lukumäärät ovat yksittäisissä vastauksissa jakautuneet kuin prosentteihin kyseisistä lukumääristä. Lisäksi tähän ratkaisuun vaikuttaa se, että yksittäisissä vastaajaryhmissä on vastaajia 2, 4, 5 ja 7. Ylipäätään vastaajien määrän tiedettyämme varauduimme siihen, että ristiintaulukointi ei suoraan tuo esiin suuria johtopäätöksissä auttavia muuttujien välisiä eroja, mutta se voi avata tarkemmin vastausryhmien välisiä eroja ja yhdenkaltaisuuksia, joten päätimme hyödyntää sitä.

Lisäksi laskimme SPSS-ohjelman avulla jokaisen kysymyksen keskiarvon tulosten esittämisen selkeyttämiseksi ja tarkastelun helpottamiseksi ja teimme tämän pohjalta pylväsdiagrammin eri väitteiden keskiarvoista. Koimme tämän lisäarvoa tuovaksi tekijäksi, koska näin pystyimme havainnollistamaan yhden kuvion avulla sitä, miten eri väitteet koettiin. Vilkan mukaan (2014, 138) kuvat auttavat visuaalisessa tulosten havainnollistamisessa. Koska keskiarvojen numeraaliset erot eri väitteiden välillä olivat melko pieniä, keskiarvojen avulla pystyimme tarkastelemaan, onko esimerkiksi parhaiden tai huonoimpien keskiarvon saaneiden väitteiden välillä yhtäläisyyksiä, tai onko kyselyvastausten pohjalta tehtävissä jonkinlaista johtopäätöstä. Niin ikään pylväsdiagrammin järjestäminen korkeimmasta keskiarvosta pienimpään, eikä esimerkiksi väitteiden esittämisjärjestyksessä, auttaa havainnollistamisessa. Otimme myös huomioon vastausten tarkemmassa avaamisessa sen, että keskiarvo on herkkä poikkeaville havainnoille ja ei välttämättä anna tarkkaa kuvaa, jos aineistossa on yksikin pieni tai suuri arvo (Vilka 2014, 123). Vaikka kyselyn vastausten arvot ovat välillä 1-5, joka vähentää keskiarvon herkkyyttä poikkeaville havainnoille, vastaajamäärän ollessa 18, pienemmätkin poikkeukset asteikolla 1-5 voivat vaikuttaa keskiarvoon. Tämän vuoksi keskiarvojen ilmi tuominen ei ole ainoa keino jolla esitämme tuloksia, vain ainoastaan yksi tulosten esittäminen, ja näin ollen tuloksia esittäessämme keskityimme frekvenssitaulukoihin.

Menetelmänä avointen kysymysten analyysissä käytimme laadullisia menetelmiä, sillä uskomme sekä tilastollisen että laadullisen analyysin käytön tuovan lisäarvoa tutkimukselle. Avointen kysymysten aineiston käsittelyn aloitimme muuntamalla aineiston tekstinkäsittelyohjelmalla käsiteltävään muotoon, jolloin aineistoa oli helpompi tarkastella (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006a). Seuraavassa vaiheessa tekemäämme aineiston läpikäymistä, erottelua sekä merkintöjä nimitetään usein lähdekirjallisuudessa koodaamiseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Tekstinkäsittelyohjelmaa apuna käyttäen koodasimme aineistosta numeroin yksittäisten vastausten osalta niihin liittyvät taustakysymyksenä toimivat muuttujat, sekä eri väreihin vastauksissa esiintyviä samankaltaisia teemoja. Koodaaminen tapahtui teorian mukaan koottujen moniammatillisen verkostoyhteistyön laatuun vaikuttavien teemojen mukaan. Teemat muodostuivat näin sekä teoriassa että aineistossa toistuvasti esiintyvien aiheiden ympärille. Teemojen muodostamisen ja jäsentelyn jälkeen etenimme tarkastelemaan yksittäisiin teemoihin liittyvää aineistoa. Jäsentelemällä aineistoa pyrimme selkeyttämään aineiston sisältöä, sekä poimimaan etenkin tutkimuksen tarkoituksen sekä tutkimuskysymysten kannalta olennaista tietoa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006b.) Koodausvaiheessa korostimme aineiston joukosta etenkin opinnäytetyön tavoitteiden kannalta tärkeää tietoa, jonka lisäksi tässä vaiheessa keskityimme lisäksi rajaamaan aineistosta niitä osia jotka eivät koskeneet aiheenamme olevaa ilmiötä.

Opinnäytetyössämme tarkoituksena oli analyysillä saada kokonaisvaltainen kuva aiheestamme. Analyysin tarkoituksena on tällöin tiivistää aineiston kautta saamamme tieto, ja esittää se lu-

kijalle selkeästi ja mielekkäästi. (Eskola & Suoranta 1998, 138.) Aineiston läpikäynnin ja koodaamisen jälkeen siirryimme aineiston teemoitteluun, mikä ei Tuomen ja Sarajärven mukaan olisi mielekästä ilman edeltäviä työvaiheita, vaikka vasta tässä kohtaa yleisesti aletaan puhua varsinaisesta aineiston analyysistä. Teemoittelu tarkoittaa aineiston pilkkomista ja ryhmitteilyä, joka voidaan toteuttaa esimerkiksi taustatietojen, kuten meidän tapauksessamme taustakysymyksinä toimivien muuttujien, tai aineistosta esiin nousevien aiheiden ympärille (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Teemoittelua käytetään analysointitapana etenkin käytännöllisten tutkimusongelmien ratkaisemisessa. (Eskola & Suoranta 1998, 179).

Koodattuamme aineiston aloimme silmällä ja havainnoida vastausten joukosta samankaltaisia näkemyksiä jotka muodostuivat teemoiksi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Aineiston teemoittelu mahdollistaa tiettyjen teemojen esiintymisen ja ilmenemisen vertailun. Teemoittelu vaatii kuitenkin aineiston jaottelun lisäksi teorian ja aineiston vuorovaikutusta, jonka tulee olla esillä varsinaisessa raportissa. (Eskola & Suoranta 1998, 176.) Teemoittelussa kiinnitimme erityisesti huomiota tutkimuksemme tarkoitukseen, sekä mihin kysymyksiin etsimme vastauksia. Kun opinnäytetyömme tarkoitus on selvittää Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden näkemyksiä yhteistyön laadusta ja sen kehittämisestä, oli luonnollista etsiä aineistosta näkemyksiä jotka kuvaavat yhteistyön onnistumista tai epäonnistumista, sekä kehitysalueita ja - ehdotuksia.

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukseen liittyvien eettisten periaatteiden tunteminen ja noudattaminen on kaikkien opinnäytetöitä tekevien vastuulla. Opinnäytetyön tekemisessä tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi ym. 1997, 23.) Opinnäytetyössämme eettisyys liittyy tutkimuksen tekemisessä aineiston hankintaan sekä tutkittavien suojaan, sekä tieteellisen tiedon soveltamiseen, käyttöön ja vaikutuksiin (Kuula 2011, 25). Tässä luvussa kerromme tarkemmin opinnäytetyömme eettisistä periaatteista sekä luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.

Ennen varsinaisen kyselytutkimuksen aloittamista allekirjoitimme opinnäytetyösopimuksen yhdessä työelämän edustajien kanssa. Sopimuksessa määritellään selkeästi opinnäytetyön tavoite, tekijöiden asema, tekijöiden sekä työelämäkumppanin vastuut ja velvollisuudet, joiden määrittely kuuluu hyvään tieteelliseen käytäntöön, sekä lisää luotettavuutta ja selkeyttä toimijoiden välillä (Hirsjärvi ym. 1997, 24). Toteutimme opinnäytetyön suunnitelmallisesti, ja raportoimme tulokset yksityiskohtaisesti sekä rehellisesti tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaisesti. Yleinen huolellisuus ja tarkkuus ovat tärkeitä eettisyyteen vaikuttavia seikkoja opinnäytetyöprosessissa. Aineiston hankintaan sekä tutkittavien suojaan liittyvissä kysymyksissä, huolellisuutta ja harkintaa tulee osoittaa siinä, miten tutkimustuloksia tallennamme ja esitämme, ja millä menetelmillä aineistoa keräämme ja arvioimme (Kuula 2011,

34; Hirsjärvi ym. 1997, 24). Huolellisuudesta ja tarkkuudesta tulee huolehtia myös lähteistä kerätyn tiedon merkitsemisessä asianmukaisesti ja tarkasti opinnäytetyöhön. Huomioimme ja annamme arvoa ja merkitystä muiden tekemille julkaisuille, joita hyödynämme tiedonkeruussa, sekä joihin viittasimme opinnäytetyötä tehdessämme. Pyrimme merkitsemään lähdeviitteet asianmukaisesti aina viitatussamme toisen kirjoittajan julkaisuun, sekä erottamaan selkeästi toisen kirjoittajan mielipiteet ja havainnot omistamme. Tiedonhankinnassa kiinnitimme huomiota lähdekirjallisuuden valinnassa kirjallisuuden ja muiden julkaisujen tieteellisyteen sekä luotettavuuteen, sekä ajankohtaisuuteen. Eettisten periaatteiden mukaista on myös huolehtia siitä, että opinnäytetyötä tehdessämme käyttämämme tiedonhankinta- tutkimus- ja arviointimenetelmät ovat tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia sekä eettisesti kestäviä. (Hirsjärvi ym. 1997, 24.) Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa uutta tietoa sekä ymmärrystä, jolloin on eettisesti tärkeää pyrkiä riippumattomuuteen ja itsenäisyyteen. Tällöin huolehdimme opinnäytetyötä tehdessämme esimerkiksi siitä, etteivät omat henkilökohtaiset mielipiteemme, vakaumuksemme, kokemuksemme tai esimerkiksi työelämän kumppaneiden mielipiteet tai odotukset vaikuta siihen, miten tutkimusta toteutamme tai sen tuloksia analysoimme. Kaiken keräämämme tiedon ja sen analysoinnin tuleekin olla esillä opinnäytetyössä täydellisesti ja avoimesti, mitään siitä muuttamatta, tai siitä piilottamatta. Lukijalle tulee käydä opinnäytetyöstämme selkeästi ilmi se, miten tutkimuksemme on toteutettu, ja mihin tuloksiin olemme päätyneet, sekä perustelut valitsemillemme menetelmille. (Kuula 2011, 25.)

Kun tutkimuksen kohteena ovat henkilöt, lähtökohtana tulee olla aina ihmisarvon kunnioittaminen (Hirsjärvi ym. 1997, 25). Tehdessämme kyselytutkimusta on tärkeää, että informoimme osallistujia riittävästi tutkimuksen sisällöstä sekä tarkoituksesta, ja varmistamme että he ymmärtävät ja suostuvat osallistumaan tutkimukseen omasta tahdostaan (Kuula 2011, 62). Kyselytutkimukseen osallistujien informoinnista huolehdimme saatekirjeessä, jonka lähetimme sähköpostiviestinä. Kerroimme osallistujille saatekirjeessä tutkimuksen tavoitteista, taustaanorganisaatiosta, aineistonkeruutavasta, aineiston käyttötarkoituksesta, käsittelystä, käyttäjistä ja säilyttämisestä (Kuula 2011, 64). Kyselytutkimuksen toteuttamiseen ei tarvita erikseen allekirjoitettuja tutkimussuostumuksia osallistujilta, vaan suullinen sopimus riittää (Kuula 2011, 117). Kun kyselytutkimus toteutettiin sähköisesti, tapaamatta osallistujia henkilökohtaisesti, laillisesti sitova sopimus syntyy, kun saatekirjeessä lähettämämme informaatio tutkimuksesta muodostaa samalla sopimuksen sisällön, ja velvoittaa meitä aineiston käytöstä (Kuula 2011, 100). Allekirjoitettuja tutkimussuostumuksia ei tarvita koska opinnäytetyöstämme ei ole tarkoitus yhdistää kyselyllä keräämiämme tietoja muihin viranomaisilta saatuihin tietoihin tutkittavista, emmekä aio säilyttää arkaluontoisia tietoja sisältävää aineistoa tunnisteellisena tutkimuksen loputtua jatkotutkimusta varten (Kuula 2011, 117).

Salassapitovelvollisuus koskee opinnäytetyön ja aineistonkeruun osalta kaikkea henkilötietoja sisältävää tutkimusaineistoa. Salassapitovelvollisuus jatkuu myös tutkimuksen päättymisen

jälkeen. Henkilötietoja sisältävien tutkimusaineistojen luovuttaminen tai näyttäminen rikkoo salassapitovelvollisuutta, kuten myös näiden tietojen jakaminen suullisesti tai muin tavoin. (Kuula 2011, 91-93). Aineistonkeruun päätyttyä tulee huolehtia kokonaisvaltaisesti aineiston anonymisoinnista. Aineiston anonymisoinnilla tarkoitetaan kaikkien suorien tai epäsuorien tunnisteiden poistoa tai muuttamista aineistosta, ja tiedotimme osallistujia siitä saatekirjeessä. (Kuula 2011, 111- 112.) Henkilötietolain mukaan tunnistamattomuus toteutuu, kun yksittäisiä tutkittavia ei voida tunnistaa helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta (Kuula 2011, 204). Toteuttaessamme aineistonkeruun E-lomakekyselynä emme keränneet osallistujilta suoria tunnistetietoja. Epäsuorista tunnistetiedoista analyysin kannalta ainoa tarpeellinen tieto on, minkä eri Nuorten projektin osa-alueen parissa tutkittava on työskennellyt. Varsinaisessa opinnäytetyöraportissa analysoimme ja raportoimme tutkimuksen tavoitteiden kannalta olennaisia havaintoja. Kaikki tutkimusaineisto lisäksi hävitetään opinnäytetyön valmistuttua, eikä sitä ole tarkoitus käyttää jatkotutkimuksiin. Tunnistamattomuuden tavoitteena on suojata tutkittavia mahdollisilta negatiivisilta seurauksilta joita tunnistettavuus aiheuttaisi tutkimuksen aikana, tai sen jälkeen. Tunnistamattomuus ja siitä informoiminen tutkittaville lisää todennäköisesti myös tutkittavaksi osallistumista sekä rehellisyyttä vastauksissa. (Kuula 2011, 200.)

Luotettavuustarkastelu eroaa määrällisen sekä laadullisen tutkimuksen osalta. Määrällisen tutkimuksen luotettavuuskäsitteitä ovat ”validiteetti” ja ”reliabiliteetti”. Validiteetilla kuvataan, mittaako mittari sitä mitä sen on tarkoituskin mitata, ja reliabiliteetti kuvaa mittauksen tarkkuutta. Tutkimuksen luotettavuus kokonaisuudessaan edellyttää, että sekä mittaus että tiedonkeruu ovat luotettavia. Validiteetti on tutkimuksen onnistumisessa tärkeää, sillä mikäli emme onnistu valitsemaan kyselytutkimukseemme kysymyksiä jotka tuottavat tavoittelemamme tietoa, ei reliabiliteetillakaan ole juurikaan merkitystä. Validiteetin merkityksen huomioimme perehtymällä tarkoin kyselytutkimuksen aiheena olevaan moniammatilliseen yhteistyöhön, ja johdimme kysymykset suoraan aiheeseen liittyvästä teoriasta. Reliabiliteetin kannalta tavoitteena on saada mittaustulokset mahdollisimman hyvälle tasolle. Reliabiliteettiin vaikuttavat esimerkiksi mittaustilanteeseen liittyvät satunnaiset virheet. (Vehkalahti 2008, 41.) Virheitä voi ilmetä tilanteissa, joissa vastaajat ymmärtävät kysymykset eri tavoin, tai vastauksissa vastaajan mielentila, kiire tai muu satunnainen tekijä vaikuttavat vastauksien luotettavuuteen. Vastausten reliabiliteettiin vaikuttaa myös se, jos vastaajat kokevat, etteivät voi vastata kysymyksiin rehellisesti. Luotettavuuteen vaikuttavat lisäksi vastausten kirjaamisessa tapahtuvat virheet, joita pyrimme ennaltaehkäisemään käyttämällä verkossa täytettävää lomaketta. Tällöin pystyimme kääntämään vastaukset suoraan tiedostoiksi, jolloin aineiston syöttämisen aikana ei tapahdu esimerkiksi lyöntivirheitä. (Valli 2010, 113.) Aineistonkeruun jälkeen muodostimme yksittäisistä vastauksista kokonaisuutta kuvaavia yhteenvetoja,

joita havainnollistamaan hyödynsimme erilaisia taulukoita, kuvia sekä tunnuslukuja. Aineiston käsittelyvaiheessa luotettavuuteen voivat vaikuttaa menetelmävalinnat sekä huolimattomuudesta koituvat virheet taulukoinnissa tai laskuissa (Valli 2015, 147).

Esitimme kysymykset vastaajille verkossa kyselylomakkeen välityksellä, jolloin lomakkeen oli toimittava ilman haastattelussa tapahtuvan vuorovaikutuksen tukea, kun vastaajat toimivat itsenäisesti kyselylomakkeessa annettujen ohjeiden mukaan (Vehkalahti 2008, 11). Lomakkeen suunnittelu ja viimeistely oli tärkeää tällöin tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Kyselylomakkeessa kysymysten ja ohjeiden sanamuodot tuli hioa yksityiskohtaisiksi sekä selkeiksi, ja meidän oli huolehdittava myös, että käsitteet olivat tarpeen mukaan avattu. Käsitteiden avaaminen on tärkeää, etenkin kun Nuorten projektilla on useita eri osa-alueita, ja vastaajien joukossa on useita eri ammattikuntien edustajia, jotka ovat olleet yhteistyössä Nuorten projektin kanssa usein eri tavoin. (Hirsjärvi ym. 1997, 202-203.) Tällöin emme voineet olettaa koko perusjoukon ymmärtävän eri Nuorten projektin osien yhteyteen kuuluvia käsitteitä tai termejä. Mikäli vastaaja kokee kysymykset epäselvinä, on vaarana, että vastaaja turhautuu niin, ettei vastaa, tai jättää vastaamisen kesken, tai valittu vastaus ei kuvaa vastaajan mielipidettä niin kuin hän on tarkoittanut (Vehkalahti 2008, 24). Vastaamiseen vaikuttaa myös kysymysten asettelu kyselylomakkeelle. Tarkoituksenamme oli edetä kysymyksillä loogisesti sekä asettaa tarvittaessa helpommat kysymykset alkupuolelle ja edetä arkaluontoisempiin tai vaikeisiin kysymyksiin. Asettelussa kiinnitimme huomiota myös siihen, että tarvittavat vastausohjeet sekä käsitteiden avaaminen olivat selkeästi näkyvillä vastaajalle. Reliabiliteettiin vaikuttaa vastausilanteissa myös kyselyn ajankohta. Toteuttaessamme kyselyn Nuorten projektin loppupuolella, tavoitteenamme oli saada kattava kuva yhteistyökumppaneiden näkemuksista yhteistyöstä ja sen kehittämisestä, jolloin opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää myös hankkeen loppuraportissa. Ajankohta voi kuitenkin vaikuttaa siihen, että yhteistyöstä on voinut kulua aikaa, jolloin vastaajien totuudenmukaisiin vastauksiin mielipiteistä ja kokemuksista voi vaikuttaa kuinka hyvin vastaaja kuluneen ajan jälkeen muistaa tarkkoja yksityiskohdista yhteistyöstä. (Vehkalahti 2008, 12.)

Tutkimuksen reliabiliteettiin vaikuttaa lisäksi vastausprosentti, joka kuvaa sitä, kuinka moni kyselylomakelinkin vastaanottaneista on avannut sen, täyttänyt lomakkeen ja lähettänyt vastaukset. Kato kuvaa sitä, kuinka moni on jättänyt vastaamatta joko kokonaan tai osittain. (Vehkalahti 2008, 44.) Vastaajien kato vaikuttaa reliabiliteettiin siten, että vastaamatta jättäneiden vastaukset voivat olla erilaisia kuin vastanneiden, mikä vaikuttaisi lopulliseen tulokseen. Vastausprosenttiin pyrimme vaikuttamaan motivoimalla vastaajia kyselyyn etenkin saatekirjeessä, sekä huolehtimalla siitä, että vastaamatta jättäminen ei johtuisi esimerkiksi siitä, että kyselyyn vastaaminen koettaisiin vaikeana, joko siitä syystä, että kysely on epäselkeä, tai vastaajat eivät koe pystyvänsä vastaamaan kyselyyn rehellisesti. (Vehkalahti 2008, 44.) Verkossa täytettävän kyselylomakkeen yksi huonoista puolista on lisäksi niin kutsuttu vastaus-

väsymys, sillä verkkolomakkeiden yleistyttyä, niitä lähetetään ja vastaanotetaan myös enemmän. Tämä vaikuttaa myös vastausprosenttiin, johon pyrimme vaikuttamaan tekemällä vastaamisen mahdollisimman helpoksi ja yksinkertaiseksi. Saatekirje on kuitenkin tässä tärkeässä roolissa, jotta kyselylomakkeen vastaanottanut henkilö edes avaa ja alkaa tarkastella linkin takaa löytyvää kyselylomaketta. (Vehkalahti 2008, 48)

Verkossa toteutettavien kyselytutkimusten vastausprosenttia pienentäviä riskitekijöitä on paljon, kuten esimerkiksi vastaajien heikko motivaatio, vastausväsymys tai vanhentuneet sähköpostiosoitteet. Tyypillisimmin vastausprosentit jäävät tällaisissa kyselytutkimuksissa 10-15 % tasolle, kun taas hyvin kohdennetuissa rajatulle joukolle osoitetuissa kyselyissä vastausprosentti voi yltää tyypillisesti 30 % tasolle. Kyselytutkimuksemme vastausprosentti oli n. 51 %. Laskimme vastausprosentin kertomalla ensin vastanneiden määrän sadalla, jonka jälkeen ja oimme luvun lähetettyjen sähköpostiviestien määrällä, jolloin kaava oli $(18 \times 100) / 35$ (Kananen 2014, 208). Perehdyimme verkossa toteutettavien kyselytutkimusten vastausprosenttiin vaikuttaviin tekijöihin, jotka huomioimme kyselytutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Pyrimme saamaan vastausprosentin mahdollisimman korkeaksi tekemällä vastaamisesta houkuttelevaa kuvaamalla ja perustelemalla kyselyyn osallistumisen hyötyjä, sekä tekemällä vastaamisesta vaivatonta ja nopeaa, josta kerroimme myös saatekirjeessämme. Tarkoituksemme oli tehdä sekä saatekirjeestä että kyselytutkimuksesta mahdollisimman ytimekkäät ja selkeät. Verkossa toteutettavien kyselyiden osalta liian pitkät tekstiosiot saattavat saada lukijan poistumaan sähköpostiviestistä tai kyselystä ennen sen lukemista loppuun. Huomioimme suunnitellessamme kysymyksiä myös sen, että menetelmäteoria ei suosita liian pitkiä kyselylomakkeita, joissa olisi yli 15 eri kysymystä. Tavoitteenamme oli parantaa vastausprosenttia myös huomioimalla kyselyiden lähettämisaikajohdan. Lähetimme kyselyt vastaajille heti aamulla, minkä on todettu vaikuttavan parantavasti vastausprosentteihin. Pyrimme vaikuttamaan tutkimuksen aikana aineiston riittävyteen lisäksi muistuttamalla vastaajia kaikkia osallistujia kyselyyn vastaamisesta, ja muistutussähköpostien jälkeen vastaanotimme useiden vastaajien osalta lisää aineistoa. (Kananen 2014, 199-201.)

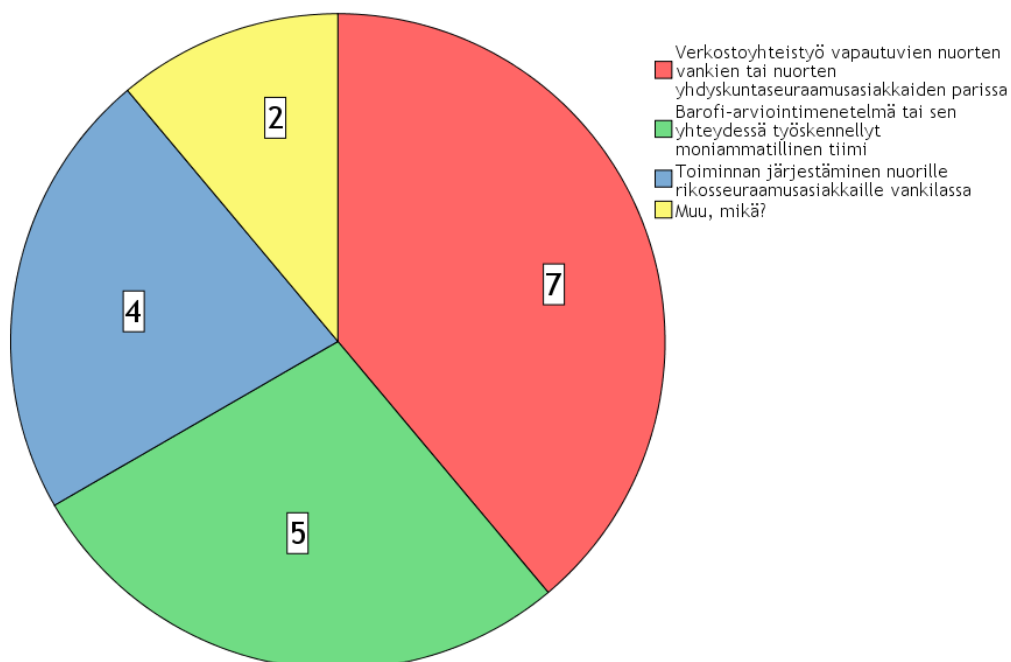
6 Opinnäytetyön tulokset

Tässä kappaleessa esittelemme opinnäytetyön tavoitteiden kannalta keskeisimpiä tuloksia. Kyselylomakkeen avulla keräsimme Nuorten projektin yhteistyökumppaneiden näkemyksiä moniammatillisen yhteistyön laadusta ja kehittämisestä. Aineisto voidaan jaotella tilastollisilla menetelmillä kuvattaviin monivalintakysymysten tuloksiin sekä avoimilla kysymyksillä kerättyihin laadullisilla menetelmillä kuvattaviin tuloksiin. Ensimmäiseksi esittelemme tässä lu-

vussa monivalintakysymyksillä keräämämme aineiston ja käymme läpi tulokset kysymyksittäin, jonka jälkeen etenemme avoimilla kysymyksillä keräämämme aineistoon ja niistä nousseisiin teemoihin.

6.1 Vastausten jakaantuminen vastaajaryhmittäin

Kyselylomakkeen taustakysymyksenä oli se, minkä Nuorten projektin osa-alueen kanssa vastaaja oli tehnyt yhteistyötä. 18 vastaajasta seitsemän (38,9 %) kertoi olleensa mukana tekemässä verkostoyhteistyötä vapautuvien nuorten vankien tai nuorten yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden parissa. Viisi vastaajaa (27,8 %) kertoi osallistuneensa BAROfi-arviointimenetelmään ja sen yhteydessä toimineeseen moniammatilliseen tiimiin, ja neljä (22,2 %) kertoi olleensa järjestämässä toimintaa nuorille vangeille vankilassa. Lisäksi kaksi (11,1 %) valitsi vaihtoehdon ”muu, mikä?”. Näiden vastaajien kohdalla työskentelyn määrittäminen tiettyyn työelämän kanssa määriteltyyn ryhmään ei ollut selkeää tai tarpeenmukaista. Näin ollen mikään yksittäinen ryhmä ei muodosta enemmistöä, vaan vastaajien osallistuminen Nuorten projektin eri osa-alueisiin jakautui melko tasaisesti. Niin ikään vastausryhmien ollessa näin pieniä, ei ryhmien välisistä mahdollisista eroista voi tehdä suoraan liian jyrkkiä tai ehdottomia johtopäätöksiä.

Kuvio 4: Taustakysymys, "Minkä Nuorten projektin osa-alueen kanssa olet työskennellyt?"

6.2 Monivalintakysymysten tulokset

Seuraavassa tuomme esiin kysymyskohtaisesti sen, miten vastaukset jakaantuivat jokaisen monivalintakysymyksen kohdalla. Havainnollistamme jokaisen väitteen vastausjakaumaa myös taulukon avulla. Jokaiseen väitteeseen oli vastannut koko vastaajajoukko, eli 18 vastaajaa.

Ensimmäinen väite kyselytutkimuksessamme oli ”Yhteistyöhön on määritelty selkeä tavoite”. Kyselytutkimukseen vastanneista 18 vastaajasta, 15 (83,3 %) oli joko ”jokseenkin samaa mieltä” (9 vastaajaa, 50 %), tai ”täysin samaa mieltä” (6 vastaajaa, 33,3 %) siitä, että yhteistyöhön on määritelty yhdessä selkeä tavoite. 2 vastaajaa (11,1 %) oli ”jokseenkin eri mieltä” siitä, että yhteistyöhön oli määritelty yhdessä selkeä tavoite. 1 (5,6 %) vastaajista valitsi väitteen kohdalla vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä”. (Kts. taulukko 3.)

	Lukumäärä	%
Jokseenkin eri mieltä	2	11,1%
Ei eri eikä samaa mieltä	1	5,6%
Jokseenkin samaa mieltä	9	50,0%
Täysin samaa mieltä	6	33,3%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 3: Väite 1, ”Yhteistyöhön on määritelty selkeä tavoite” (n=18).

Toinen väite kyselytutkimuksessa oli ”Yhteistyön tavoitteet tukevat edustamani organisaation tavoitteita”. 16 vastaajaa 18:sta (88,9 %) olivat joko ”jokseenkin samaa mieltä” (7 vastaajaa, 38,9 %), tai ”täysin samaa mieltä” (9 vastaajaa, 50 %) siitä, että yhteistyön tavoitteet tukivat heidän edustamansa organisaation tavoitteita. Yksittäiset vastaajat valitsivat joko vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä” (5,6 %), tai ”jokseenkin eri mieltä” (5,6 %) kyseisen väitteen kohdalla. (Kts. taulukko 4.)

	Lukumäärä	%
Jokseenkin eri mieltä	1	5,6 %
Ei eri eikä samaa mieltä	1	5,6 %
Jokseenkin samaa mieltä	7	38,9 %
Täysin samaa mieltä	9	50 %
Yhteensä	18	100 %

Taulukko 4: Väite 2, ”Yhteistyön tavoitteet tukevat edustamani organisaation tavoitteita” (n=18).

Kolmas väite kyselytutkimuksessamme oli ”Työnjako ja vastualueet yhteistyökumppaneiden välillä ovat selkeitä”. 14 vastaajaa 18 vastanneesta (77,8 %) oli joko ”jokseenkin samaa mieltä” (9 vastaajaa, 50 %) tai ”täysin samaa mieltä” (5 vastaajaa, 27,8 %) väitteestä. 2 vastaajaa (11,1 %) oli väitteestä ”jokseenkin eri mieltä”, ja 1 vastaaja (5,6 %) ”täysin eri mieltä”. Lisäksi 1 (5,6 %) vastaaja valitsi vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä”. (Kts. taulukko 5.)

	Lukumäärä	%
Täysin eri mieltä	1	5,6%
Jokseenkin eri mieltä	2	11,1%
Ei eri eikä samaa mieltä	1	5,6%
Jokseenkin samaa mieltä	9	50,0%
Täysin samaa mieltä	5	27,8%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 5: Väite 3, ”Työnjako ja vastualueet yhteistyökumppaneiden välillä ovat selkeitä” (n=18).

Neljäs väite kyselytutkimuksessamme oli ”Yhteistyössä toteutetut toimenpiteet ja/tai työskentelymallit ovat olleet toimivia”. Kaikista vastaajista 17, eli kaikki lukuun ottamatta yhtä vastaajaa, olivat joko ”jokseenkin samaa mieltä” (13 vastaajaa, 72,2 %) tai ”täysin samaa mieltä” (4 vastaajaa, 22,2 %) siitä, että yhteistyössä toteutetut toimenpiteet ja/tai työskentelymallit ovat olleet toimivia. 1 vastaaja (5,6 %) valitsi vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä”, ja kukaan ei valinnut vaihtoehtoja ”jokseenkin eri mieltä” tai ”täysin eri mieltä”. (Kts. taulukko 6.)

	Lukumäärä	%
Ei eri eikä samaa mieltä	1	5,6%
Jokseenkin samaa mieltä	13	72,2%
Täysin samaa mieltä	4	22,2%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 6: Väite 4, ”Yhteistyössä toteutetut toimenpiteet ja/tai työskentelymallit ovat olleet toimivia” (n=18).

Viides väite kyselytutkimuksessamme oli ”Yhteistyökumppaneiden välinen tiedonkulku on sujuvaa”. Kaikista vastaajista 16 vastaajaa (88,9 %) oli joko ”jokseenkin samaa mieltä” (11 vastaajaa, 61,1 %) tai ”täysin samaa mieltä” (5 vastaajaa, 27,8 %) väitteestä. Yksittäiset vastaajat valitsivat joko vaihtoehdon ”jokseenkin eri mieltä” (1 vastaaja, 5,6 %), tai ”ei eri eikä samaa mieltä” (1 vastaaja, 5,6 %) väitteestä. (Kts. taulukko 7).

	Lukumäärä	%
Jokseenkin eri mieltä	1	5,6%
Ei eri eikä samaa mieltä	1	5,6%
Jokseenkin samaa mieltä	11	61,1%
Täysin samaa mieltä	5	27,8%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 7: Väite 5, ”Yhteistyökumppaneiden välinen tiedonkulku on sujuvaa” (n=18).

Kuudes väite kyselytutkimuksessamme oli ”Olen saanut riittävästi tietoa Nuorten projektihankkeen toiminnasta ja tavoitteista”. Kuten myös alla oleva taulukko osoittaa, kyseinen väite aiheutti eniten jakaantumista vastaajissa. ”Jokseenkin samaa mieltä”, tai ”täysin samaa mieltä” väitteestä oli yhteensä 11 vastaajaa (61,1 %), joista 7 (38,9 %) oli ”jokseenkin samaa mieltä”, ja 4 (22,2 %) ”täysin samaa mieltä”. 3 vastaajaa (16,7 %) valitsi vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä”. Väitteestä ”jokseenkin eri mieltä” oli 3 vastaajaa (16,7 %) ja lisäksi 1 (5,6 %) vastaaja oli ”täysin eri mieltä”. (Kts. taulukko 8).

	Lukumäärä	%
Täysin eri mieltä	1	5,6 %
Jokseenkin eri mieltä	3	16,7 %
Ei eri eikä samaa mieltä	3	16,7 %
Jokseenkin samaa mieltä	7	38,9 %
Täysin samaa mieltä	4	22,2 %
Yhteensä	18	100 %

Taulukko 8: Väite 6, ”Olen saanut riittävästi tietoa Nuorten projektihankkeen toiminnasta ja tavoitteista” (n=18).

Seitsemäs väite kyselytutkimuksessa oli ”Olen yhteistyön aikana jakanut tietoa omasta asiantuntijuudestani ja/tai kokemuksestani”. Vastanneista 15 (83,3 %) oli ”jokseenkin samaa mieltä” (8 vastaajaa, 44,4 %) tai ”täysin samaa mieltä” (7 vastaajaa, 38,9 %). 2 vastannutta

(11,1 %) valitsi vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä”, ja 1 vastaaja (5,6 %) oli ”jokseenkin eri mieltä” väitteestä. (Kts. taulukko 9).

	Lukumäärä	%
Jokseenkin eri mieltä	1	5,6%
Ei eri eikä samaa mieltä	2	11,1%
Jokseenkin samaa mieltä	8	44,4%
Täysin samaa mieltä	7	38,9%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 9: Väite 7, ”Olen yhteistyön aikana jakanut tietoa omasta asiantuntijuudestani ja/tai kokemuksestani” (n=18).

Kahdeksas väite kyselytutkimuksessa oli ”Päällekkäinen työ on vähentynyt yhteistyön myötä”. 18 vastaajasta 12 (66,6 %) oli joko ”jokseenkin samaa mieltä” (8 vastaajaa, 44,4 %) tai ”täysin samaa mieltä” (4 vastaajaa, 22,2 %). 5 vastaajaa (27,8 %) valitsi vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä”, ja 1 vastaaja (5,6 %) oli ”jokseenkin eri mieltä”. (Kts. taulukko 10).

	Lukumäärä	%
Jokseenkin eri mieltä	1	5,6%
Ei eri eikä samaa mieltä	5	27,8%
Jokseenkin samaa mieltä	8	44,4%
Täysin samaa mieltä	4	22,2%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 10: Väite 8, ”Päällekkäinen työ on vähentynyt yhteistyön myötä” (n=18).

Yhdeksäs väite kyselytutkimuksessa oli ”Yhteistyö on ollut enemmän kannattavaa kuin kuormittavaa”. Vastaajista 9 (50 %) oli valinnut vaihtoehdon ”jokseenkin samaa mieltä”, ja 5 vastaajaa (27,8 %) ”täysin samaa mieltä”. 3 vastaajaa (16,7 %) valitsi vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä”, ja 1 vastaajista (5,6 %) oli ”täysin eri mieltä”. (Kts. taulukko 11.)

	Lukumäärä	%
Täysin eri mieltä	1	5,6%
Ei eri eikä samaa mieltä	3	16,7%

Jokseenkin samaa mieltä	9	50,0%
Täysin samaa mieltä	5	27,8%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 11: Väite 9, "Yhteistyö on ollut enemmän kannattavaa kuin kuormittavaa" (n=18).

Kymmenes väite kyselytutkimuksessa oli "Osallisuuteni yhteistyössä on ollut tarpeellista". 18 vastaajasta 11 vastaajaa (61,1 %) oli "jokseenkin samaa mieltä" sekä 3 vastajaa "täysin samaa mieltä" (16,7 %) väitteestä. 3 vastaajaa (16,7 %) valitsi vaihtoehdon "ei eri eikä samaa mieltä", ja 1 vastaajista (5,6 %) valitsi vaihtoehdon "en osaa sanoa". Toisin sanoen, yksikään vastaajista ei ollut eri mieltä väitteestä. (Kts. taulukko 12.)

	Lukumäärä	%
En osaa sanoa	1	5,6%
Ei eri eikä samaa mieltä	3	16,7%
Jokseenkin samaa mieltä	11	61,1%
Täysin samaa mieltä	3	16,7%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 12: Väite 10, "Osallistuminen yhteistyössä on ollut tarpeellista" (n=18).

Yhdestoista väite kyselytutkimuksessa oli "Yhteistyöllä on saavutettu määritellyt tavoitteet". Vastaajista 11 (61,1 %) on ollut "jokseenkin samaa mieltä" sekä 1 vastaaja (5,6 %) "täysin samaa mieltä" väitteestä. "Ei eri eikä samaa mieltä" vaihtoehdon valitsi 5 vastaajaa (27,8 %), ja yksi vastaaja (5,6 %) oli "jokseenkin eri mieltä" väitteestä. (Kts. taulukko 13.)

	Lukumäärä	%
Jokseenkin eri mieltä	1	5,6 %
Ei eri eikä samaa mieltä	5	27,8 %
Jokseenkin samaa mieltä	11	61,1 %
Täysin samaa mieltä	1	5,6 %
Yhteensä	18	100 %

Taulukko 13: Väite 11, "Yhteistyöllä on saavutettu määritellyt tavoitteet" (n=18).

Kahdestoista väite kyselytutkimuksessa oli "Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakastyölle". Vastaajista 16 (88,9 %) on ollut joko "jokseenkin samaa mieltä" (9 vastaajaa, 50 %) tai "täysin samaa mieltä" (7 vastaajaa, 38,9 %) siitä, että yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakastyölle. Loput

2 vastaajaa (11,1 %) valitsivat vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä” väitteen kohdalla. Yksiään vastaajaa ei ollut väitteestä eri mieltä. (Kts. taulukko 14.)

	Lukumäärä	%
Ei eri eikä samaa mieltä	2	11,1%
Jokseenkin samaa mieltä	9	50,0%
Täysin samaa mieltä	7	38,9%
Yhteensä	18	100%

Taulukko 14: Väite 12, ”Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakastyölle” (n=18).

Kolmastoista väite kyselytutkimuksessa oli ”Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakkaille”. 18 vastaajasta 16 (88,9 %) on ollut joko ”jokseenkin samaa mieltä” (9 vastaajaa, 50 %) tai ”täysin samaa mieltä” (7 vastaajaa, 38,9 %) siitä, että yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakkaille. Loput kaksi vastanneista (11,1 %) ovat valinneet vaihtoehdon ”ei eri eikä samaa mieltä” väitteeseen, ja kukaan ei ole valinnut vaihtoehtoja ”jokseenkin eri mieltä”, tai ”täysin eri mieltä”. (Kts. taulukko 15.)

	Lukumäärä	%
Ei eri eikä samaa mieltä	2	11,1%
Jokseenkin samaa mieltä	9	50,0%
Täysin samaa mieltä	7	38,9%
Yhteensä	18	100%

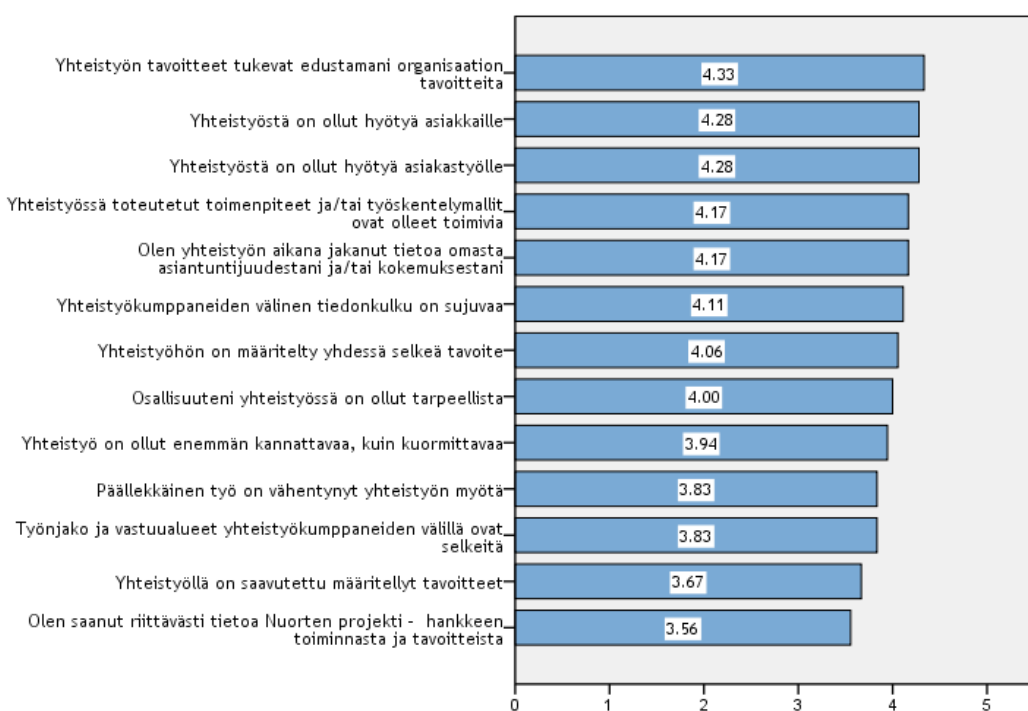
Taulukko 15: Väite 13, ”Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakkaille” (n=18)

6.3 Monivalintakysymysten tulosten yhteenveto

Kuten frekvenssitaulukot luvussa 6.2 osoittavat, vastaajat ovat olleet kaikista monivalintaväitteistä enemmän samaa, kuin eri mieltä. Ristiintaulukoinnilla tuloksista pyrimme havainnoimaan eri vastaajaryhmien välisiä eroja, mutta käytännössä vastaajaryhmällä ei ollut suurta merkitystä siinä minkä vaihtoehdon vastaaja valitsi kunkin väitteen kohdalla; minkään vastauksen kohdalla kokemusten ei voi katsoa määrittäneen sen perusteella mihin vastaajaryhmään vastaaja oli ilmoittanut kuuluneensa. Vastaajaryhmien koon voi katsoa suoraan vaikuttavan siihen, miten paljon vastaukset ovat väitteiden kohdalla vaihdelleen, joten yksittäisten

vastaaajaryhmien kohtaisten tulosten esiintuominen, tai suorien johtopäätösten tekeminen vastaaajaryhmien välisestä vaihtelusta ei ole tarpeen.

Myös väitekohtaiset keskiarvot osoittavat, että enemmistö vastaajista oli väitteistä samaa mieltä kysymyksestä riippumatta, keskiarvojen ollessa jokaisen väitteen kohdalla 3.56 ja 4.33 välillä. Niin ikään keskiarvot laskemalla tulee esiin se mistä väitteistä on oltu eniten samaa mieltä. Kuitenkaan keskiarvot eivät esitä, olisivatko vastaajat olleet tiettyihin teemoihin liittyneistä monivalintakysymyksistä enemmän samaa mieltä kuin toisista. (kts. kuvio 5.)

Kuvio 5: Monivalintakysymysten vastausten keskiarvot väitekohtaisesti

6.4 Avointen kysymysten tulokset

Avointen kysymysten analyysissa vastaukset on koottu aineiston pohjalta havainnoimalla muodostettujen teemojen mukaan. Teemojen muodostumiseen vaikutti yksittäisten vastausten vähäinen määrä, jolloin erilaisia teemojakaan ei tullut esille useita. Sen sijaan yksittäisten vastausten joukosta oli selkeästi havaittavissa toistuvia samankaltaisia ajatuksia, jolloin vas-

tausten teemoittelu oli kuitenkin mahdollista ja näin tarkoituksenmukainen menetelmä käsitellä ja analysoida aineistoa. Tässä luvussa esittelemme sitaattien kanssa keskeisimpiä menetelmän avulla esiin tulleita havaintoja.

Kysymykseen ”miten haluaisit kehittää yhteistyötä rikosseuraamuslaitoksen kanssa tulevaisuudessa” vastasi yhteensä kymmenen osallistujaa. Monet vastasivat selkeästi oman organisaationsa näkökulmasta siihen, miten yhteistyötä voisi tulevaisuudessa kehittää. Huomio kiinnittyi monissa vastauksissa siihen, miten osallistujat toivoivat Rikosseuraamuslaitoksen jatkossa huomioivan rikosseuraamusalan ulkopuolisten toimijoiden tavoitteita, kuten yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa esimerkiksi nuorten asiakkaiden asumisen, työllisyyden, koulutuksen, sosiaalityön tai monikulttuurisuuden tiimoilta.

”Enemmän yhteistyötä ja mietintää miten voisimme yhdessä tukea nuoria kohti työtä tai koulutusta.”

”Vapautumisen jälkeinen asuminen ja siihen liittyvät asiat.”

”Lisää sosiaalityön näkemystä”

”Omalta osalta täytyisi keksiä miten meidän toiminta pysyisi Risen työntekijöiden mielissä, heidän pohtiessaan asiakkaan tilannetta.”

Toinen vastauksista esiin noussut teema oli yhteistyön jatkuminen tulevaisuudessa. Useat toivoivat yhteistyön jatkumista Nuorten projektin jälkeen, mutta yhteistyön ja kehitettyjen käytänteiden jatkuminen myös herättivät huolta joidenkin vastausten joukossa, sekä yhdessä vastauksessa esiin nostettiin myös yhteistyön henkilöitymiseen liittyvät haasteet, ja sen huomioiminen yhteistyössä tulevaisuudessa.

”Jatketaan samalla hyvällä linjalla. Tapaamisia henkilökunnan ja nuorten kanssa, yhdessä ja erikseen. ”

”Huoli on, että kun projekti loppuu, niin myös tähän asti kehitetyt käytännöt jäävät.”

”Haasteena on myös yhteistyön henkilöityminen, miten siitä päästäisiin eteenpäin.”

Kolmas teema kokoaa yhteen vastaajien näkemyksiä yhteistyön kehittämisestä, ja kehittämisalueista. Yhteistyötä toivottiin hyödynnettävän tulevaisuudessa paremmin, ja hankkeen aikana keitettyjä käytänteitä hiottavan ja sovitettavan. Vastausten joukosta pystyi poimimaan myös kuitenkin jotain konkreettisia keinoja, joilla yhteistyötä voitaisiin kehittää tulevaisuu-

nessa. Useiden tällaisten vastausten joukosta pystyi nostamaan esiin sen, että yhteistyötä toivottiin jatkossa arvioitavan ja suunniteltavan yhdessä verkoston kanssa säännöllisesti. Samalla toivottiin, että verkostossa voitaisiin antaa rohkeammin palautetta, ja arvioida mikä toimii, ja mikä ei. Lisäksi yhteistyön nuorten vapautuvien vankien kanssa toivottiin aloitettavan tarpeeksi ajoissa.

”Toivoisin että tulevaisuudessa yhteistyötä hyödynnettäisiin paremmin - - Toivoisin myös rohkeutta yhdessä suunnitella yhteistyötä ja antaa palautetta puolin ja toisin.”

”Toivoisin, että kokeiltuja käytäntöjä saataisiin vielä hiottua ja sovitta paremmin. -- Toivoisin että yhteiset tapaamiset eri toimijoiden kesken jatkuisivat, jotta voidaan säännöllisesti päivittää mikä toimii ja mikä ei.”

”Olisi tärkeää että yhteistyö vapautuvien vankien kanssa aloitettaisiin hyvissä ajoin”

Kysymykseen ”miten Nuorten projektin aikana kehitetyt uudet käytänteet ovat jalkautuneet organisaatiosi arkeen” vastasi kahdeksan osallistujaa. Useat vastaajista kokivat uusien käytänteiden jalkautuneen työyhteisöönsä hyvin. Vastausten joukossa verkostoitumisen koettiin lisänneen yhteistyötä, ja kaksi vastaajaa koki lisäksi tiedonkulun parantuneen yhteistyön aikana. Vastaajien joukossa oli lisäksi kaksi vastaajaa, jotka kokivat että sen sijaan että heidän organisaationsa arkeen olisi jalkautunut uusia käytänteitä, ovat heidän käytänteensä jalkautuneet Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan Nuorten projektin aikana, joko menetelmien tai asiakastyön kautta.

”Uusista käytänteistä on tullut osa arkityötä ja ne ovat toimivia sekä työntekijän, että asiakkaiden kannalta. Koen myös projektin aikana tapahtuneet verkostoitumisen lisänneen yhteistyötä ja tiedonkulkua toimijoiden välillä.”

Avointen kysymysten vastausten perusteella vastaajien kokemukset toteutetusta ja suunnitellusta yhteistyöstä olivat pääosin positiivisia. Yhteistyötä toivottiin jatkettavan ja kehitettävän tulevaisuudessa ja toisaalta sen jatkuvuudesta ja onnistumisesta jatkossa kannettiin huolta.

7 Johtopäätökset

Tässä luvussa esittelemme keskeisimmistä tuloksista kootut johtopäätökset, ja vastaamme esittämiimme tutkimuskysymyksiin. Lisäksi peilaamme tuloksia aikaisemmin esittelemäämme aiheemme teoriaan. Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiä olivat: ”millaisia näkemyksiä

Nuorten projektin yhteistyökumppaneilla on moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä”, ”mil-laisia näkemyksiä Nuorten projektin yhteistyökumppaneilla on moniammatillisen verkostoyh-teistyön laatuun vaikuttavien ulottuvuuksien toteutumisesta yhteistyön aikana” sekä ”miten yhteistyökumppanit haluavat kehittää yhteistyötä tulevaisuudessa”.

Kyselytutkimuksen tuloksista ja niiden analyysistä pyrimme kiteyttämään johtopäätöksiä yh-teistyökumppaneiden näkemyksistä moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä sekä sen laatuun vaikuttavien ulottuvuuksien toteutumisesta, joita mittasimme kyselytutkimuksessa etenkin monivalintakysymyksillä. Laatimme monivalintakysymykset pohjautuivat suoraan ai-heemme teoriaan, johon palaamme tässä luvussa, ja jonka mukaan jäsenitelemme myös johto-päätöksiä. Monivalintakysymysten tuloksista saimme vastauksia kahteen ensimmäiseen tutki-muskysymykseen. Monivalintakysymysten tulokset osoittivat, että kaikista kyselytutkimuk- sessa esitetyistä väitteistä vastaajat olivat pääsääntöisesti samaa mieltä, ja yhteistyökumppa- nit olivat tyytyväisiä toteutuneeseen yhteistyöhön, sekä enemmistö oli myös kokenut yhteis- työn sujuvaksi ja laadukkaaksi eri moniammatillisen verkostoyhteistyön laatuun vaikuttavien ulottuvuuksien osalta.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen ”Miten yhteistyökumppanit haluavat kehittää yhteistyötä tulevaisuudessa?” saimme vastauksia avointen kysymysten tuloksista. Tuloksia tarkastelemalla esiin nousi toiveita yhteistyön jatkumisesta hankkeen jälkeen, mutta samalla kehitettyjä käy- tänteitä toivottiin myös hiottavan ja sovitettavan. Tuloksista oli poimittavissa myös konkreet- tisia keinoja, joilla yhteistyötä voitaisiin tulevaisuudessa tehostaa ja kehittää.

Keskeiset johtopäätöksemme liittyvät moniammatillisen verkostoyhteistyön arviointiin ja pa- lautteen antamiseen, toimintaan ja tavoitteisiin, henkilöstön vaihtuvuuden vaikutuksiin, tie- donkulkuun ja tiedottamiseen, sekä hyötyihin ja tarpeellisuuteen. Tässä luvussa tarkaste- lemme erityisesti näihin teemoihin liittyviä yhteistyökumppaneiden esiintuomia ajatuksia mo- niammatillisen yhteistyön laadusta ja kehityksestä, sekä pohdimme niiden merkitystä keskeis- ten moniammatillisen verkostoyhteistyön laatuun vaikuttavien teorioiden kautta.

7.1 Arviointi ja palautteen antaminen

Kyselytutkimuksen tuloksissa yhteistyökumppanit toivoivat rohkeutta jatkossa yhteistyön suunnitteluun ja palautteen antamiseen toimijoiden kesken. Palautteen jakaminen yhteistyö- kumppaneiden kesken tukisi työn arviointia, ja moniammatillisen verkostoyhteistyön toimi- vuuden ja kannattavuuden takaamiseksi yhteistyötä tulisikin kehittää ja arvioida säännöllis- testi. (Isoherranen 2012, 152; Pesonen 2005, 6.) Tuloksissa yhteistyökumppanit toivoivat, että palautetta annettaisiin verkostossa säännöllisesti siitä, mitkä yhteistyön eri osat toimivat, ja mitkä eivät, jolloin jaettujen kokemusten perusteella toimintaa voitaisiin arvioida yhdessä.

Palautteen jakamisella yhdessä verkoston eri toimijoiden kanssa, voitaisiin tällöin myös saada yksityiskohtaisemmin tietoa verkoston toimijoilta käytänteiden kehittamisestä ja sovittamisesta, sekä yhteistyön hyödyntämisen keinoista, joihin yhteistyökumppanit kyselytutkimuksen tulosten perusteella toivoivat panostettavan.

Yhteinen työn arviointi ja palautteen jakaminen verkostossa tukisi tällöin myös moniammatillisen verkostoyhteistyön onnistumista, sillä näin voitaisiin edesauttaa yhteisen ymmärryksen muodostumista tarvittavasta kehityksen suunnasta, joka on edellytys kokonaisvaltaiselle ja laadukkaalle verkostoyhteistyölle. Palautteen antamisella sekä jatkuvalla ja säännöllisellä toiminnan arvioinnilla voidaan ratkaista lisäksi esimerkiksi päällekkäiseen työhön ja ristiriitoihin liittyviä ongelmia. (Isoherranen 2005, 137.) Näin ollen työskentelystä saadulla palautteella ja arvioinnilla voidaan saada tärkeää tietoa jota eri organisaatiot voivat hyödyntää omalta osaltaan moniammatillisen yhteistyön kehittämisessä, mutta saada myös arvokasta tietoa muiden organisaatioiden toiminnasta ja tavoitteista. Tämän kaltainen työskentelyote tukisi myös Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteita kehittää omaa ydinosaamistaan hyödyntämällä verkostoitumista keskeisten valtion, kuntien sekä kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden kanssa (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020 2011, 11).

Hyvin toimivan verkoston yksi ominaisuus on sen jäsenten kyky antaa palautetta, sekä tarvittaessa pyytää palautetta omasta toiminnasta ja verkoston toiminnasta vapaaehtoisesti (Pesonen 2005, 5). Arvioinnissa korostuvat lisäksi myös verkoston jäsenten valmiudet arvioida omaa toimintaansa, tuoda esiin omia mielipiteitään, sekä tuottaa ja vastaanottaa perusteluja sekä näkökulmia (Isoherranen 2012, 152). Tuloksien joukossa esiintyneet toiveet yhteistyön arvioinnista ja palauteen antamisesta heijastavat yhteistyökumppaneiden valmiuksia antaa sekä pyytää palautetta, ja ne heijastuvat myös aktiivisuutena osallistua toteuttamaamme kyselyyn, jonka avulla yhteistyötä voidaan arvioida ja kehittää. Verkoston valmiudet antaa, vastaanottaa ja käsitellä palautetta tukevat Nuorten projektin aikaisen moniammatillisen verkostoyhteistyön arviointia näin ollen kokonaisvaltaisesti, mutta palaute helpottaa lisäksi yksittäisten verkoston jäsenten oman toiminnan arviointia osana verkostoa. Yksilöiden sekä verkoston toiminnan arvioinnin kannalta onkin tärkeää saada palautetta säännöllisesti ympäristöltä, asiakkailta sekä oman organisaation sekä verkoston jäseniltä (Isoherranen 2005, 125).

Säännöllinen verkoston kokoontuminen toiminnan arviointiin, sekä erilaisten menetelmien hyödyntäminen arvioinnissa vaativat kuitenkin resursseja sekä motivaatiota jäseniltään osallistua toiminnan analysointiin. Usein toiminnan keskeyttämistä sen arvioimiseksi vältetäänkin tietoisesti tai tiedostamatta kiireen vuoksi, vaikka ryhmän yhdessä oppiminen palautteen ja toiminnan arvioinnin avulla tehostaisi toimintaa ja pitkällä tähtäimellä myös vähentäisi kiirettä. (Isoherranen 2008, 162-164.)

7.2 Moniammatillisen verkostoyhteistyön toiminta ja tavoitteet

Useat yhteistyökumppaneista toivoivat yhteistyön lisääntyvän tai jatkuvan, sekä Nuorten projektin aikana kehitettyjen käytänteiden vakiintuvan verkoston toimintaan. Monet vastanneista kokivat hankkeen aikana kehitetyt käytänteet hyväksi, sekä uusien käytänteiden jalkautuneen hyvin joko heidän arkeensa, tai että heidän organisaatioissaan jo aiemmin käytössä olleet käytänteet ovat jalkautuneet Nuorten projektin käyttöön. Nuorten projektin aikana kehitetyt käytänteitä toivottiin kuitenkin vastauksissa hiottavan ja sovitettavan, sekä yhteistyötä hyödynnettävän tulevaisuudessa paremmin. Vastauksista ei kuitenkaan käy ilmi keinoja tai tarkennuksia mihin yhteistyön osa-alueeseen kehitystä toivottaisiin kohdennettavan.

Kyselytutkimuksen tuloksissa moni yhteistyökumppani toivoi tulevaisuuden yhteistyössä panostettavan ja kiinnitettävän huomiota heidän edustamansa organisaation tavoitteisiin sekä toimintaan. Verkostoyhteistyöstä saatava hyöty omalle työskentelylle ja organisaatiolle toimii usein houkuttimena verkostoon liittymiselle, jolloin jokainen verkoston toimija pyrkii tavoittelemaan yhteistyöllä myös etua omalle työlleen ja organisaatiolleen (Romppainen 2010, 20). Tällöin verkoston tavoitteet ja tarkoitus voivat vaihdella eri verkoston jäsenillä, riippuen heidän motiivistaan osallistua moniammatillisen verkoston toimintaan (Järvensivu ym. 2010, 31). Verkoston eri toimijoiden omat motiivit sekä tavoitteet voivat näin tulla esiin myös yksittäisten yhteistyökumppaneiden huomion kiinnittymisessä myös yhteistyön kehittämiseen juuri heidän oman alansa ja asiantuntijuuden näkökulmasta.

Laadukkaan moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä on kuitenkin, että moniammatillisen verkoston toimijat tunnistavat omien erityisosaamisalueidensa ja tavoitteidensa lisäksi muiden toimijoiden tavoitteet ja merkityksen verkostossa, ja että ne olisivat myös huomioitu verkoston tavoitteita laadittaessa. (Leander 2016, 19; Isoherranen 2005, 131). Omien tavoitteiden korostaminen vastauksissa voisi näin ollen jossain tapauksissa kertoa siitä, että kyselyyn vastanneet kokivat, ettei heidän työnsä tai edustamansa organisaation tavoitteita tai merkitystä ole huomioitu heidän näkemyksensä mukaan tarpeeksi verkoston toiminnassa ja tavoitteissa, tai niiden laatimisessa. Kyselytutkimuksen tulosten perusteella yhteistyökumppanit olivat kaikkien monivalintakysymysten joukosta kuitenkin eniten samaa mieltä siitä, että Nuorten projektin aikaisen verkostoyhteistyön tavoitteet tukevat heidän edustamiensa organisaatioiden tavoitteita.

Moniammatillisen verkoston jäsenten sitoutumista sen toimintaan ja tavoitteisiin voidaan tukea siten, ettei verkoston toimintaa suunnitella liian tarkkaan etukäteen, vaan toimintasuunnitelmassa olisi hyvä mahdollistaa, että verkoston jäsenet itse pääsisivät ideoimaan ja päättämään toiminnasta. (Järvensivu ym. 2010, 24). Tämän lisäksi on tärkeää, että verkostossa on

mahdollisuus keskustella ja ottaa puheeksi kaikkien verkostoon liittyvien odotukset yhteistyöstä. Verkoston jäsenten odotukset, tarpeet ja ulkoinen ympäristö tyypillisesti tukevat myös yhteisen tavoitteen määrittelyä. (Järvensivu ym. 2010, 29-30.) Tulosten perusteella enemmistö Nuorten projektin yhteistyökumppaneista koki yhteistyöhön määritellyt tavoitteet selkeiksi. Verkoston tavoitteiden selkeyden takaamiseksi myös tulevaisuudessa jäsenten odotusten ja tarpeiden huomioiminen suhteessa yhteiseen tavoitteeseen tulisi muistaa myös, kun verkostoon saapuu uusia jäseniä, sillä uudet jäsenet voivat kokea, etteivät verkoston tavoitteet ja toiminta vastaa heidän työnsä ja organisaationsa tavoitteita. Tämän vuoksi on tärkeää muistaa uusien jäsenten myötä tarkastella tällöin vastaavatko verkostossa aiemmin laaditut tavoitteet yhä verkoston sen hetkisten jäsenten päämääriä. (Järvensivu ym. 2010, 20.) Odotuksia ja tavoitteita on syytä käydä läpi huolellisesti yhteisten tavoitteiden löytymiseksi. Kaikkia tyydyttävien ratkaisujen löytyminen edellyttää kuitenkin myös luottamusta ja sitoutumista verkoston jäseniltä, sekä tilaa avoimelle vuorovaikutukselle jonka avulla kaikki voivat tuoda esiin omia ajatuksiaan ja tulla kuulluksi (Järvensivu ym. 2010, 34).

Tulosten perusteella yhteistyökumppanit olivat kokeneet moniammatillisen verkostoyhteistyön tavoitteiden määrittelyn onnistuneen paremmin kuin määriteltyjen tavoitteiden toteutumiseen. Projektin eri osissa moniammatillisen verkostoyhteistyön määrät ja muodot ovat olleet toisistaan poikkeavia ja yhteistyö saattaa esimerkiksi jatkua vielä hankkeen jälkeenkin, jolloin tavoitteisiin pyritään erilaisilla keinoilla, ja tavoitteiden toteutumista voidaan odottaa vasta pidemmällä aikavälillä. Lisäksi joidenkin projektin osien tai näiden yhteistyökumppanien kohdalla yhteistyö on saattanut olla myöskin informaation jakamista tai suunnittelua tuleva yhteistyöstä joka ei hankkeen aikana ole kuitenkaan vielä alkanut konkreettisesti. (K. Ketonen, sähköpostiviesti 17.11.2017; H. Malmström, sähköpostiviesti 31.10.2017; H. Malmström 10.11.2017; K. Perjus, sähköpostiviesti 31.10.2017.) Näin ollen yhteistyön tavoitteet on saatettu määritellä, mutta esimerkiksi niiden saavuttaminen ei välttämättä ole ollut hankkeen aikana vielä mahdollista. Myös kyselytutkimusta edeltäneessä sähköpostiviesteissä tuli esiin sen, että yhteistyön tavoitteet olivat siinä mielessä toteutuneet, että esiin tulleissa asiakastapauksissa moniammatillisuuden kautta oli tuotu hyvin esiin eri asiantuntijoiden näkökulmia, sekä yhteistyö ylipäätään oli muuttunut sujuvammiksi. (K.Perjus, sähköpostiviesti 31.10.2017.) Tuloksien perusteella ei voidakaan päätellä, että vastaajat olisivat olleet tyytymättömiä yhteistyön määriteltyjen tavoitteiden toteutumiseen, sillä keskiarvoon vaikuttivat eriäviä mielipiteitä enemmän neutraalit vastaukset.

Enemmistö Nuorten projektin yhteistyökumppaneista koki verkostoyhteistyön onnistuneeksi myös työnjaon sekä vastuualueiden selkeyden osalta. Selkeä työnjako ja vastuualueiden jakaantuminen ovat tärkeitä moniammatillisessa yhteistyössä (Isoherranen 2012, 53). Työnjakkoon sekä vastuualueisiin vaikuttavat yleisesti Rikosseuraamuslaitoksen sekä kunnallisten sekä kolmannen sektorin palveluiden välisessä moniammatillisessa verkostoyhteistyössä kuitenkin käytänteiden määrittelyn vaillinaisuus niiltä osin, minkä tahon vastuulla verkoston koolle

kutsuminen on (Kostiainen 2017b.) Verkoston sisällä vastuun jakautumisen edellytyksenä on myös verkoston jäsenten keskinäinen luottamus, jota ilman vastuualueiden jakautuminen ei välttämättä toteudu verkostoyhteistyölle suotuisasti (Isoherranen 2012, 116). Järvensivu ym. (2010, 5-6) tuovat esille, että verrattaessa erilaisiin organisaatiokokonaisuuksiin, juuri verkostoissa on ominaista, että työnjaosta pyritään sopimaan neuvotellen joustavasti sekä luottamus pohjalta.

Yhteistyökumppanien näkemyksissä huomio kiinnittyi myös yhteistyön ajoittamiseen, ja etenkin nuorten vapautuvien vankien osalta yhteistyön toivottiin alkavan tarpeeksi varhaisessa vaiheessa, mikä tukisi jatkumoiden muodostumista myös siviiliin. Mitä aikaisemmin rangaistusaikana ja vapautumisvaiheessa aloitetaan yhteistyö ja tietojen vaihtaminen eri toimijoiden kesken, sitä paremmat edellytykset palvelujatkumoiden toiminnalla on (Kostiainen 2017b). Myös Euroopan neuvoston ministerikomitean suositusten mukaan työskentely vankilan ulkopuolisten toimijoiden kanssa olisi tärkeää aloittaa ajoissa ennen vapautumista, jotta jatkumo vapautumisen jälkeisiin palveluihin varmistuisi (Council of Europe 2003, 23-24). Valmiuksien lisääminen rikoksettomaan elämäntapaan ja yhteiskuntaan sijoittumisen edistäminen ovat tavoitteina myös Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa, ja yhteistyökumppaneiden näkemyksiä vapautumisen aikaisen yhteistyön ajoittamisesta voidaan hyödyntää myös näiden tavoitteiden edistämässä (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020 2011, 10).

7.3 Henkilöstön vaihtuvuuden vaikutukset

Tulosten perusteella Nuorten projektin yhteistyökumppanit kokivat haasteena yhteistyön jatkumiselle tulevaisuudessa yhteistyön henkilöitymisen, jolloin työntekijöiden vaihtuvuus voisi vaikuttaa yhteistyöhön sekä käytänteisiin. Työntekijöiden vaihtuvuus voi heikentää yhteistyötä hetkellisesti, kun uusi työntekijä omaksuu verkoston toiminnan tavoitteet, tutustuu verkoston jäseniin sekä käytössä oleviin menetelmiin sekä käytänteisiin. Toimintaan perehtyminen voi viedä aikaa, jolloin yhteistyö ei välttämättä ole tehokkaimmillaan. Henkilöstön vaihtuvuus voi myös kuitenkin aiheuttaa sen, että yhteistyö loppuu kokonaan, joko tiedostetusti tai tiedostamatta. Uusi työntekijä ei välttämättä ole motivoitunut osallistumaan verkostoyhteistyöhön, tai huono tiedonkulku ja perehdytys voi johtaa jopa siihenkin, ettei uusi työntekijä tiedä verkostosta.

Perehdytyksen ohella hyvä tiedonkulku voi vähentää henkilöstön vaihtuvuudesta aiheutuvia haittoja. Nuorten projektin osalta verkoston selviytymistä henkilöstön vaihtuvuuden haasteista edesauttaa, että enemmistö vastaajista koki tiedonkulun sujuvaksi. Henkilöstön vaihtuvuus voi myös oikealla perehdytyksellä olla hedelmällistä, jolloin uusi työntekijä tuo uutta omaa erityisosaamistaan osaksi verkostoa, jolloin muut verkoston jäsenet sekä asiakas voivat

hyötyä tästä. Muutokset toimintaympäristössä ja vilkas henkilöstön vaihtuvuus asettavat kuitenkin haasteen moniammatilliselle verkostoyhteistyölle. Muutokset voivat vaikuttaa etenkin verkoston jäsenten sitoutumiseen sekä luottamukseen, jotka ovat tärkeitä moniammatillisen verkostoyhteistyön onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä. (Väisänen 2012, 28; Järvensivu ym. 2010, 45.)

Atkinson ym. (2007, 57) mainitsevat myös moniammatillisen verkostotyöskentelyn haasteena resurssien riittävyyden. Tähän liittyvät rahoitus, henkilöstökysymykset sekä ajankäytön mahdollisuudet. Taloudellinen varmuus ja turva ovat tärkeässä roolissa, mutta samanaikaisesti riittämätön tai ainoastaan tietyn ajan kestävä rahoitus ovat myös mahdollisia ongelmia aiheuttavia tekijöitä. Haasteita moniammatillisuudessa onnistumiselle resurssien puute heijastuu etenkin työntekijöiden vaihtuvuuteen, rekrytointiongelmiiin, ja rajallisena aikana yhteiselle työskentelylle. (Atkinson ym. 2007, 57). Sen lisäksi että henkilöstön vaihtuvuus vaikuttaa verkoston toimintaan ja työskentelyn sujuvuuteen, heijastuvat vaikutukset suoraan myös asiakkaisiin. Vuonna 2016 toteutetussa sosiaalialan epäkohtatutkimuksessa todettiin, että enemmistö epäkohdista joita sosiaalialan työntekijät olivat havainneet, liittyivät palveluiden resursseihin sekä tiheään henkilöstön vaihtuvuuteen (Tiitinen & Silén 2016, 1). Tällaiset sosiaalihuollon resursseista ja työn kuormittavuudesta johtuvat epäkohdat voivat heijastua esimerkiksi kuntien sosiaalipalveluiden laadun heikkenemisenä taloustilanteiden kiristyttyä. Palvelujen laadun heikkenemisen lisäksi tiheä henkilöstön vaihtuvuus voi Tiitisen ja Silénin mukaan vaarantaa asiakkaiden oikeuksien toteutumisen (Tiitinen & Silén 2016, 1).

7.4 Tiedonkulku ja tiedottaminen

Kaikki Nuorten projektin yhteistyökumppanit eivät tulosten perusteella ole kokeneet saaneensa riittävästi tietoa Nuorten projektin toiminnasta ja tavoitteista. Mielipiteiden jakautumiseen saattavat vaikuttaa verkostojen työskentelytapojen ja tavoitteiden moninaisuus, jolloin moniammatillisen verkostoyhteistyön laadun kannalta myös riittävä tiedon määrä Nuorten projektin toiminnasta ja tavoitteista voivat vaihdella eri yhteistyökumppaneiden osalta, mikä saattaa heijastua vastauksissa.

Enemmistö yhteistyökumppaneista koki kuitenkin tiedonkulun sujuvaksi, jolloin kokemus siitä, etteivät he ole saaneet riittävästi tietoa Nuorten projektin toiminnasta ja tavoitteista voi liittyä enemmänkin Nuorten projektista tiedottamiseen joidenkin vastaajaryhmien, kenties yksittäisten yhteistyöorganisaatioiden kohdalla. Moniammatillisen yhteistyön laatuun vaikuttaa kuitenkin se, että oman erikoisosaamisalueen lisäksi kaikki verkoston toimijat tuntevat myös muiden osallistuvien tahojen työn tavoitteet osana verkostoa. (Leander 2016, 19; Isoherranen 2005, 13.) Mikäli yhteistyökumppaneilla ei ole riittävästi tietoa Nuorten projektin tavoitteista ja toiminnasta, tiedon puute voi heijastua toiminnassa esimerkiksi yksittäisten jäsenten sitou-

tumisessa yhteistyöhön. Kuitenkin enemmistö yhteistyökumppaneista koki saaneensa riittävästi tietoa Nuorten projektin toiminnasta ja tavoitteista, joten tässäkin yhteydessä ei voi puhua siitä, että tiedonkulku Nuorten projektin tavoitteista tai toiminnasta olisi ollut epäonnistunutta, tai että sillä olisi ollut vaikutusta moniammatillisen verkostoyhteistyön laatuun. Yksittäisten yhteiskumppaneiden tarpeiden huomioiminen tiedonkulun ja tiedottamisen osalta tehostaisi verkoston toimintaa ja työskentelyn sujuvuutta tulevaisuudessa.

Rikosseuraamusalalla tiedonkulkuun ja tiedottamiseen ja sen sujuvuuteen moniammatillisessa verkostotyössä vaikuttavat kuitenkin myös erityisesti asiakaslähtöisessä toiminnassa eri toimijoita velvoittavat erilaiset lait salassapidosta ja asiakastiedon jakamisesta, mikä saattaa ajoittain rajoittaa moniammatillista verkostotyötä. (Heine 2004, 16) Rikosseuraamusalalle tyypilliset rajoitukset tiedonkulussa ja tiedottamisessa ovat lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveysalan palveluille vieraampia (Rantanen ym.2016, 68). Alakohtaiset erot saattavatkin näin ollen jo lähtökohtaisesti vaikuttaa eri verkoston toimijoiden tiedonkulun ja tiedottamisen käytänteisiin ja odotuksiin. Vastaavasti sosiaalialalla tiedonkulkuun ja tiedottamiseen vaikuttaa etenkin laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, jossa määritellään sosiaalihuollon asiakkaan tietojen salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä tietojen luovuttamisesta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 16§-17§). Asiakastiedon jakamisesta ja dokumentoinnista monialaisessa yhteistyössä säädetään laissa sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista, jonka perusteella tietoja voidaan kuitenkin vaihtaa monialaista yhteistyötä tekevien tahojen välillä salassapitosäännösten estämättä, mikäli laissa sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista säädetyt edellytykset täyttyvät (Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015 8§).

7.5 Moniammatillisen verkostoyhteistyön hyödyt ja tarpeellisuus

Yhteistyökumppanit kokivat hankkeen aikaisesta moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä olleen hyötyä sekä asiakastyölle että asiakkaille. Moniammatillisen verkostoyhteistyön voidaan katsoa olleen kokemusten perusteella onnistunutta, sillä näkemykset vastaavat myös Isoherrasen määritelmää moniammatillisesta yhteistyöstä asiakaslähtöisenä työskentelytapana, jolloin työskentelyllä on pyritty luomaan yhtenäinen käsitys asiakkaan tarpeista, sekä niihin liittyvä tavoite. Kun moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä on yhteistyökumppaneiden näkemysten mukaan ollut hyötyä asiakastyölle, on tällöin tyypillisesti onnistuttu yhteisen käsityksen luomisessa asiakkaan tarpeista ja tilanteesta, sekä koottu verkostoon tarpeiden määrittelemänä sopivaa osaamista eri asiantuntijoista. (Isoherranen 2012, 22; Isoherranen 2005, 14).

Monilla nuorilla tai nuorilla aikuisilla rikosseuraamusasiakkaila päihderiippuvuus, mielenterveyshäiriöt tai puutteet tavanomaisissa psykososiaalisissa valmiuksissa vaikuttavat yhteisöllisiin valmiuksiin, työ ja toimintakykyyn sekä käsitykseen omasta asemastaan ja roolistaan yhteiskunnassa. Tällöin nuorten rikosseuraamusasiakkaiden ongelmat ja tarpeet ovat varsin moninaiset, ja moniammatillisen verkoston kehittämisessä on hyvä huomioida, että verkostoon on kutsuttu laaja-alaisesti palveluita jotka tukevat asiakkaan ongelmien ratkaisua ja tilannetta. (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. Väliraportti 2004, 12.) Nuoret rikosseuraamusasiakkaat hyötyvät lisäksi erityisesti palveluohjauksellisesta työotteesta, jossa työntekijän avulla voidaan kartoittaa tarpeita ja palveluita vastaamaan nuoren tilannetta (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. Väliraportti 2004, 5). Useissa projekteissa, hankkeissa ja tutkimuksissa on havaittu, että portaittainen eteneminen itsenäiseen asumiseen, tuki toimeentulon suunnittelussa sekä velkajärjestelyssä, psykososiaalinen kuntoutus, työ tai muu mielekäs päivätoiminta, päihde- ja mielenterveyskuntoutus sekä muut terveyspalvelut ennaltaehkäisevät rikostaustaisten asiakkaiden syrjäytymistä (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. Väliraportti 2004, 9). Nuorten rikosseuraamusasiakkaiden verkostossa on lisäksi hyvä huomioida, että rikostaustaiset asiakkaat hyötyvät monesti myös järjestöjen tuottamista palveluista jotka ovat rajattu usein vastaamaan tarkemmin rajattuja tarpeita, perustuvat vertaistoimintaan tai toimivat joustavasti monissa järjestöissä myös virka-ajan ulkopuolella (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. Väliraportti, 24.)

Tulosten perusteella enemmistö yhteistyökumppaneista koki henkilökohtaisella tasolla osallisuuden yhteistyössä tarpeelliseksi, sekä sen olleen enemmän kannattavaa kuin kuormittavaa. Kokemukseen yhteistyön kannattavuudesta voi vaikuttaa myös se, että enemmistö koki myös päällekkäisen työn vähentyneen moniammatillisen verkostoyhteistyön avulla, sillä päällekkäinen työskentely kuormittaa sekä työntekijää, että asiakasta (Isoherranen 2012, 30).

Enemmistö yhteistyökumppaneista lisäksi koki jakaneensa hankkeen aikaisen yhteistyön aikana tietoa omasta asiantuntijuudestaan tai kokemuksestaan, joten tältä osin moniammatillinen verkostotyö on onnistunutta, sillä kuten Leander (2016, 18) tuo esiin, moniammatillinen yhteistyö määritellään usein eri ammattikuntien näkemysten, kokemusten sekä tiedon kokoamiseksi. Tämän kaltaisen tietojen kokoamisen avulla pyritään ratkaisemaan eri esimerkiksi asiakastyössä esiintyviä ilmiöitä tai ongelmia, tekemään yhteisiä päätöksiä, tai toteuttamaan yhteisiä sovittuja tavoitteita.

Yksittäisten henkilöiden kokemus Nuorten projektin aikaisen työn kuormittavuudesta tai päällekkäisen työn lisääntymisestä voi johtua Isoherrasen (2012, 127) mukaan myös siitä, että yksittäinen tekijä ei ymmärrä osallisuutensa tarpeellisuutta, tai että eri tapaamisissa ei ole käsitelty suoraan tämän yksilön oman työn kannalta oleellisia aiheita. Tähän voidaan vaikuttaa huolehtimalla siitä, että sekä yhteistyön, että tapaamisten tavoitteet ja toimintatavat ovat selkeät, ja että kaikille verkostotyöhön osallistuville tiedotetaan niistä myös tasapuolisesti.

Moniammatillista verkostoyhteistyötä tukevat lisäksi myös jäsenten taidot tunnistaa moniammatillisuuden tuomat edut ja merkitys ongelmien ratkaisussa (Isoherranen 2012, 152). Kuten aiemmin toimme esille, kyselytutkimuksen perusteella tavoitteiden selkeä määrittely on onnistunut hyvin, tiedonkulku koettu onnistuneeksi, ja yhteistyön tavoitteiden on myös koettu tukevan vastaajan edustamaa organisaatiota.

8 Pohdinta

Tässä luvussa pohdimme omaa ammatillisuuttamme sekä opinnäytetyöprosessia, sekä opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta. Lisäksi pohdimme opinnäytetyön hyödyllisyyttä, sekä tuomme esiin kehittämis- ja jatkotutkimusehdotuksia meidän näkökulmastamme.

8.1 Pohdinta opinnäytetyöprosessista sekä oman ammatillisuuden reflektointi

Opinnäytetyöprosessi opetti meitä molempia varmasti enemmän kuin osasimme alussa odottaakaan. Saimme arvokasta tietoa opinnäytetyömme aiheesta, joka vahvisti aikaisempia työelämässä saamiamme käsityksiä ja kokemuksia moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä. Aiheemme tiimoilta syntyi välillemme keskustelua aikaisemmista kokemuksistamme, ja koemme molemmat, että opinnäytetyöprosessin jälkeen valmiutemme ja innostuksemme toimia moniammatillisessa verkostossa ammatillisesti työelämään siirtyessämme ovat vahvistuneet. Olemme molemmat jo opiskelun ohella harjoitteluiden ja töiden parissa toimineet jossain moniammatillisessa verkostossa, jolloin meille on selkiintynyt sen merkitys ja ajankohtaisuus sosiaalialan työmenetelmänä, mutta myös haasteena. Tämän lisäksi lähtökohtana olivat yhtenevät kiinnostuksen kohteet myös nuorten rikosseuraamusasiakkaiden kanssa toimimiseen, sekä opinnäytetyön toteutukseen liittyvät yhteiset tavoitteet. Kumpikin meistä oli lisäksi pääsyt opiskelun aikana tutustumaan jo harjoittelujen aikana Nuorten projektiin, sekä Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa, että Helsingin vankilassa. Työskentelimme säännöllisesti yhdessä, mutta myös suunnitelmallisesti itsenäisesti omilla tahoillamme, sillä kumpikin meistä teki töitä opinnäytetyön tekemisen aikana. Pyrkimällä sovittamaan työvuorot niin, että meille jäi useita päiviä viikossa yhteiseen työskentelyyn, mahdollistimme jokaisessa työvaiheessa yhteisen pohdinnan esimerkiksi opinnäytetyön menetelmistä, etiikasta sekä luotettavuudesta. Yhteisen työskentelyn sovittaminen ja organisointi olivat muutenkin meille helppoa, sillä olemme tunteneet toisemme koko opiskeluajan ja tehneet töitä yhdessä aiemminkin. Uskoimme vahvuuksillamme sekä aikaisemmilla kokemuksillamme pystyvämme täydentämään toistemme osaamista, ja hyödyntämään sitä myös opinnäytetyöprosessissa. Onnistuimme tässä erinomaisesti, ja sen lisäksi että opimme opinnäytetyöprosessin aikana paljon uutta tutkimuksen toteutuksesta sekä aiheemme teoriasta, opimme myös yhdessä työskentelyn aikana paljon

toisiltamme, sekä myös itsestämme, mikä vahvistaa entisestään valmiuksiamme ammatilliseen toimijuuteen sekä työelämässä että opinnäytetyön aikana tutkijan roolissa.

Kyselytutkimuksen toteutus oli meille molemmille uutta, mutta huolellinen valmistautuminen ja teoriaan perehtyminen vahvistivat varmuuttamme astua uusille alueille ja omaksua uusia rooleja. Tulokset saatuamme meidät yllätti vastausten yhtenäisyys, ja vähäinen hajonta. Ensimmäisellä vastaajista suurimmalla osalla vaikutti olevan positiiviset näkemykset moniammatillisesta verkostotyöstä Nuorten projektin kanssa. Vaikka vastausprosenttimme oli verrattain verkossa toteutettaviin kyselytutkimuksiin hyvä, perusjoukon koko kuitenkin vaikutti siihen, että vastaajien määrä ei ollut yhteensä kuitenkaan kovin suuri. Teimme kuitenkin parhaamme tulosten analyysissa ja johtopäätösten tekemisessä pyrkimällä tuottamaan aineiston puitteissa uutta tietoa siitä, miten vastaajat ovat kokeneet moniammatillisen verkostoyhteistyön ja sen laatuun vaikuttavat tekijät Nuorten projektin kanssa, sekä millaisia näkemyksiä heillä on yhteistyön kehittämisestä tulevaisuudessa. Huomioimme koko ajan kuitenkin sen, ettei kaikissa vastauksissa ollut mahdollisuutta tehdä yleistettäviä johtopäätöksiä, vaan ajoittain vastausten joukossa mahdollisesti tulokset kuvasivat yksittäisten työntekijöiden kokemuksia.

Haasteita opinnäytetyöllemme toi monessakin vaiheessa ajoitus. Opinnäytetyöprosessin puitteissa kyselytutkimusten lähettäminen ajoittui joulukuulle, joka ei ole ihanteellinen ajankohta toteuttaa aineiston keruuta esimerkiksi työntekijöiden lomien vuoksi. Tämän johdosta pitkitimme aineiston keruuta tammikuulle 2018, varmistuaksemme siitä, että mahdollisimman moni kyselyn vastaanottaneista avaisi, ja täyttäisi kyselyn. Tämän jälkeen aloitimme aineiston analyysin ja johtopäätösten raportoinnin, mutta opinnäytetyön viimeisten vaiheiden ajoittuminen keväälle 2018 viivästytti mahdollisuuksiamme valmistua. Laurea-ammattikorkeakoulun uuden teknisen järjestelmän käyttöönotto vaikutti keväällä 2018 valmistumiseen liittyviin aikatauluihin, jolloin meidän ei ollut mahdollista valmistua järjestelmävaihdoksen aikana, jolloin alun perin olimme suunnitelleet valmistumisemme. Tämän johdosta päätimme käyttää hyväksemme viivästyksen kuitenkin hiomalla ja viimeistelemällä opinnäytetyötä parhaalla mahdollisella tavalla, vaikka olimme samalla pettyneitä viivästymiseen, ja etenkin tulosten julkistamisen viivästymiseen.

8.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Toteutimme opinnäytetyön suunnitelmallisesti, ja keräsimme tietoa opinnäytetyön tekoon liittyvistä eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvistä periaatteista jo laatiessamme suunnitelmaa. Sitouduimme noudattamaan suunnitelmaa ja tavoitteenamme oli läpi prosessin pyrkiä tuottamaan luotettavia ja eettisesti kestäviä tuloksia. Arvioidessamme opinnäytetyön toteutusta koemme sitoutuneemme suunnitelmalliseen työskentelyyn koko tutkimusprosessin ajan.

Etenkin aineiston keruun ja käsittelyn eri vaiheissa palasimme pohtimaan toimintaamme etiikkaan ja luotettavuuteen vaikuttaviin teemoihin, ja arvioimme niiden osalta toimintaamme ja valitsemiamme menetelmiä. Toimintamme arviointia tukivat sekä meidän opinnäytetyöntekijöiden keskeinen pohdinta, sekä opinnäytetyön ohjauksessa saamamme uudet näkökulmat, joiden kautta pohdimme edelleen työn luotettavuuteen ja eettisyyteen vaikuttavia seikkoja.

Suunnitellessamme kyselytutkimuksen toteutusta sekä saatekirjettä, huomioimme lähtökohteisesti ihmisarvon kunnioittamisen ja huolehdimme osallistujien tiedottamisesta sekä kerätyn aineiston käsittelystä huolellisesti. Perehdyimme tarkoin teorian kautta meitä koskevasta informointivelvoitteesta, ja päätimme huolehtia tarvittavien tietojen jakamisesta osallistujille saatekirjeen ohessa. Osallistujien kunnioittamiseen liittyy myös tavoitteemme toteuttaa kyselytutkimuksen tulosten raportti mahdollisimman huolellisesti, ja pyrkiä tuottamaan laadukas opinnäytetyö, kunnioittaen näin osallistujien aikaa ja panosta jonka he ovat antaneet työllemme vastaamalla kyselyyn.

Kerätessämme aineiston verkossa E-lomakkeella, emme tallentaneet suoria tunnistetietoja aineiston käsittelyä tai analyysia varten. Huolehdimme näin siitä, että tunnistamattomuus toteutuu varsinaisessa raportissa, mutta myös lisäksi esitellessämme eri työvaiheissa edistymistämme opinnäytetyöohjauksessa, sekä raportoidessamme tuloksia työelämälle. Vaikka tunnistetiedot oli hävitetty, nousi kuitenkin avointen kysymysten laadullisissa analyysissa esiin vastauksia joiden valikoiminen sitaateiksi varsinaiseen raporttiin olisi madaltanut kynnystä tunnistaa yksittäisten organisaatioiden edustajia ja heidän näkemyksiään. Tällöin vaikka vastaus muuten olisi sisältänyt kiinnostavaa tietoa, kuvasimme sisältöä yleisemmällä tasolla niin, että pystyimme takaamaan yksittäisten vastaajien tunnistamattomuuden.

Perehtyessämme aiheemme sekä menetelmien teoriaan huolehdimme koko prosessin ajan siitä, että merkitsimme huolellisesti ja tarkasti heti lähdeviitteet, ja näin annoimme arvoa muiden tekemille julkaisuille, sekä pyrimme erottamaan selkeästi teorian tiedon omasta pohdinnastamme ja havainnoistamme. Kiinnitimme lähdekirjallisuuden valinnassa myös julkaisujen tieteellisyyteen sekä luotettavuuteen.

Pyrimme opinnäytetyön toteutuksessa sekä raportoinnissa riippumattomuuteen sekä itsenäisyyteen, emmekä antaneet omien mielipiteidemme tai kokemustemme vaikuttaa siihen, miten toteutimme tutkimuksen, tai käsitelimme ja raportoimme aineistoa. Kiinnitimme huomiota tähän etenkin sen vuoksi että olimme tavanneet useita Nuorten projektin työntekijöitä aiemmin, sekä työskennelleet yhteistyökumppaneiden parissa jo ennen opinnäytetyön aloittamista työharjoittelujemme aikana. Huolehdimme myös siitä, että opinnäytetyössämme on selkeästi esitettyä se, miten tutkimuksemme on toteutettu, sekä perustelut valitsemillemme menetelmille sekä johtopäätöksille. Työvaiheiden sekä ratkaisujen dokumentointi raportissa vaikuttaa lisäksi myös suoraan opinnäytetyön luotettavuuteen.

Aloitimme kyselytutkimuksen laatimisen perehtymällä teorian tietoon, sekä pohdimme myös valintojamme luotettavuuden kannalta. Laadimme kysymykset moniammatillisen verkostoyhteistyöhön liittyvän teorian pohjalta, ja ne tuottivat tutkimuksen tavoitteiden kannalta tavoittelemaamme tietoa. Huomioimme tyypilliset verkossa toteutettavien kyselytutkimusten luotettavuuteen vaikuttavat tekijät ja pyrimme vaikuttamaan niihin parhaalla mahdollisella tavalla. Aineiston analyysivaiheessa pyrimme vaikuttamaan luotettavuuteen huolellisuudella, ennaltaehkäistäksemme virheitä aineiston käsittelyvaiheessa. Kiinnitimme huomiota erityisesti kyselylomakkeella sen selkeyteen, ja testasimme ennen kyselyjen lähettämistä niiden toimivuutta useille henkilöille varmistuaksemme, että ohjeet tai muotoilut eivät ole epäselviä. Hioimme lomaketta saamamme palautteen perusteella sekä huolehdimme vastaajien asianmukaisesta tiedottamisesta lisäksi saatekirjeessä. Kyselylomakkeen selkeys on luotettavuuden kannalta tärkeää, sillä se vaikuttaa vastaajan näkemysten ja vastausten yhtenäisyyteen sekä vastausprosenttiin.

Kyselytutkimuksemme vastausprosentti oli 51, mikä verrattuna vastaaviin verkossa toteutettaviin kyselytutkimuksiin on hyvä. Vastausprosenttiin saattaa vaikuttaa osaltamme esimerkiksi se, että yhteistyökumppanit muodostivat hyvin kohdennetun joukon, ja kyselyyn vastaamalla heillä on mahdollisuus vaikuttaa yhteistyön kehittämiseen, ja vaikuttaa yhteistyöhön oman työnsä ja organisaationsa näkökulmasta. Kyselyyn vastaamatta jättäminen voi johtua esimerkiksi kyselyn ajoittamisesta joulukuulle, jolloin työntekijöiden mahdolliset joululomat saattoivat ajoittaa kyselyn ajalle, tai yhteistyökumppanit eivät olleet motivoituneet vastaamaan esimerkiksi siinä tilanteessa, jos yhteistyö on muodostunut yksittäisistä tapaamisista, tai yhteistyötä ei ole määritelty jatkuvaksi hankkeen jälkeen, jolloin yksittäiselle työntekijälle ei olisi suoraa hyötyä vastaamisesta. Kiinnitimme saatekirjeessä huomiota myös vastaajien motivoimiseen, jonka lisäksi muistutimme kaikkia vastaajia kyselytutkimuksesta vastausaikana.

8.3 Tutkimuksen hyödyllisyys ja kehittämis ehdotukset

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Nuorten projektin loppuarvioinnissa sekä verkostotyön kehittämisessä tulevaisuudessa. Opinnäytetyöllä tuotetun tiedon perusteella voidaan päätellä, että enemmistöllä Nuorten projektin yhteistyökumppaneista oli yhteistyöstä ja sen laadusta positiivisia näkemyksiä, mutta kyselytutkimuksella saimme myös tietoa yhteistyökumppaneiden toiveista kehittämisestä sekä kehittämisaalueista, joiden pohjalta kehitystä voidaan tarkastella ja toteuttaa. Pohdimme kehittämistä myös keskeisten teoriasta nousseiden teemojen näkökulmasta. Tulostemme mukaan keskeisimmät kehittämis ehdotukset liittyvät moniammatillisen verkostoyhteistyön arvioinnin tehostamiseen, verkostotyön mallien levittämiseen, henkilöstön vaihtuvuuden vaikutuksien huomioimiseen ja ennaltaehkäisyyn, sekä koulutukseen panostamiseen.

Nuorten projektin voidaan katsoa olleen kyselymme toteutushetkellä vuoden 2017 lopussa pääosin Järvensivun ym. (2010, 17) määrittelemässä verkoston muodostumisen kolmannessa vaiheessa, eli käytännössä toteutettiin systemaattista verkostotyöskentelyä tavoitteiden saavuttamiseksi. Jatkoa ajatellen, pyrkimys olisi siis siirtyä neljänteen vaiheeseen verkostoitumisessa, eli verkostotyön tulosten arviointiin, sekä verkosto-osaamisen levittämiseen. (Järvensivu ym. 2010, 19). Jatkuvalle ja säännöllisellä yhteisen työskentelyn arvioinnilla moniammatillista verkostoyhteistyötä voitaisiin tehostaa, ja tulosten arvioinnilla tuoda esiin jatkossa tarpeita sekä keinoja kehittää työskentelyä. Jatkuva arviointi on tärkeää yhteistyön kehittämisen eri vaiheissa, ja etenkin kun verkostoihin tulee uusia jäseniä tai tahoja, joiden näkemyksiä kuulemalla moniammatillista verkostoyhteistyön laatua voidaan ylläpitää sekä tarvittaessa myös kehittää.

Isoherrasen mukaan verkoston tulisi sopia tapaamisia arviointia varten säännöllisesti verkoston toiminnan tarpeiden mukaan. Tällöin myös verkoston jäsenillä on mahdollisuus antaa jatkuvasti palautetta työskentelystä. (Isoherranen 2005, 127.) Palautteen antamista ja työskentelyn arviointia tukee verkoston avoimuus, jonka lisäksi työskentelyn arviointia ja palautteen antamista voitaisiin tehostaa tukemalla ja kehittämällä verkoston toimijoiden taitoja palautteen antamiseen sekä vastaanottamiseen, jotta sitä voidaan käsitellä ja hyödyntää verkoston toiminnassa. Palautteen antamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota etenkin silloin kun verkoston kehitys on vielä alkuvaiheessa tai verkostoon on liittynyt uusia toimijoita, jolloin jäsenet eivät ole toisilleen vielä tuttuja, ja täydellistä luottamusta ei ole vielä kehittynyt verkoston jäsenten välille. Palautteen ei kuitenkaan tulisi olla vain rakentavaa ja kriittistä, vaan myös positiivisella palautteella on tärkeä merkitys yksilöiden ja ryhmän kehitykselle. Palautteen saamisessa etenkin kehittävää ja kriittistä palautetta olisi hyvä pyrkiä tarkastelemaan useasta eri näkökulmasta, ja tarvittaessa palata palautteen antajan kanssa keskustelemaan perusteluista ja jatkosta. (Isoherranen 2008, 165-166.)

Työskentelyn arviointia ja palautteen antamista voitaisiin tehostaa hyödyntämällä välineenä siihen soveltuvia menetelmiä, kuten esimerkiksi ryhmän sisäistä reflektointia. Ryhmän sisäisellä reflektoinnilla tarkoitetaan toiminnan sekä ajattelun erittelyä joko toiminnan aikana tai sen jälkeen, ja sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi verkoston roolien, vuorovaikutuksen sekä yhteistyön selkeyttämiseen. (Isoherranen 2008, 162-164.)

Myös Euroopan neuvoston ministerikomitea tuo esiin suosituksessaan, että toteutettua moniammatillista toimintaa nuorten rikostentekijöiden kanssa tulisi toiminnan arvioinnin lisäksi myös levittää (Council of Europe 2003, 4). Nuorten projektin kohdalla verkosto-osaamisen ja verkostotyön mallien levittäminen voisi toteutua eri tavoin. Nuorten projekti on sijoittunut Etelä-Suomen rikosseuraamusalueelle, mutta toiminta itsessään on painottunut pääkaupunki-seudulle. Lisäksi eri osioissa toimintamalleja ja menetelmiä on kehitetty tietyissä yksiköissä,

ja näissä tapauksissa hyväksi havaittujen toimien ja menetelmien levittäminen voisi kohdentua Etelä- Suomen rikosseuraamusalueen sisällä muihin vastaaviin yksiköihin.

Nuorten projektin toiminnan aikana syntyneen verkosto-osaamisen, hyväksi havaittujen käytänteiden sekä menetelmien laajentaminen myös valtakunnallisesti muille rikosseuraamusalueille on yksi mahdollinen kohde verkosto-osaamisen levittämiseksi. Moniammatillisen verkostotyömallin siirtäminen ei sellaisenaan kuitenkaan onnistu, kun ottaa huomioon esimerkiksi eri rikosseuraamusalueiden erot. Tämä ei sinänsä ole tarpeellistakaan, sillä myös Järvensivu ym. (2010, 56) tuovat esiin, että käytänteiden ja menetelmien levittämisessä kyseessä ei ole valmiin verkostomallin ”pakottamisesta” muiden käyttöön, vaan paikalliset toimijat on kutsuttava mukaan kehitystyöhön. Lisäksi verkostojen rakentamisessa on hyvä huomioida eri rikosseuraamusalueilla jo toiminnassa olevat käytänteet, sillä eri alueilla on varmasti jo toiminnassa erilaisia verkostoja, joissa on huomioitu jo oman alueen erityispiirteitä. Nuorten projektin eri osa-alueissa on kuitenkin kehitetty ja otettu käyttöön toimintamalleja sekä menetelmiä joiden sovittaminen ja levittäminen muille alueille on kuitenkin varmasti mahdollista.

Ensimmäisen Nuorten projektin osa-alueen osalta levittäminen voisi koskea esimerkiksi BAROfi - arviointityökalun käyttöönottoa nuorten rikosseuraamusasiakkaiden alkuarviointissa yhdyskuntaseuraamustoimistoissa muillakin rikosseuraamusalueilla. BAROfi- menetelmän käyttö Nuorten projektin tavoin edellyttäisi yhteistyön vahvistamista alueen kunnalliseen sosiaalitoimeen, sekä muiden asiantuntijoiden kartoittamiseen moniammatilliseen yhteistyöhön konsultaation osalta. BAROfi - menetelmää voitaisiin tarvittaessa hyödyntää myös tutkintavankeina olevien nuorten arvioinnin kehittämisessä muiden rikosseuraamusalueiden vankiloissa, kuten Nuorten projektin toisessa osiossa on toimittu Vantaan vankilassa.

Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistossa hankkeen kolmannen osion aikana kehitettyjä käytänteitä ja osaamista nuorten rikosseuraamusasiakkaiden palveluohjauksesta sekä ehdonalaisesta valvonnasta voitaisiin levittää myös muiden rikosseuraamusalueiden yhdyskuntaseuraamustoimistoihin. Muilla alueilla on kuitenkin huomioitava jälleen alueelliset erot, ja selvitettävä vastaavatko Uudellamaalla nuorten erityistarpeita vastaamaan kehitetyt sisällöt alueellisesti nuorten rikosseuraamusasiakkaiden tarpeita. Työskentelystä on kuitenkin kertynyt varmasti moniammatillisen verkostotyön osaamista, jota voitaisiin hyödyntää alueellisesti verkostojen kanssa tehtävän yhteistyön lisäämisessä sekä mallintamisessa.

Nuorten osastolla Helsingin vankilassa kehitetyistä toimintakokonaisuuksista saatua kokemusta ja osaamista voitaisiin hyödyntää nuoria vankeja tukevien toimintojen arvioinnissa ja käytönotossa. Nuorten osastolla useat eri lähialueiden palvelut ovat tehneet osaston kanssa tiivistä yhteistyötä, ja osallistuneet toiminnan järjestämiseen osastolla sekä ryhmämuotoisena-

että yksilötyöskentelynä. Vastaavanlaisen toiminnan kehittäminen toisessa vankilassa edellyttäisi nuorten kuntoutumista ja yhteiskuntaan integroitumista tukevien palveluiden kartoittamista alueelta.

Useassa osiossa näin ollen haasteena on kerätä alueellisesti toimijoita verkostoihin vastaamaan nuorten tarpeita ja ongelmia. Suuri osa Nuorten projektin kanssa yhteistyöhön osallistuneista kolmannen sektorin organisaatioista painottaa toimintaansa pääkaupunkiseudulle, mutta toisaalta eri alueilta voi löytyä vastaavaan työskentelyyn erikoistuneita toimijoita, tai pääkaupunkiseudulla toimivat organisaatiot saattavat silti olla valtakunnallisia siinä mielessä, että osalla voi olla valmiudet tehdä vastaavaa yhteistyötä myös eri rikosseuraamusalueilla.

Moniammatillisen verkostoyhteistyötoiminnan kehittämiseen eri alueille tarvitaan aikaa yhteisen keskinäisen ymmärryksen muodostamiseen siitä, millaisia tukitoimia ja palvelupolkuja tarvitaan, kun huomioidaan alueelliset erot asiakkaiden sekä palveluiden osalta. Sekä Itä-Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella, että Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella alle 30-vuotiaita vankeja on Rikosseuraamuslaitoksen vuoden 2017 julkaisun ”Rikosseuraamusasiakkaat 1.5.2017” mukaan melko sama lukumäärä kuin Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella. (Rikosseuraamusasiakkaat 1.5.2017 2017, 10; 12) Aikaa tarvitaan tällöin myös etenkin sen selvittämiseen, millaisia tarpeita alueen nuorilla rikosseuraamusasiakkailta on, millaista osaamista ja palveluita alueellisesti on, ja mitä toimia alueella on jo saatu aikaan. Eri alueiden välinen toiminta voi käytännössä olla kuitenkin haastavampaa kuin Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella, esimerkiksi välimatkojen vuoksi. Tästä syystä suurimpien kaupunkien ja kuntien mukaan saaminen on tärkeää. Nuorten projektin osalta myös on levittämisen kannalta tärkeää kiinnittää huomiota mitä hyviä käytäntöjä on jo luotu, ja mitkä toimintamallit on havaittu tehottomiksi. Lisäksi jatkuva toiminnan arviointi on tässäkin yhteydessä välttämätöntä ja vaati aikaa. (Yhteistyössä rikoksettomään elämään - hanke. Väiliraportti 2004, 23.)

Moniammatillisen verkostoyhteistyön toimintaa voidaan tehostaa myös kehittämällä käytänteitä joilla ennaltaehkäistä ja ottaa huomioon henkilöstön vaihtuvuuden vaikutukset yhteistyölle. Henkilöstön vaihtuvuus voi heikentää yhteistyötä hetkellisesti, kun uusi verkoston jäsenen omaksuu toiminnan tavoitteita ja käytänteitä, sekä tutustuu verkoston jäseniin. Aikaa kuluu lisäksi myös sitoutumisen sekä keskinäisen luottamuksen rakentamiseen, mikä on tärkeää moniammatillisen verkostoyhteistyön sujuvuuden kannalta. Henkilöstön vaihdoksiin voitaisiin varautua ennaltaehkäisemällä siitä koituvia haittoja, sopimalla yhteisesti verkoston toimijoiden kesken siitä, että eri organisaatioissa huolehditaan uusien työntekijöiden perehdyttämisestä moniammatilliseen verkostoyhteistyöhön, sekä eri verkostojen kanssa tehtävään yhteistyöhön, niiden toimintaan ja tavoitteisiin. Tämä vähentäisi verkostossa tehtävän moniammatillisen yhteistyön henkilöitymistä eri organisaatioissa tiettyjen henkilöiden vastuulle. Uusien jäsenten mukaan ottaminen verkostoon edellyttää aktiivisuutta myös kaikilta jäseniltä perehdyttää uudet jäsenet työskentelyyn, sekä molemminpuolisen luottamuksen rakentamiseen

sekä yhteisten käytänteiden muodostamiseen. Etenkin yhteisten käytänteiden muodostaminen vaatii joustavuutta sekä kykyä tarkastella verkoston toimintaa eri toimijoiden näkökulmasta, mikäli esimerkiksi verkoston tavoitteita on tarve kehittää vastaamaan paremmin myös uusien työntekijöiden ja heidän organisaatioidensa tavoitteita. (Väisänen 2012, 28; Järvensivu ym. 2010, 45.)

Moniammatillisen verkoston käynnistämistä ja toimintaa voidaan tukea ja kehittää lisäksi koulutuksen avulla. Lainrikkoisuus eri sektoreiden toiminnassa- arvioivassa kartoituksessa todettiin, että yhteisillä koulutuksilla voitaisiin tehostaa verkoston jäsenten osaamista, jonka kautta jaetun tiedon avulla voitaisiin siirtää osaamista myös arkisen toiminnan tasolle kaikkiin toimintoihin (Heine 2004, 63). Myös Euroopan neuvoston ministerikomitean suositukset tukevat tätä ajatusta. Yhtenä moniammatillisen toiminnan osana esitetään, että moniammatillisille toimijoille järjestetään yhteisesti sekä peruskoulutusta että täydennyskoulutusta. (Council of Europe 2003, 24.) Nykyisin moniammatillisuutta on alettu huomioida sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulujen opetussuunnitelmissa, mutta täydennyskoulutuksella voidaan tarpeen mukaan taata kaikkien eri koulutustaustojen omaavien verkoston jäsenten osaaminen. Mikäli kaikilla verkoston jäsenillä on mahdollisuus osallistua samaan koulutukseen, sekä harjoitella yhdessä, saadaan aikaan kehityksen kannalta myös pysyvämpiä tuloksia. (Isoherranen 2008, 164.)

Moniammatillisen yhteistyön yhteisen tietämisen ja eri alojen asiantuntijoiden tiedon jakamisen merkitys tulee kasvamaan tulevaisuudessa, jolloin koulutus eri ammatillisen tiedon jakamisen taidoista, dialogisuudesta sekä moniammatillista ja monisektorista yhteistyötä tukevista toimintamalleista tukee moniammatillisen verkostotyön kehitystä. Koulutuksella olisi tärkeää pyrkiä tukemaan etenkin taitoja havainnoida tilanteita ja asioita eri näkökulmista, sekä yhteistyössä tarvittavia taitoja, joita moniammatillinen yhteistyö edellyttää toimiakseen. Tärkeitä yhteistyötaitoja ovat esimerkiksi vuorovaikutus- kommunikaatio- argumentointi- sekä päätöksentekotaidot. (Nurminen 2008, 173- 174.) Teoreettisen osaamisen lisäksi toiminta moniammatillisessa verkostossa edellyttää lisäksi kuitenkin myös perehdytystä verkostossa toimimiseen käytänteineen ja toimintatapoineen (Isoherranen 2012, 151).

Nuorten rikosseuraamusasiakkaiden parissa työskentelevillä tahoilla asiantuntijuus ja osaaminen ovat lisäksi jakaantuneet asiakkaiden moninaisten tarpeiden mukaan hyvinkin laajalle alalle, ja mukaan mahtuu osin hyvin tiettyyn spesifimpään asiantuntijuuteen sidonnaista osaamista. Moniammatillisessa verkostossa työskentelyn ja sen kehittämisen kannalta on kuitenkin olennaista, että eri alojen asiantuntijat jakavat yhteisen ymmärryksen käsitteistä. Yhteistä ymmärrystä voitaisiin tukea jatkuvalla vuorovaikutuksella sekä koulutuksella. Esimerkiksi Yhdessä rikoksettomaan elämään- hankkeen aikana yhteisen ymmärryksen aikaansaamista on kehitetty verkostokoulutuksen avulla. (Yhteistyössä rikoksettomaan elämään - hanke. Väliraportti 2004, 23.) Yhteisen ymmärryksen muodostamiseksi työskentelyn sisällöllisiin aiheisiin

keskittyvällä koulutuksella on mahdollista edesauttaa yhteisen kielen muodostumista ja avartaa muiden verkoston jäsenten ymmärrystä aiheesta. Koulutuksella erilaisten toimialojen toiminnasta ja kulttuureista voidaan lisäksi vaikuttaa moniammatilliseen yhteistyöhön tai eri ammattikuntien työhön liittyviin asenteisiin ja ennakkoluuloihin, sekä lisätä arvostusta eri alojen keskinäiselle yhteistyölle. (Nurminen 2008, 173- 174.)

Nuorten projektin kohdalla on jo järjestetty esimerkiksi keväällä 2017 ”Nuorten kanssa työskentely”-seminaari, joka oli kohdistettu Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen työntekijöille, mutta myös Nuorten projektin keskeisimmille yhteistyökumppaneille (Nuorten kanssa työskentely-seminaarin ohjelma ja osallistumislista, 2017). Tässä tapauksessa koulutus keskittyi nimensä mukaisesti Nuorten kanssa työskentelyyn, mutta ei niinkään verkostoihin tai moniammatillisuuteen liittyvään työskentelyyn. Tällaisilla koulutuksilla voidaan kuitenkin tukea yhteisen ymmärryksen muodostumista, sujuvoittaa yhteistä työskentelyä tukemalla juurikin yhteisen kielen muodostumista ja kehittää moniammatillisen työskentelyn laatua tukemalla kaikkien verkoston toimijoiden osaamista ja asiantuntijuutta nuorten rikostaustaisten asiakkaiden parissa työskentelystä.

Nuorten projektin keskeisille yhteistyökumppaneille kohdistetun kyselytutkimuksen avointen kysymysten joukossa vastaajat esittivät toiveita, että yhteistyötä hyödynnettäisiin tulevaisuudessa paremmin, tai kehitettyjä käytänteitä hiottaisiin edelleen. Vastauksissa ei kuitenkaan tullut esiin näkemyksiä keinoista tai tarkemmista kehitysalueista, jonka vuoksi opinnäytetyön tulosten perusteella voisi esittää jatkotutkimukseksi opinnäytetyötä täydentävää tutkimusta, jossa yhteistyökumppaneiden näkemyksiä kehittämistä ja keinoista voitaisiin kartoittaa vielä tarkentavasti esimerkiksi haastattelujen avulla.

Lisäksi tärkeää lisätietoa moniammatillisen verkostoyhteistyön toiminnasta ja laadusta voidaan saada asiakaspalautteista, joita on myös kehittämisen kannalta hyödyllistä käsitellä nuorten rikosseuraamusasiakkaiden kanssa toimivissa verkostoissa, ja reflektoida verkostojen toimintaa niiden kautta (Isoherranen 2008, 164). Tällöin jatkotutkimuksen kohteena voisivat olla lisäksi nuoret rikosseuraamusasiakkaat, joiden kanssa on tehty moniammatillista verkostoyhteistyötä, ja kuulla heidän näkemyksiään moniammatillisen verkostoyhteistyön laadusta, ja kehittämistarpeista.

Lähteet

Painetut

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja Kirjoita. Tammi. 15., uudistettu painos.

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. WSOY. Vantaa. 1. painos.

Isoherranen, K. 2008. Toiminnan arviointi ja kehittäminen. Teoksessa Tähkiö R. (toim.) Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 161-172.

Kananen, Jorma. 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä. Laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. Suomen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print. Jyväskylä.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino. 2. uudistettu painos.

Nurminen, R. 2008. Erilaisia näkökulmia moniammatilliseen yhteistyöhön. Tähkiö, R. (toim.) Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy, 173-186.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Painopaikka latvia. 6., uudistettu painos.

Pesonen, A. 2005. Asiantuntijuus ja osaaminen sosiaali ja terveystieteiden mielensteriteydessä. Pari, - tiimi - ja verkostotyö sekä muutos ja työssä jaksaminen. Diakonia ammattikorkeakoulun julkaisuja D työpapereita 28. Multiprint Oy. Helsinki

Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Ps-Kustannus. Juva. 2., uudistettu painos.

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS kustannus. 103- 127. 3. uudistettu painos.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki. Painopaikka Vammala.

Sähköiset

Antikainen A.-M. Sosiaalityön kehittäminen suljetussa vankilassa - Kokemuksia Sukeva Projektista -Kriminaalihuollon tukisäätiö. Raportteja 1/2008 http://www.krits.fi/document.php/1/135/sosiaalityn_kehittminen_suljetussa_vankilassa._/7213d7d29018be45f1dc58e0736aa76b Viitattu 14.3.2018

Arnkil, T. E. & Seikkula, J. 2009. Dialoginen Verkostotyö. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79883/93ae45f6-b7c4-403f-9dff-643b813972bf.pdf?sequence=1> Viitattu 7.11.2017

Atkinson M., Jones M. & Lamont E. 2007. Multi-agency working and its implications for practice: A review of literature. Natural Foundation for Educational Research. CfBT Education Trust. <https://www.nfer.ac.uk/publications/MAD01/MAD01.pdf> Viitattu 20.3.2018

Collan, M & Rantanen, T. 2009. Kuntouttavasta osastotoiminnasta siviiliin suuntaavaan työhön. Näkökulmia Keravan vankilan WOP (Work out project) -projektin prosessiin. Teoksessa: Kuntoutus, vaikuttavuus ja kehittäminen. Näkökulmia rikosseuraamusalan työn kehittämiseen.

Rantanen T, (toim.) Laurea- ammattikorkeakoulun julkaisusarja A66. Edita Prima Oy. Vantaa. 75-106. <https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/A66.pdf> Viitattu 15.3.2018

Council of Europe. Committee of Ministers. 2003. Recommendation Rec (2003) 20 of the Committee of Ministers to member states concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1466/file/c384c35c3be333a470f8964670ef.pdf> Viitattu 14.3.2018

Council of Europe. European Prison Rules. 2006. <https://rm.coe.int/16806f3d4f> Viitattu 14.3.2018

Heine, E. 2004. Lainrikkoisuus eri sektoreiden toiminnassa. Arvioiva kartoitus Hämeenlinnassa, Lahdessa ja Tampereella. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 4/2004. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/bavGEZTQl/4-2004_Lainrikkoisuus_eri_sektoreiden_toiminnassa.pdf Viitattu 15.3.2018

Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsingin yliopisto. Sosiaalityö- ja sosiaalipsykologia. Unigrafia, Helsinki. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf Viitattu 7.11.2017

Joukoma, M. ja työryhmä. 2010. Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Perustuloraportti. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/6AqMACEr8/RISE_1_2010_Rikosseuraamusasiakkaiden_terveys_tyokyky_ja_hoidontarve.pdf Viitattu 9.11.2017

Järvensivu, T., Nykänen, K. & Rajala, R. 2010. Verkostojohtamisen opas: Verkostotyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. Muutosvoimaa vanhustyön osaamiseen -hankkeen julkaisu. <http://www.seugolaid.fi/wp-content/uploads/2017/03/Verkostojohtamisen-opas-versio-1-0-30-12-2010.pdf> Viitattu 7.11.2017

Kostiainen, R. 2017a. Polku Rikoksettomaan elämään. Haaste 1/2017. <http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12017/polkurikoksetto-maanelamaan.html> Viitattu 18.4.2018

Kostiainen, R. 2017b. Haaste 1/2017. Valtiontalouden tarkastusvirasto: Uusintarikollisuuden vähentämisessä tarvitaan yhteistyötä. <http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12017/valtionaloudentarkastusvirastousintarikollisuudenvahentamissatarvitaanyhteistyota.html> Viitattu 18.4.2018.

Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000

Leander, A. 2016. Sosiaalityöntekijä moniammatillisessa väkivaltatyössä. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98647/GRADU-1456492461.pdf?sequence=1> Viitattu 9.11.2017

Nietola, V. 2011. Väkivaltatyö asiantuntijayhteisönä. Licensiaatin tutkimus. Turun yliopisto. <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=bf3e2484-5304-445e-bddd-7874e9da4b66> Viitattu 1.11.2017

Rantanen T. 2009a. Johdanto: haasteena rikosseuraamusalan työn kehittäminen. Teoksessa: Kuntoutus, vaikuttavuus ja kehittäminen. Näkökulmia rikosseuraamusalan työn kehittämiseen. Rantanen T, (toim.) Laurea ammattikorkeakoulun julkaisusarja A66. Edita Prima Oy. Vantaa. 7-8. <https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/A66.pdf> Viitattu 14.3.2018

Rantanen, T. 2009b. Kuntoutus, vaikuttavuus ja ”sosiaalinen”. Teoksessa: Kuntoutus, vaikuttavuus ja kehittäminen. Näkökulmia rikosseuraamusalan työn kehittämiseen. Rantanen T, (toim.) Laurea ammattikorkeakoulun julkaisusarja A66. Edita Prima Oy. Vantaa. 107-123. <https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/A66.pdf> Viitattu 15.3.2018

Rantanen, T., Lindqvist, M., Lindström, J., Vuorinen, P., & Weckroth, A. 2016. Yhteistyötä, valvontaa ja kokonaisvaltaista kuntoutusta. Tutkimus valvotun koevapauden ja päihdekuntoutuksen yhdistämisestä. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 3/2016. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/vn2jUiuVV/RISE_3_2016_Yhteistyota_valvontaa_ja_kokonaisvaltaista_kuntoutusta_WEB.pdf Viitattu 16.4.2018.

Rikosseuraamusasiakkaat 1.5.2017. 2017. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 2/2017. Rikosseuraamuslaitos. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-monisteetjaraportit/2zkbTDcoR/2017-02_Rikosseuraamusasiakkaat_1.5.2017.pdf Viitattu 19.3.2018

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2017. 2018. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 1/2018. Rikosseuraamuslaitos. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/netra-asiakirjat/mMaPWSztB/2018-1_Rikosseuraamuslaitoksen_tilinpaaatos_ja_toimintakertomus_2017.pdf

Yhteistyössä rikoksettomään elämään - hanke. Väliraportti. 2004. Rikosseuraamusviraston monisteita 8/2004. Rikosseuraamusvirasto. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-monisteetjaraportit/wSoVdhDCp/8-2004_YRE_valiraportti.pdf Viitattu 13.3.2018

Romppainen, A. 2007. Verkosto-organisaation moniammatillisen tiimityön kehittäminen Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskuksessa. Tampereen yliopisto. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/76473/lisuri00073.pdf?sequence=1> Viitattu 9.11.2017

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Aineiston käsitteleminen ja alkutoimenpiteet. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoararkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2.html Viitattu 11.1.2018

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. Koodaus. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoararkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html Viitattu 11.1.2018

Tiitinen, L & Silén, M. 2016. Sosiaalialan epäkohdat ja niiden käsittely - kyselyraportti. Talentia. <http://www.luc.fi/loader.aspx?id=2641402d-5a35-4f8c-84b0-88c107f5eb1e> Viitattu 14.3.2018

Väisänen, M. 2012. Verkostoyhteistyö ja sen toteutuminen työllisyyspoliittisissa hankkeissa. Pro-gradu. Tampereen yliopisto. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84374/gradu06567.pdf?sequence=1> Viitattu 30.1.2018.

Väisänen, T. 2008. Moniammatillinen tiimityö ja johtaminen. Tampereen yliopisto. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/78783/gradu02363.pdf> Viitattu 4.12.2017

Julkaisemattomat

Ketonen, K. 2017. Sähköpostiviesti. 17.11.2017. Rikosseuraamuslaitos.

Malmström, H. 2017. Sähköpostiviesti. 31.10.2017. Rikosseuraamuslaitos.

Malmström, H. 2017. Sähköpostiviesti. 10.11.2017. Rikosseuraamuslaitos.

Nuorten kanssa työskentely-seminaarin ohjelma ja osallistumislista. 2017. Rikosseuraamuslaitos

Nuorten projekti 2016. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen nuorten projekti 2016-2017. Projektisuunnitelma 09/ 2016.

Perjus, K. 2017. Sähköpostiviesti. 31.10.2017. Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020. 2011. Rikosseuraamuslaitos. Pdf-tiedosto.

Kuviot

Kuvio 1: Nuorten projektin osa-alueiden osatavoitteet (Nuorten projekti 2016.)	9
Kuvio 2: Nuorten projektin yhteistyökumppanit toimialoittain (K. Ketonen, sähköpostiviesti 17.11.2017; H. Malmström, sähköpostiviesti 31.10.2017; K. Perjus, sähköpostiviesti 31.10.2017).	12
Kuvio 3: Verkostoitumisen vaiheet prosessina (Järvensivu ym. 2010, 18)	23
Kuvio 4: Taustakysymys, "Minkä Nuorten projektin osa-alueen kanssa olet työskennellyt?" ...	44
Kuvio 6: Monivalintakysymysten vastausten keskiarvot väitekohtaisesti	51
Kuvio 7: Monivalintakysymysten näkymä E-lomakkeella	78

Taulukot

Taulukko 1: Ihmisten ja organisaatioiden väliset, tietoisesti ja orgaanisesti kehittyneet verkostot (Järvensivu ym. 2010, 11.)	19
Taulukko 2: Asiantuntijuus auttamistyössä ennen ja nyt (Isoherranen 2012, 67.)	30
Taulukko 3: Väite 1, ”Yhteistyöhön on määritelty selkeä tavoite” (n=18).	45
Taulukko 4: Väite 2, ”Yhteistyön tavoitteet tukevat edustamani organisaation tavoitteita” (n=18).	45
Taulukko 5: Väite 3, ”Työnjako ja vastuualueet yhteistyökumppaneiden välillä ovat selkeitä” (n=18).	46
Taulukko 6: Väite 4, ”Yhteistyössä toteutetut toimenpiteet ja/tai työskentelymallit ovat olleet toimivia” (n=18).	46
Taulukko 7: Väite 5, ”Yhteistyökumppaneiden välinen tiedonkulku on sujuvaa” (n=18).	47
Taulukko 8: Väite 6, ”Olen saanut riittävästi tietoa Nuorten projekti- hankkeen toiminnasta ja tavoitteista” (n=18).	47
Taulukko 9: Väite 7, ”Olen yhteistyön aikana jakanut tietoa omasta asiantuntijuudestani ja/tai kokemuksestani” (n=18).	48
Taulukko 10: Väite 8, ”Päällekkäinen työ on vähentynyt yhteistyön myötä” (n=18).	48
Taulukko 11: Väite 9, ”Yhteistyö on ollut enemmän kannattavaa kuin kuormittavaa” (n=18).	49
Taulukko 12: Väite 10, ”Osallistuminen yhteistyössä on ollut tarpeellista” (n=18).	49
Taulukko 13: Väite 11, ”Yhteistyöllä on saavutettu määritellyt tavoitteet” (n=18).	49
Taulukko 14: Väite 12, ”Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakastyölle” (n=18).	50
Taulukko 15: Väite 13, ”Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakkaille” (n=18)	50

Liitteet

Liite 1: Kyselytutkimus.....	78
Liite 2: Sähköpostikysymykset Nuorten projektin työntekijöille	80
Liite 3: Saatekirje.....	81

Liite 1: Kyselytutkimus

Kysely Nuorten Projektin yhteistyökumppaneille

Lomake on ajastettu julkisuus alkua 11.12.2017 11.00 ja päättyy 3.1.2018 0.00

Kyselyssä on eri väittämiä yhteistyöstä Nuorten Projektin kanssa. Vastaa väittämiin oman kokemuksesi sekä edustamasi tahon näkökulmasta. Mikäli koet että tietty väittäminen ei koske juuri sinun osallisuuttasi yhteistyössä, voit vastata "en osaa sanoa". Väittämien jälkeen seuraa vielä avoimet kysymykset, joihin voit vastata vapaasti.

<p>Minkä Nuorten Projektin osa-alueen kanssa olet työskennellyt?</p> <p>☐ Barofi-arviointimenetelmä tai sen yhteydessä työskennellyt moniammatillinen tiimi</p> <p>☐ Olen ollut järjestämässä toimintaa nuorille rikosseuraamusasiakkaille vankilassa</p> <p>☐ Olen työskennellyt vapautuvien nuorten vankien tai nuorten yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden parissa</p> <p>☐ Muu, mikä? <input type="text"/></p>																																																																																																		
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Täysin samaa mieltä</th> <th>Jokseenkin samaa mieltä</th> <th>Ei eri eikä samaa mieltä</th> <th>Jokseenkin eri mieltä</th> <th>Täysin eri mieltä</th> <th>En osaa sanoa</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Yhteistyöhön on määritelty yhdessä selkeä tavoite</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Yhteistyön tavoitteet tukevat edustamani organisaation tavoitteita</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Työnjako ja vastualueet yhteistyökumppaneiden välillä ovat selkeitä</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Yhteistyössä toteutetut toimenpiteet ja/tai työskentelymallit ovat olleet toimivia</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Yhteistyökumppaneiden välinen tiedonkulku on sujuvaa</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Olen saanut riittävästi tietoa Nuorten projekti -hankkeen toiminnasta ja tavoitteista</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Olen yhteistyön aikana jakanut tietoa omasta asiantuntijuudestani ja/tai kokemuksestani</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Päällekkäinen työ on vähentynyt yhteistyön myötä</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Yhteistyö on ollut enemmän kannattavaa, kuin kuormittavaa</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Osallisuuteni yhteistyössä on ollut tarpeellista</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Yhteistyöllä on saavutettu määritellyt tavoitteet</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakastyölle</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakkaille</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </tbody> </table>		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Yhteistyöhön on määritelty yhdessä selkeä tavoite	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yhteistyön tavoitteet tukevat edustamani organisaation tavoitteita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Työnjako ja vastualueet yhteistyökumppaneiden välillä ovat selkeitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yhteistyössä toteutetut toimenpiteet ja/tai työskentelymallit ovat olleet toimivia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yhteistyökumppaneiden välinen tiedonkulku on sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Olen saanut riittävästi tietoa Nuorten projekti -hankkeen toiminnasta ja tavoitteista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Olen yhteistyön aikana jakanut tietoa omasta asiantuntijuudestani ja/tai kokemuksestani	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Päällekkäinen työ on vähentynyt yhteistyön myötä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yhteistyö on ollut enemmän kannattavaa, kuin kuormittavaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Osallisuuteni yhteistyössä on ollut tarpeellista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yhteistyöllä on saavutettu määritellyt tavoitteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakastyölle	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakkaille	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa																																																																																												
Yhteistyöhön on määritelty yhdessä selkeä tavoite	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Yhteistyön tavoitteet tukevat edustamani organisaation tavoitteita	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Työnjako ja vastualueet yhteistyökumppaneiden välillä ovat selkeitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Yhteistyössä toteutetut toimenpiteet ja/tai työskentelymallit ovat olleet toimivia	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Yhteistyökumppaneiden välinen tiedonkulku on sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Olen saanut riittävästi tietoa Nuorten projekti -hankkeen toiminnasta ja tavoitteista	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Olen yhteistyön aikana jakanut tietoa omasta asiantuntijuudestani ja/tai kokemuksestani	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Päällekkäinen työ on vähentynyt yhteistyön myötä	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Yhteistyö on ollut enemmän kannattavaa, kuin kuormittavaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Osallisuuteni yhteistyössä on ollut tarpeellista	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Yhteistyöllä on saavutettu määritellyt tavoitteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakastyölle	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												
Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakkaille	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																																																																												

Kuvio 6: Monivalintakysymysten näkymä E-lomakkeella

Monivalintakysymykset, joissa vastaajat valitsivat vaihtoehtojen 1-5 välillä.

1. Yhteistyöhön on määritetty selkeä tavoite
2. Yhteistyön tavoitteet tukevat edustamani organisaation tavoitteita
3. Työnjako ja vastualueet yhteistyökumppaneiden välillä ovat selkeitä
4. Yhteistyössä toteutetut toimenpiteet ja/tai työskentelymallit ovat olleet toimivia
5. Yhteistyökumppaneiden välinen tiedonkulku on ollut sujuvaa
6. Olen saanut riittävästi tietoa Nuorten projekti -hankkeen toiminnasta ja tavoitteista
7. Olen yhteistyön aikana jakanut tietoa omasta asiantuntijuudestani ja/tai kokemuksestani
8. Päällekkäinen työ on vähentynyt yhteistyön myötä
9. Yhteistyö on ollut enemmän kannattavaa, kuin kuormittavaa
10. Osallisuuteni yhteistyössä on ollut tarpeellista
11. Yhteistyöllä on saavutettu määritellyt tavoitteet

12. Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakastyölle

13. Yhteistyöstä on ollut hyötyä asiakkaille

Kaksi avointa kysymystä olivat ylemmän näkymän alapuolella, ja molempien kysymysten perässä oli vastauskenttä, johon vastaaja pystyivät kirjoittamaan vastaukset.

”Miten haluaisit kehittää yhteistyötä rikosseuraamuslaitoksen kanssa tulevaisuudessa?”

”Miten Nuorten Projektin aikana kehitetyt uudet käytänteet ovat jalkautuneet organisaatiosi arkeen?”

Liite 2: Sähköpostikysymykset Nuorten projektin työntekijöille

Hei,

Tässä vielä näitä muutamia kysymyksiä jotka veisivät meidän suunnitelmaa eteenpäin:

Mistä tarve verkostotyölle on noussut esiin Nupro- osiossasi?

Millaisia tavoitteita verkostotyöllä on ollut?

Miten tavoitteet ovat toteutuneet?

Onko yhteistyöllä jotain toimintaa / kehitystä edistäviä tekijöitä? Hankaloittavia tekijöitä?

Onko yhteistyöhön liittynyt suoraan asiakastyötä?

Onko yhteistyökumppanien kanssa aiemmin keskusteltu kehittämisestä?

Kiitos jo etukäteen!

Terkuin, Mirella ja Jere

Liite 3: Saatekirje

Hei!

Olet ollut mukana tekemässä yhteistyötä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen Nuorten Projektin kanssa. Opiskelemme Laurea-ammattikorkeakoulussa rikosseuraamusalan koulutusohjelmassa, ja teemme opinnäytetyönä kyselytutkimuksen, jonka tarkoituksena on kartoittaa Nuorten Projektin yhteistyökumppaneiden näkemyksiä yhteistyöstä ja sen kehittämistä. Opin- näytetyön tulosten avulla voidaan arvioida ja kehittää yhteistyön sujuvuutta sekä laatua rikosseuraamusalan ja yhteistyötahojen välillä. Ohessa on linkki E-lomake -kyselyyn, jossa on vait- tämiä sekä yksi avoin kysymys yhteistyöstä, joihin vastaamiseen kuluu n. 10 minuuttia aikaa.

Kyselylomakkeen täyttäminen on vapaaehtoista sekä luottamuksellista. Nimet sekä muut mahdolliset tunnistetiedot hävitetään, kun kaikki lomakkeet on kerätty ja vastaamatta jää- neitä on kertaalleen muistutettu mahdollisuudesta vastata lomakkeeseen. Antamanne vas- taukset yhdistetään kaikkien vastaajien antamien tietojen kanssa, ja tulokset esitetään ryh- mätasolla niin, ettei yksittäisiä vastauksia pystytä tunnistamaan. Vastauslomakkeet jäävät ai- noastaan meidän opinnäytetyön tekijöiden käytettäväksi tutkimuksen ajaksi. Tutkimuksen päätyttyä vastauslomakkeet hävitetään. Toivomme että täytät lomakkeen ja lähetät vastauk- set 2.1.2018 mennessä.

Tämän vastauslinkin kautta pääset suoraan kyselyyn.

Kiitos vastauksista jo etukäteen!

Opinnäytetyö julkaistaan Theseus-verkkosivustolla, ja lähetämme kaikille kyselyn vastaanot- taneille linkin opinnäytetyöhön julkaisun jälkeen.

Lisätietoja saat tarvittaessa sähköpostitse mirella.vehmas@student.laurea.fi tai jere.kallion- paa@student.laurea.fi